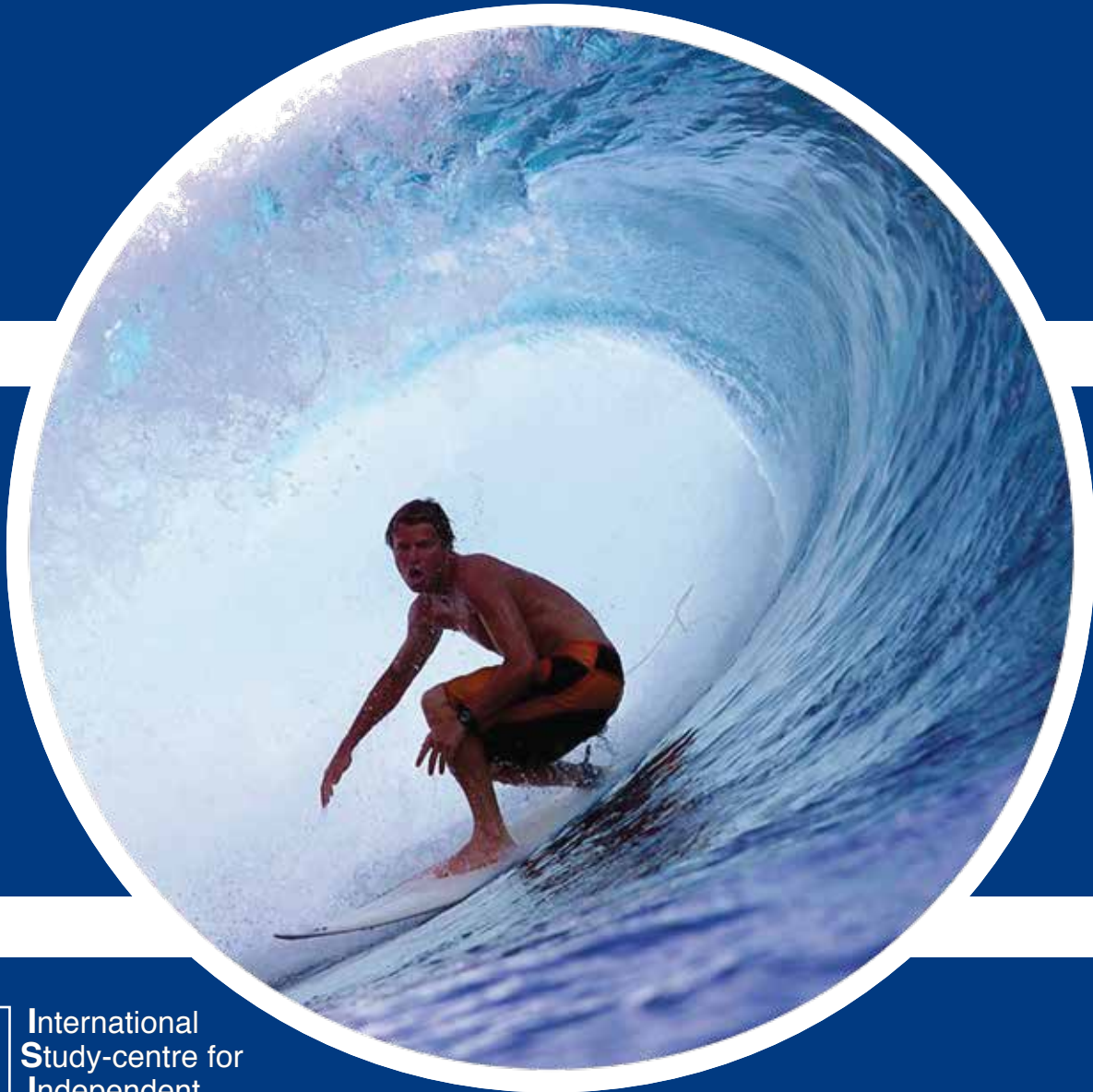

De groei van mens en mensheid

 International
Study-centre for
Independent
Search for truth

Stichting I.S.I.S.

Symposiumreeks, nummer 14

Eerder in deze reeks verschenen:

1. Er is geen weg naar vrede, vrede is de weg (1999)
2. Spirituele impulsen voor wereldvrede.
Op weg naar een Wereldraad van Wijzen (2000)
3. De cyclus van Leven en Dood (2001)
4. Het doel heiligt de middelen nooit.
Een vredelievend antwoord op terreur (2002)
5. Innerlijke Opvoeding en Zelfontplooiing in het licht van Reïncarnatie (2003)
6. De Levende Kosmos (2004)
7. Vrijheid en Ethiek in het licht van Reïncarnatie (2005)
8. De Levende Aarde — Gaia voorbij (2006)
9. Reïncarnatie — Mystiek én Maatschappelijk (2007)
10. De esoterische achtergrond van de grote religies (2008)
11. Ken je verleden, sta in het NU, bepaal je toekomst (2009)
12. Maak de Theosofie tot een levende Kracht in uw Leven (2010, 3 delen)
13. Karma: de sleutel om je levenslot in eigen hand te nemen (2012)

De groei van mens en mensheid

*Een bovenpolitieke visie op
veranderingen in de samenleving*

26 en 27 mei 2012, Den Haag

Inhoud

Inleiding		3
Dag 1	De Oceaan	5
	<i>Het grenzenloze leven</i> Erwin Bomas	
	Golven in de Oceaan	13
	<i>Onze plaats in de kosmische cycli van slapen en waken</i> Henk Bezemer	
	De menselijke golf	20
	<i>De reïncarnatie van de huidige beschaving</i> Jos Peeters	
	Bepaalt de tijd ons of bepalen wij de tijd?	27
	<i>– en conclusies uit de workshops</i> Herman C. Vermeulen	
	Is groei een illusie?	34
	Sieglinde Plocki	
	Hoe werkt spirituele groei?	38
	Ralph Kammer	
	Wat is de volgende stap?	42
	<i>Ontwikkeling van de wereld door jezelf te veranderen</i> Claudia Bernard	
Dag 2	Het herkennen van kansen	49
	<i>Reading the wave</i> Marijn Gijsbers	
	Het benutten van kansen	57
	<i>Riding the wave</i> Hanna van Egmond-Schep	
	De druppel in de Oceaan	64
	<i>Being the wave</i> Barend Voorham	
	Het inrichten van Utopia	71
	<i>– en conclusies uit de workshops</i> Herman C. Vermeulen	
	Thema I.S.I.S. Symposium 2013	76

Inleiding I.S.I.S. Symposium 2012

De groei van mens en mensheid

Een bovenpolitieke visie op veranderingen in de samenleving

Als we nu naar onze maatschappij kijken, lijkt die in grote vaart te veranderen. Over de gewenste richting van die verandering zijn evenveel meningen als mensen. Die onzekerheid brengt veel wantrouwen en onrust met zich mee. De Theosofia biedt sleutels om de cyclische groei van mens en mensheid te leren begrijpen. Kennis van de processen die we als mensheid al hebben doorgemaakt en nog zullen doormaken, maakt helder wie we zijn, waar we nu staan en waar we heen gaan. Het plaatst actuele gebeurtenissen in een veel groter perspectief, waardoor u onafhankelijk van meningen en prognoses van financiële en politieke deskundigen uw eigen koers in het leven kunt bepalen.

Om deze belangrijke onderwerpen te onderzoeken en uit te diepen, organiseerde Stichting I.S.I.S. een symposium. Het verslag daarvan vindt u in deze *Lucifer*. De theosofische gedachten die u hierin vindt zijn een logisch vervolg op het symposium van 2011, over 'Karma, de sleutel om je levenslot in eigen hand te nemen'.

De opzet van dit symposium

Twee dagen lang waren er lezingen en discussies om inzicht in het proces van cyclische groei op te bouwen. Op de eerste dag onderzochten we hoe in de grenzenloosheid van Leven steeds weer een grote cyclus aanvangt en hoe de mensheid zich tot nu toe ontwikkeld heeft.

Het thema van de avond sloot hier nauw op aan: 'Onbegrensde groei, zonder doel en betekenis?' Dit thema werd uitgewerkt door drie sprekers uit Duitsland.

De tweede dag ging over de bijzondere kenmerken van de huidige fase waarin we verkeren en welke groeifasen we nog voor de boeg hebben.

Eén lezing kon vanwege ruimtegebrek niet in dit verslag worden opgenomen: de lezing 'De mens in de evolutie' van Richard Hiltner. Hieraan zal in het eerstvolgende nummer van *Lucifer* aandacht worden besteed.

Resultaten van de workshops

Op beide dagen was er na de drie ochtendlezingen een workshop waarin de deelnemers de verkregen sleutels toepasten op de praktijk. De conclusies en vragen uit

die workshops werden vervolgens door de dagvoorzitter Herman C. Vermeulen naar voren gebracht en in een samenhangend kader geplaatst. Deze vindt u dus ook in dit verslag.

De Universele Wijsheid of Theosofia

Met dit symposium is getracht een set van gedachten aan te bieden, die door ieder individueel onderzocht en getoetst moet worden. Pas als het eigen onderzoek uitwijst dat deze gedachten waar zijn, kunnen ze deel van uzelf gaan uitmaken en worden ze het fundament waarop u uw levensvisie en levenswijze kunt bouwen. De kerngedachte van de Theosofia vinden we in alle wereldreligies en filosofieën: niets staat los van elkaar, alles leeft en vormt samen één grote organische eenheid. De belangrijkste principes van de Theosofia zijn:

- De eenheid van leven.
- Alle wezens groeien in cycli: reïncarnatie.
- Alle wezens hebben een vrije wil, en dus het vermogen innerlijk te groeien.

Stichting I.S.I.S.

Stichting I.S.I.S. is het internationaal werkorgaan van The Theosophical Society Point Loma – Blavatskyhouse The Hague. De stichting wil mensen die antwoorden zoeken op levensvragen en met een open geest en kritische blik kennis willen opbouwen, ondersteunen in hun zoektocht. Met dat doel organiseert Stichting I.S.I.S. lezingen, cursussen en symposia.

Sinds vorig jaar is er Engelse ondersteuning voor de Nederlandstalige lezingen (en wanneer nodig Nederlandse ondersteuning voor Engelstalige lezingen). Dit geeft buitenlanders de mogelijkheid actief deel te nemen aan deze symposia.

Video

Het symposium is ook op video vastgelegd. Die kunt u op onze speciale website www.stichtingisis.org/symposium/video-opnames/ bekijken. U kunt de video-opnamen daar ook bestellen.

Reacties

Heeft u naar aanleiding van dit symposium vragen of ideeën? Zendt u ze dan naar Stichting I.S.I.S. per e-mail naar info@stichtingisis.org. U kunt ook schrijven: het adres is De Ruyterstraat 72-74, 2518 AV Den Haag.

U krijgt altijd een reactie. Vragen die bij veel mensen leven zullen in de komende nummers van *Lucifer* beantwoord worden.

De Oceaan

Het grenzenloze leven

Wat was uw eerste gedachte bij het lezen van de titel van dit symposium: 'De groei van mens en mensheid'?

U zult ongetwijfeld een beeld opgebouwd hebben van innerlijke groei, groei van kennis, van wijsheid misschien. Tenminste, dat hopen wij, want als u naar dit symposium gekomen bent om een paar centimeter langer te worden dan moeten we u helaas teleurstellen.

Maar als we het hebben over de groei van mens en mensheid, wat is dan die groei? Dit is de vraag die in deze lezing centraal staat, waarbij we een aantal essentiële uitgangspunten met u zullen delen om deze vraag goed te kunnen beantwoorden.

Groei in ons dagelijks leven

Laten we beginnen bij ons dagelijks leven. Onze ervaring is dat we elke dag kunnen leren, elke dag kunnen groeien. Bijvoorbeeld op een dag als vandaag, u bent naar dit symposium gekomen met de verwachting om iets te leren. In dit geval over groei zelf. We kunnen dus dagelijks groei doormaken, hoewel we waarschijn-

lijk allemaal de ervaring hebben dat we op de ene dag misschien meer groeien dan op de andere.

We zullen herkennen dat als we terugkijken op een dag, we kunnen zeggen dat we in een bepaalde mate gegroeid zijn, we hebben wat geleerd of een bepaalde vaardigheid onder de knie gekregen. Kijken we daarentegen terug op een nacht slapen, dan zullen we niet zo snel zeggen dat we in de nacht gegroeid zijn, hooguit dat we de ervaring van een vorige dag verwerkt hebben. We groeien dus vooral tijdens een periode van waken en we verwerken dat in een periode van slapen. Dit cyclische proces van activiteit en rust is veel universeleler dan we misschien beseffen. Sterker nog, tijdens dit symposium zullen we u proberen duidelijk te maken dat alles cyclisch verloopt en dat cyclische beweging een universele wet is in de natuur. Net zo universeel als onze vrije wil waarmee we cyclische groei kunnen sturen.

Nog even redenerend vanuit onze dagelijkse ervaring: we herkennen dus dat we groeien als we actief zijn en dat we verwerken als we rusten. Maar wat is dat nu precies dat actief is en dat rust?

We leren het een en ander op een dag, we groeien.

We gaan slapen en verwerken wat we geleerd hebben en worden weer wakker. Als u gegroeid bent, dan bent u dus in zekere zin anders dan de dag ervoor. Toch zullen weinig mensen het idee hebben dat ze ook iemand anders zijn!

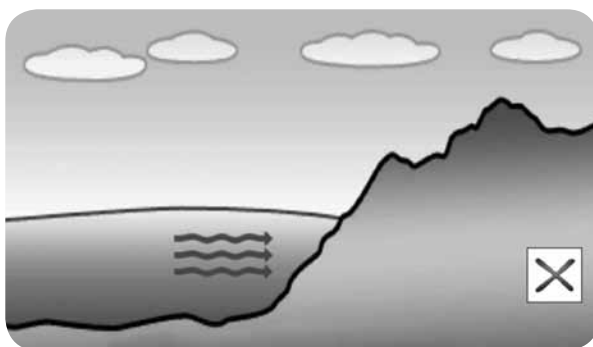
Maar wie of wat zijn we dan? Wat in ons blijft hetzelfde, terwijl we dag in dag uit groei doormaken? Wie of wat is het dat groeit? Zonder het antwoord op deze vraag, kunnen we eigenlijk ook geen goed antwoord vinden op de vraag wat groei is. Ook deze vraag – wat is het dat groeit? – beantwoorden we in de loop van deze lezing, maar daarvoor moeten we nog een aantal denkstappen maken.

Groei vereist om te beginnen een open geest, de bereidheid om zaken te onderzoeken die we nog niet kennen of weten. Ervan uitgaan dat we alles al weten is een van de meest effectieve remmen op groei, want waarom zouden we openstaan om iets te leren als we het al denken te weten?

Zoals Socrates concludeerde na zijn controle van de uitspraak van het orakel van Delphi dat hij de wijste man van Athene zou zijn. Hij bleek de wijste omdat hij tenminste wist dat hij niets wist, in tegenstelling tot allen die claimden iets te weten, zonder dat ze ook echt werkelijk iets wisten.

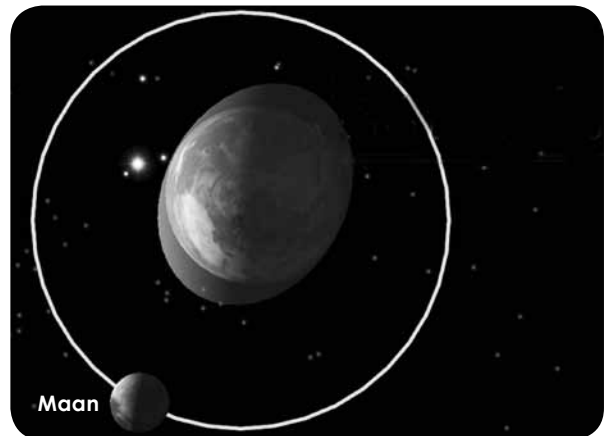
Een kracht achter de uiterlijke verschijnselen

Wat weten we nu werkelijk van wat we waarnemen? Bevestigt onze dagelijkse ervaring ook niet dat onze waarneming beperkt is? We kunnen dit met een eenvoudig voorbeeld illustreren.

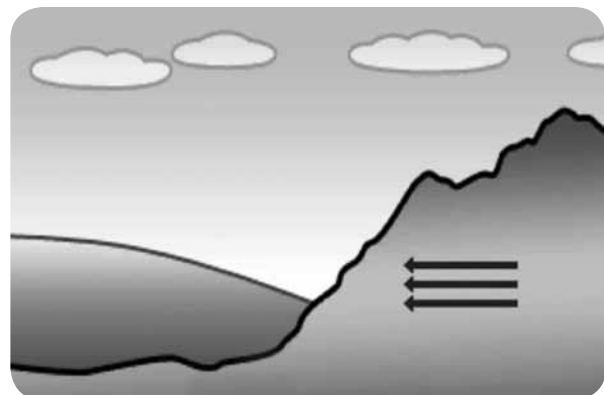
We nemen een verschijnsel waar, bijvoorbeeld het cyclische verschijnsel eb en vloed. We kunnen ons afvragen wat hiervan de oorzaak is. Onze waarneming zegt ons dat dagelijks het water het land overstroomt tijdens vloed en zich terugtrekt tijdens eb. Als we rui-

mer kijken en onze geest openstellen voor de krachten in de natuur, dan komen we tot een andere conclusie.

Terwijl de aarde om zijn as roteert, blijft de opbolling van water naar de maan gericht.

De zwaartekracht van de maan oefent aantrekking uit op het water op de aarde. Dit veroorzaakt een bolling in de oceanmassa die meebeweegt met de maan die rond de aarde cirkelt. De maan draait in 27 dagen om de aarde en de aarde draait in 24 uur om zijn as. Eb en vloed worden dus veroorzaakt door een combinatie van de beweging van de maan rond de aarde met de rotatie van de aarde om zijn as. Omdat de aarde sneller roteert dan de maan om de aarde draait, draait de aarde dus steeds tegen de bolling van de oceanmassa in.

Het is dus niet zozeer het water dat het land overstroomt en zich weer terugtrekt, maar het is het land dat tegen het water aanduwt. Dat we dit in eerste instantie anders zien, komt omdat we alles als eerste vanuit ons eigen standpunt beoordelen. Willen we dus voorkomen dat we te snel oordelen, dan zullen we eerst bij onszelf te rade moeten gaan.

Gaan we bijvoorbeeld nog een slag dieper en vragen we ons af wat de zwaartekracht of de rotatie van de aarde om zijn as veroorzaakt, dan moeten we vooralsnog vanuit de huidige wetenschap het antwoord schuldig blijven.

Misschien dat we hier een opening kunnen creëren door naast de wetenschappelijke waarneming van de uiterlijke verschijnselen met onze zintuigen, ook de innerlijke waarneming te betrekken, met behulp van filosofie en religie. Dit is wat we Theosofia noemen, een synthese van wetenschap, filosofie en religie. Letterlijk 'Goddelijke Wijsheid' en ook wel Oude Wijsheid genoemd, omdat deze zo oud is als de mens zelf. Wijsheid die universeel is en die we dus in ons eigen leven moeten kunnen herkennen, ja zelfs in uzelf, uw eigen innerlijke leven.

Hoe denken we dat de Theosofia een antwoord kan bieden op de vraag 'wat groeit?' en uiteindelijk ook op de vraag 'wat is groei?'...? We starten met een aantal essentiële uitgangspunten.

We kunnen herkennen dat achter alles wat we zien, alle verschijnselen die we kunnen waarnemen, een kracht werkzaam is. Zoals eb en vloed worden veroorzaakt door de rotatie van de aarde gecombineerd met de draaiing van de maan om de aarde. En zoals de rotatie van de aarde en de draaiing van de maan om de aarde zelf weer worden voortgebracht door een andere kracht. Hoezeer ons vermogen tot waarnemen ook toeneemt, telkens komen we tot de conclusie dat achter elk verschijnsel een kracht werkzaam is, die op zichzelf weer een verschijnsel is van een kracht daarachter. En zo doorredenerend kun je zeggen dat die kracht achter de dingen er altijd is, altijd was en altijd zal zijn.

Het uitgangspunt van de Theosofia is dan ook dat de Werkelijkheid – de kracht achter alle dingen – grenzenloos is. In het boek *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky, de oprichter van Het Theosofisch Genootschap, wordt dit uitgangspunt als volgt geformuleerd: een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk BEGINSSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat. Een kracht die voorafgaat aan al het belichaamde, beperkt zijn.

Wat betekent dit?

Al wat belichaamd is, is beperkt. Wij zijn belichaamde

wezens, dus ook beperkt in onze waarneming. We kunnen de absolute werkelijkheid niet vatten met ons beperkte menselijke bevattingvermogen. Kennis van de absolute werkelijkheid zou ons ook alwetend maken en alle groei overbodig maken.

Vandaar dat we in dit uitgangspunt juist de motivatie vinden tot groei. Hoe ruimer ons vermogen om de kracht achter de verschijnselen waar te nemen, hoe meer we kunnen leren, en hoe meer we kunnen groeien. Oneindige groei, want uitgaande van grenzenloosheid zijn wij ook onderdeel van het Grenzenloze en zijn we in essentie eveneens grenzenloos.

Dit is de paradox: we zijn als wezen beperkt, maar hebben als deel van het Grenzenloze wel alle mogelijkheden in ons. Hoe kunnen we ons dat voorstellen? Het Grenzenloze kan ook wel worden voorgesteld als een oneindige Oceaan waar we allemaal druppels van zijn.

Beweging de enige Werkelijkheid

Net als de echte oceaan is deze niet stilstaand, maar voortdurend in beweging. Alles stroomt, zei de Griekse wijsgeer Heraclitus en dit kunnen we ook in de uiterlijke wereld direct herkennen. Maar ook als we de innerlijke processen aanschouwen komen we tot de conclusie dat beweging de enige werkelijkheid is. In *De Geheime Leer* wordt dit ook aangeduid met 'de Grote Adem'.⁽¹⁾ Deze gedachte is te herkennen in alle religies.

In het Hinduïsme zegt men: "Het Heelal leeft in, komt voort uit en zal terugkeren tot Brahmā."⁽²⁾

De apostel Paulus zegt in de *Bijbel* van het Christendom: "Want in Het leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij."⁽³⁾

In de islamitische *Koran* vinden we de zin: "Tot Allah behoren Wij, en tot Hem zullen Wij terugkeren."⁽⁴⁾

In de *Tao-teh-King* van Lao-tse staat: "De beweging van Tao is terugkeer (tot-zich-zelf)."⁽⁵⁾

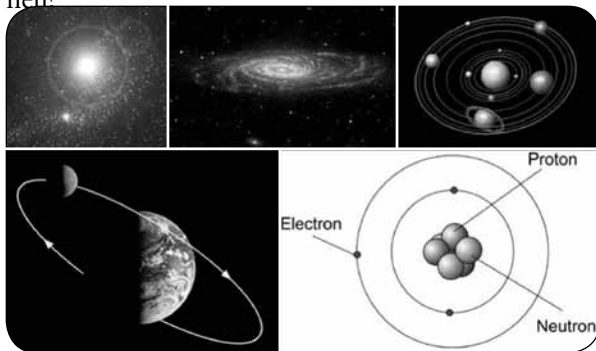
En in het Buddhisme wordt ook gesproken van de dauwdruppel die terugvloeit in de stralende oceaan. In alle religies vinden we dus die gedachte van beweging terug. Niet zozeer de uiterlijke beweging; de druppel en de adem zijn niet letterlijk bedoeld, het gaat hierbij om een innerlijk proces.

En net zoals we in het voorbeeld van onze groei in een dag dit als innerlijk proces kunnen herkennen,

zo vanzelfsprekend zou je dit door kunnen trekken naar het hele leven. Wat beweegt er? Waarin groeien we dan? Wat groeit er?

Bewustzijn of leven: zelfbeweging

Die grenzenloze kracht achter alles wat we waarne- men, wordt ook wel de oceaan van bewustzijn of leven genoemd. Oftewel, wat groeit er dus? Dat is (gema- nifesteerd) Bewustzijn of Leven. Wat is het dat elke dag groeit? Dat zijn wij als belichaamd bewustzijn zelf. Wij *hebben* geen bewustzijn, wij *zijn* bewustzijn. Bewustzijn dat in essentie grenzenloos is. In het hart van het hart van ons zijn, zijn we – als druppels van deze grenzenloze oceaan van bewustzijn – in essentie tevens die grenzenloze oceaan van bewustzijn zelf. Echter, terwijl we ons belichamen, als afzonderlijke druppels van die oceaan, zijn we steeds bezig om die achterliggende kracht van grenzenloos bewust- zijn te leren uitdrukken. Ieder op zijn eigen wijze en tempo, want dit geldt voor een mens, een dier, een plant, maar ook voor een atoom of een planeet of ster. Want aangezien deze oceaan van bewust- zijn grenzenloos is en dus alles doorstroomt, zeg- gen we ook wel dat alles bewust-zijn is of alles leeft. Waaraan kunnen we dit leven of bewustzijn herken- nen?

Plato noemt (in *De Wetten*) de volgende universele eigenschappen waar leven aan te herkennen is: 'Het vermogen tot zelfbeweging, oftewel het ageren, en daarbij ook om voorwerp van handeling te zijn, te kunnen re-ageren'.⁽⁶⁾

Zelfbeweging en reactie op de omgeving kunnen we direct herkennen bij mens en dier. In het plantenrijk zien we ook de zonnebloemen gedurende de dag mee- draaien met de zon. En we zien dat mineralen, hoe

langzaam ook, toch kristallen uit zichzelf vormen. En er is onderzoek dat aantoonde dat de groei van planten door muziek beïnvloed wordt. Ook de vorming van kristallen, bijvoorbeeld bij bevriezing van water, is door muziek of woorden uit de omgeving beïnvloedbaar. Op microniveau kunnen we zelfbeweging en reactie herkennen in de beweging van de elektronen om de atoomkern. En in de macrokosmos zien we analoog hieraan de rotatie van planeten om hun as als zelfbe- weging en de draaiing om de zon als reactie. En de letterlijke vertaling van universum, is 'draaiend om een punt'. Dus ook op dit niveau kunnen we volgens de uitleg van Plato het leven herkennen. Dat sterren en planeten leven is overigens al een zeer oud idee: in de oudheid werd algemeen erkend dat de hemellichamen de uiterlijke vormen zijn van kosmisch leven. Zo is de betekenis van het Griekse woord 'zodiak': de kring van sterren die in hetzelfde vlak liggen als ons zonne- stelsel, letterlijk 'kring of cirkel van levende wezens'. Uitgaande van de grenzenloze oceaan van leven, is alles levend en volgens de definitie van Plato kunnen we dit dus ook herkennen. We zien bij al deze voor- beelden ook steeds draaiing en cyclische beweging te- rugkomen, zelfs in de naam. Volgens Plato is de meest volmaakte vorm in het Universum dan ook de cirkel. Zo is de zon cirkelvormig, net als de planeten of de ruimte zelf; en elke energie die daarmee verbonden is, elke lichtstraal zal, wanneer het maar lang genoeg een bepaalde weg volgt, tot zijn uitgangspunt terugkeren omdat het een cirkel beschrijft. Dit is wat Einstein met zijn idee van gekromde ruimte in mathematische termen heeft gekleed, en dit is wat in de Theosofia de 'Wet der Cycli' wordt genoemd; dat we uiteindelijk terugkeren tot het punt van uitgang.⁽⁷⁾

Beweging verloopt cyclisch, zoals de kringloop van water: verdamping *van druppels* uit de oceaan, regen op de aarde, terugvloeiing in de oceaan.

Hoe kunnen we die cyclische beweging definiëren?

Cyclische beweging

Cyclische beweging is de uit innerlijke kracht voortko- mende periodieke beweging van wezens, waarin zij fasen van activiteit en rust doormaken.

De innerlijke kracht, het grenzenloze bewustzijn of leven zelf, 'de Grote Adem', is dus de oorzaak. Die kracht is er altijd geweest, is overal aanwezig en zal er

altijd zijn. Daar is dus geen beginpunt van te noemen en ook geen einde, net als je op een cirkel geen begin- of eindpunt kunt aanwijzen. Volgens de Theosofia bestaat er dus geen absolute schepping uit het niets en een absoluut einde waar we allemaal naartoe bewegen. Waken en slapen, leven en dood zijn de steeds afwisselende fasen van dit onvergankelijke Leven. Waarom is die rust nodig? Omdat elk leven samengesteld is en alles op zijn eigen gebied een eigen tempo heeft.⁽⁸⁾

We kunnen niet urenlang achter elkaar op onze piano dezelfde oefening blijven spelen. Onze handen hebben rust nodig, terwijl in ons hoofd de muziek verder speelt en in ons hart de muziek de harten van anderen beroert. Maar door rust te nemen, voor we onze oefening herhalen, leren we steeds beter te spelen. Het bewustzijn kan niet meer naar buiten brengen dan de ontwikkeling van het voertuig toelaat.

Ook in de samenwerking tussen mensen merken we dit. Zo moet een leraar zijn tempo aanpassen aan dat van zijn leerlingen. Een kind leren we ook niet aan een stuk door net zoveel als wij weten, maar ook in cycli van lessen, blokken, klassen, et cetera.

Die samenwerking tussen wezens is universeler in de natuur dan we misschien beseffen.

Er zijn veel cyclische bewegingen van 'grotere' wezens, zoals het draaien van de aarde om de zon, die cyclische verschijnselen voor 'kleinere' wezens veroorzaken, zoals de vier jaargetijden. We kunnen met die cyclische bewegingen ons voordeel doen als we kennis erover opbouwen en deze toepassen. Om in de herfst te kunnen oogsten, moeten we in de lente zaaien.

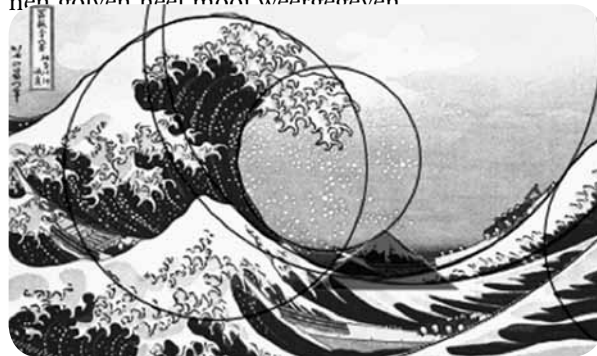
De cyclische beweging van het ene leven schept dus mogelijkheden voor andere bewustzijnen om gebruik van te kunnen maken. De verder gevorderde bewustzijnen creëren bewust, uit mededogen, een sfeer en samenwerking waarin de lagere wezens geïnspireerd worden en op eigen kracht opwaarts kunnen klimmen.

De minder gevorderde bewustzijnen kunnen hiervan gebruikmaken binnen de mogelijkheden die ze als bewustzijn ontwikkeld hebben. De Stille Wachter, zo noemen we het meest spirituele wezen van een hiërarchie van leven – of dit nu een atoom, een mens, een planeet of een ster is – heeft 'oneindig geduld' totdat al het leven binnen zijn sfeer relatieve volmaaktheid bereikt heeft.

In de Oceaan van leven is niets afgescheiden, alles is

met elkaar verbonden. Dus naast het zelf in beweging komen – de actie – is er ook steeds het reageren, het bewogen worden door het geheel waar we deel van uitmaken — de reactie. We spreken ook wel van leven binnen leven. Raderen binnen raderen. Cycli binnen cycli, die dus steeds door bewustzijn worden gevormd. Oftewel: cycli zijn bewustzijnsperiodes, gemaakt door bewustzijn of wezens en ondergaan door bewustzijn of wezens. Zoals de golven in de oceaan. Er is altijd sprake van samenwerking en interactie. De wiskundige Fourier toonde aan dat we iedere trilling door een combinatie van golven kunnen beschrijven. Ieder patroon is dus op te vatten als samengesteld uit een grondtoon en boventonen, elk met z'n eigen sterkte; een som van sinus- en cosinusfuncties.

In de beroemde prent 'De Grote Golf' van de Japanse kunstenaar Hokusai is de herhaling van golven binnen golven heel mooi weergegeven

En zo bevinden we ons op vele golven. Maar zoals bekend merk je op een hele grote golf de beweging niet, net zomin als je op zee het zakken en rijzen van eb en vloed voelt. Of een andere vergelijking: de sterrenhemel ziet er voor ons redelijk statisch uit, terwijl de zon zich toch met een voor ons duizelingwekkende snelheid van 220 km/s rond het centrum van het melkwegstelsel beweegt.⁽⁹⁾

Omdat cycli cirkelbewegingen zijn kunnen we redelijk ordelijke tijdsperiodes herkennen. Zo draait de aarde in 24 uur om zijn as en in 365 dagen om de zon. Maar omdat het bewustzijn is dat deze bewegingen maakt, is dit geen mechanisch proces.

Elk wezen heeft een bepaald tempo ontwikkeld en wordt aangetrokken tot een omgeving waarin het op zijn eigen tempo kan aanhaken en zich daardoor het best verder kan ontwikkelen. Te vergelijken met de

school waarin ieder in de klas komt die aansluit bij zijn niveau en tempo van leren.

Cycli verlopen ook niet altijd, als in een mechanisch proces, perfect in hetzelfde ritme, want elk wezen heeft een vrije wil. Dit verschijnsel is in de wetenschap bekend als 'onvoorspelbare variatie'. Om een voorbeeld te noemen: de omwentelingsnelheid van onze aarde is niet helemaal voorspelbaar. We moeten soms een schrikkeelseconde toevoegen, omdat onze aarde iets sneller of juist iets minder snel bleek te draaien dan we berekend en verwacht hadden. Het gaat hier om een fundamentele vrije wil. Diezelfde vrije wil die ons in staat stelt om op eigen snelheid door een cyclus heen te gaan, zoals op een school. Let je weinig op, ondanks dat je het kunt, dan blijf je alsnog zitten. Let je extra op en leer je veel, dan kun je je medeleerlingen helpen en misschien ook wel een klas overslaan. En het gezamenlijk tempo van de leerlingen en de leraar bepaalt het tempo van de klas.

De cyclische pelgrimstocht van evolutie

De gelijkheid van alle wezens die op basis van vrije wil een uniek pad doorlopen vinden we ook terug in de derde van de drie grondstellingen van de Theosofia, verkort: de fundamentele gelijkheid van alle Zielen met het Grenzenloze en de verplichte pelgrimstocht voor alle zielen.

Voordat we ingaan op hoe die pelgrimstocht eruitziet, vragen we ons eerst af waarom deze verplicht is. Een oud Latijns gezegde luidt dat de natuur geen sprongen maakt (*natura non facit saltus*). Oftewel, je kunt niet hoger op de ladder klimmen zonder zelf de daarvoor benodigde tussenstappen te nemen. Dit gaat voor al het leven gelijk op, omdat al het leven ook deel is van die grenzenloze oceaan van bewustzijn, zoals we al gesteld hebben. Daarom is er ook fundamentele gelijkwaardigheid van al het leven.

Daarbij bevatten alle zielen principieel vrije wil. Die pelgrimstocht is wel verplicht, maar je bepaalt zelf op basis van de vrije wil hoe en in welke snelheid je eraan meedoet. Wat wij in dit leven denken en doen, schept de oorzaken die we in komende levens zullen uitwerken. Al onze levens zijn door middel van een onontkoombare keten van oorzaak en gevolg met elkaar verbonden. In de oneindigheid hebben we al ontelbare levens achter ons en daarmee hebben we een

uniek pad van ontwikkeling achter de rug. We zijn dus nooit exact gelijk, maar wel gelijkwaardig.

Wie of wat heeft onze huidige cyclus veroorzaakt? Wijzelf in onze vorige cycli. We maken zelf onze cyclus met onze vrije wil op basis van onze interactie met het geheel. En in elke cyclus kunnen we steeds veel of weinig leren, net als alle wezens, leven, bewustzijn om ons heen. Daarom is geen enkele cyclus exact hetzelfde. Hier zit de groei.

We kunnen alle cycli dus zien als een wenteltrap: alle wezens zijn er altijd geweest en zullen er altijd zijn, maar wel altijd groeiende. Groeiend in bewustzijn: we bouwen inzichten en vermogens op, en die gaan niet verloren, door vele levens heen.

Hoe ziet die pelgrimstocht er dan uit?

In de Theosofia wordt deze tocht ook wel beschreven als de ontwikkeling van de onzelfbewuste godsvonk tot de Zelfbewuste God. Die onzelfbewuste godsvonk kunnen we zien als de druppel voortkomend uit de grenzenloze oceaan van bewustzijn. Een kern van bewustzijn die vanuit de geestelijke werelden langzaam afdaalt in de stof, daarbij zelfbewustzijn ontwikkelt en langzaam weer opklimt uit de stof tot de geestelijke werelden. Daarbij alle ervaringen uit de stoffelijke wereld meenemend, totdat de dauwdruppel weer samenvloeit met de grenzenloze oceaan.

Is de tocht daarmee ten einde? Nee, want er is grenzenloosheid. Alleen binnen een bepaald gebied wordt er relatieve volmaaktheid bereikt om in een volgende periode op een hoger gebied weer als beginneling te starten met verdere groei. Zoals je na elke klas op school weer een volgende klas betreedt.

In het klein kunnen we deze herhaling herkennen: denk maar aan de 'onzelfbewuste' kindertijd en een korte 'onzelfbewustheid' bij het wakker worden. Maar ook als we een nieuw vakgebied betreden of een nieuw project beginnen kunnen we deze cyclus herkennen. Wat is het doel van deze pelgrimstocht? Deze vraag heeft grote betekenis voor ons, want het is een andere verwoording van de vraag naar de zin van het leven. Het doel van deze cyclus en de cycli daarbinnen is innerlijke ontwikkeling, de ontwikkeling of ontplooiing van de oneindige mogelijkheden die in ons bewustzijn schuilen. Je zou het 'progressieve evolutie' kunnen noemen, in de oude Latijnse betekenis van het woord 'evolutie', namelijk e-volutie, ont-wikkeling. We wik-

kelen uit wat er al in ons zit. We brengen naar buiten wat er reeds sluimerend als vermogens en wijsheid in ons ligt. Onze potenties zijn grenzenloos: alle wezens binnen de Oceaan van leven dragen alle mogelijkheden van die Oceaan in zich.

In elke cyclus kan een eigenschap van ons bewustzijn geactiveerd worden. Elke cyclus biedt de ideale omstandigheden en impulsen om een bepaalde eigenschap te ontplooien. Oftewel, cycli en evolutie zijn twee kanten van dezelfde medaille. Elke cyclus is een soort ont-plooiing, en elke ont-plooiing verloopt cyclisch. Of we daadwerkelijk gebruikmaken van die kansen en gunstige omstandigheden, is aan ons: er is fundamentele vrije wil.

Conclusie: wat is groei?

Wat kunnen we hieruit concluderen? Elk individueel leven is te zien als een druppel van de grenzenloze Oceaan van Bewustzijn. Aan alles ligt dezelfde EENHEID ten grondslag. Binnen die Oceaan van leven is niets afgescheiden, alles is verbonden en we groeien in, van, voor, door en met elkaar en deze groei is grenzenloos en eeuwig.

Daarbij gaan we consequent uit van bewustzijn als achterliggende kracht, groei is dus innerlijke groei. Dit betekent dat we om groei te begrijpen ook met ons innerlijk oog moeten gaan kijken. Uiterlijk kunnen we tot kennis van de buitenkant komen, maar niet tot de oorzaak. Net als je om iemands gedrag te begrijpen, je zijn beweegredenen moet leren kennen. Het voertuig volgt namelijk de bestuurder. Is deze gedachte nog vrij nieuw voor u, zie het dan als een basishypothese, een te onderzoeken stelling, waar u steeds naar kunt terugkeren.

Dat naar buiten brengen gebeurt constant: Beweging is de enige Werkelijkheid.

En die Beweging die verloopt cyclisch. Niets is eenmalig, er is altijd herhaling, maar nooit exact. Want we leren altijd, elke seconde kunnen we ervaring opdoen en daarmee lessen leren.

Daarbij kunnen we voor de verantwoordelijkheid voor onze groei naar niemand of niets anders wijzen behalve dan naar onszelf. We kunnen met onze vrije wil zelfstandig en actief gebruikmaken van de cyclische bewegingen die we kunnen herkennen. Om in de herfst te kunnen oogsten, moeten we in de lente

zaaien. Daarbij groeien we nooit alleen, maar altijd in samenwerking met anderen.

Kortweg gezegd: elk wezen zingt zijn eigen lied, en gezamenlijk vormen we een groots kosmisch orkest. Met deze gedachten kunnen we een goed onderbouwd antwoord geven op de vraag die we aan het begin van deze lezing onszelf gesteld hebben: wat is groei?

Groei kunnen we nu definiëren als cyclische ontplooiing van in essentie grenzenloos bewustzijn. Als u groeit is er dus niet zozeer sprake van een toename van iets, maar wordt er eerder iets ontplooid dat innerlijk al in u besloten ligt. U bent in essentie grenzenloos bewustzijn dat zich cyclisch ontplooid. Grenzenloze vermogens die we elk op onze eigen wijze proberen te ontwikkelen. De innerlijke drang om dat grenzenloze tot uitdrukking te brengen is waarom we elke dag wakker worden, waarom we willen leven en leren en de motivatie tot groei.

Hoe u dat kunt doen, dat zullen we u vandaag en morgen verder proberen duidelijk te maken.

Ik wil eindigen met een citaat van Gottfried de Purucker, de vierde Leider van Het Theosofisch Genootschap:

De weg naar vrede, onuitsprekelijke kracht en gelukzaligheid loopt via het zich herinneren - en het handelen overeenkomstig de herinnering - dat wij allen integrerende delen zijn van het grotere leven waarin wij leven. Dit grotere leven is op zijn beurt slechts één van een menigte andere grotere levens die een nog groter leven vormen; en dit maakt deel uit van de achtergrond, de oceaan van bewustzijn, die zonder dat wij het ons bewust zijn, zijn golven door ons heen doet vloeien.⁽¹⁰⁾

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 1, blz. 41 (blz. 11, orig. Engelse editie).
2. Idem, blz. 38 (blz. 9 orig. Engelse editie).
3. *Handelingen* 17:28. Zie ook: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 445.
4. *Koran*. Soera 2:156.
5. Lao-tse, *Tao-teh-King*, diverse uitgaven, hoofdstuk 40.
6. Plato, *De Wetten* 894c-896d, Phaedrus 245c en e. Zie ook: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 68.
7. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. 2 delen, Stichting I.S.I.S., Den Haag 1987, deel 1, blz. 37.
8. G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1973, deel 1, blz. 236.
9. [http://nl.wikipedia.org/wiki/Melkweg_\(sterrenstelsel\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Melkweg_(sterrenstelsel)); laatst gezien op d.d. 20120517).
10. Zie ref. 7, deel 2, blz. 902.

Golven in de Oceaan

Onze plaats in de kosmische cycli van slapen en waken

Nadat Erwin Bomas in de vorige bijdrage ons een beeld heeft geschetst van de kosmos als een grenzenloze Oceaan van Bewustzijn, waarin continu wezens geboren worden en sterven als wervels in het water, zullen we in deze lezing inzoomen op één zo'n wervel: de levenscyclus van het planeetwezen Aarde — een cyclus waarmee onze eigen groei als mens en mensheid nauw verknoopt is.

Over de geboorte en levenscyclus van onze planeet geven de heilige boeken van de grote religies ons wel informatie, maar die informatie is in symbolentaal uitgedrukt. Denk bijvoorbeeld aan de zeven schepingsdagen in de Bijbel. En om die symbolentaal te ontraadselen heb je de grondgedachten van de Universele Wijsheid, de Theosofia nodig die Erwin Bomas u schetste, en die we in deze lezing zullen toepassen op ons eigen kosmisch tehuis, onze planeet Aarde. Een kosmisch tehuis dat geleid en geïnspireerd wordt door een hoogste bewustzijn, dat we in deze lezing het planeetwezen noemen.

Het ontwaken

Elke wedergeboorte van de planeet begint ook in dat planeetbewustzijn. Hoe kunnen we ons dat voorstellen? In een planeetwezen dat in een zeer geestelijke rusttoestand is, ontwaakt op een bepaald moment *de drang zich te manifesteren, opnieuw zijn sluimerende eigenschappen tot uitdrukking te brengen* en zijn rol binnen de grote kosmos weer op zich te nemen. Je kunt het vergelijken met de drang in plantaardige wezens om in de lente te ontkiemen, te groeien. Je kunt het ook goed vergelijken met die innerlijke drang in ons, die ervoor zorgt dat we elke keer uit onze slaap ontwaken — ook als we niet geholpen worden door een wekker. Het is ons eigen bewustzijn dat ons doet ontwaken: ons verlangen om ons weer te mengen in de vertrouwde toestanden van de uiterlijke wereld, en zo ervaring op te doen.

Activeren van brandpunt

Hoe verloopt nu de planetaire geboorte? Het ontwaakte planeetwezen maakt contact met een centrum in een meer uiterlijk kosmisch gebied. Op dat eerste gebied activeert het planeetwezen een brandpunt, dat

meteen als een magneet gaat werken en een krachtige aantrekkingskracht uitoefent op vele wezens die op dat moment nog in geestelijke rust waren.

Dat eerste kosmische gebied is in verhouding een zeer spiritueel gebied. Het geboorteprocess verloopt altijd van het meest innerlijke, meest geestelijke gebied, via een aantal tussenstappen, tot het meest stoffelijke gebied voor dat wezen. Groei is altijd van binnen naar buiten, van geestelijke eenheid naar de stoffelijke verscheidenheid.

Alle wezens die zich tot het nieuwe brandpunt aangetrokken voelen, starten met het opbouwen van het lichaam van de planeet, in de vorm van een zeer etherische bol. Vervolgens projecteert het planeetwezen een brandpunt in het volgende, iets stoffelijker gebied en trekt ook daar bijbehorende wezens aan. Zo gaat het stapsgewijs verder, tot de planeet zich volledig heeft belichaamd. De bol Aarde waarin wij momenteel leven en onze ervaringen opdoen, is de meest stoffelijke bol van onze planeet.

Dit betekent dat alle wezens van de planeet vanaf de geboorte betrokken zijn bij de opbouw. Ook wij mensen waren vanaf het eerste begin 'levende bouwstenen' van onze planeet Aarde. De geschiedenis van de Aarde is ook onze geschiedenis. Het gaat samen op!

Oorzaak van de aantrekkingskracht

Waarom werden wij mensen aangetrokken tot de planeet Aarde? Waarom behoren wij bijvoorbeeld niet tot de mensheid van de planeetwezens Mars of Venus? Een planeet is een grootse samenwerking van wezens, en in de natuur is er nooit sprake van *toevallige* samenwerking. Er is continu en overal een strikte wet van oorzaak en gevolg werkzaam. Wij zijn deelnemers van het planetaire team Aarde, omdat we tot dit team aangetrokken worden. Het karakter van de Aarde komt overeen met ons eigen individuele karakter, en dat eigen karakter hebben we zelf in het verleden opgebouwd door de keuzen die we leven na leven gemaakt hebben.

Het is in feite een kwestie van vrije wil. Door onze zelfgemaakte keuzen werden we aangetrokken tot de planeet Aarde. Want hier vinden we de omstandigheden waarin we onszelf kunnen ontplooiën. Met andere woorden: het trillingsgetal van ons bewustzijn stemt overeen met het trillingsgetal van het aardse bewust-

zijn. Of nog anders gezegd: het patroon van cycli dat bij ons bewustzijn hoort, *matcht* goed met het patroon van de aardse cycli.

Alle natuurrijken nodig

Wij en met ons vele andere wezens, werden dus aangetrokken tot de Aarde. Waren al die aangetrokken wezens even vergevorderd in hun ontwikkeling?

Nee, integendeel. Het planeetwezen trekt wezens aan in vele stadia van ontwikkeling: van de hoogste goden tot de minst gevorderde wezens die de elementen in de natuur bezielen. Ook waren er vanaf het eerste begin minerale, plantaardige, dierlijke en menselijke wezens, kortom, wezens van alle natuurrijken.

Natuurrijken die de Planeet Aarde bezielen

- Drie boven-menselijke rijken
- Mensen
- Dieren
- Planten
- Mineralen
- Drie elementale rijken

*Elk natuurrijk heeft een onmisbare functie in het grote 'organisme Aarde'; anders zou de totaliteit een orgaan missen. Er is volgens de Theosofia een fundamentele onderlinge afhankelijkheid van alle wezens ten opzichte van alle wezens. In het dagelijks leven herkennen we dat overal: een samenwerkingsverband of organisatie is pas een zelfstandig werkende eenheid als *alle* taken worden vervuld. De technicus is even nodig als de financieel deskundige en de organisator. Uit de Theosofia volgt dat elk natuurrijk, van goden tot atomen, onmisbaar is binnen de planeet, en fundamenteel gelijkwaardig aan alle andere. De planeet Aarde kan bijvoorbeeld niet zonder de mensheid, die zagezegd zijn denkende orgaan is.*

Elk natuurrijk een 'kosmische klas'

Hoe verloopt nu de innerlijke groei van al deze aardse wezens, binnen één levensperiode van de planeet Aarde?

Volgens de Theosofia duurt één levensperiode van de planeet Aarde 4.320.000.000 jaar, dus ruim vier mil-

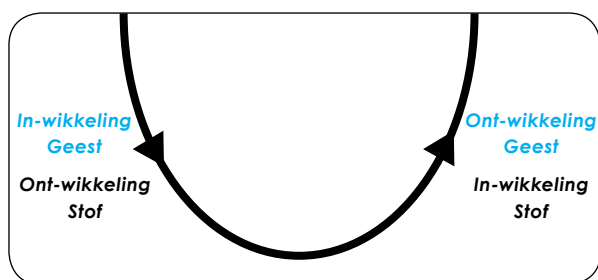
jard jaar. Gedurende deze, naar onze kijk immense cyclus kan elk aards wezen relatieve volmaaktheid bereiken: volmaaktheid *binnen zijn eigen natuurrijk*. Wat bedoelen we daarmee? Wezens die bij de geboorte van de Aarde met de dierfase beginnen, kunnen binnen die vier miljard jaar alle eigenschappen ontwikkelen die bij een relatief volmaakt dierbewustzijn horen. Wezens die met de menselijke fase beginnen – en dat waren wij, tenminste, de meesten van ons – zijn in staat relatief volmaakte mensen te worden.

Wat dat betreft kun je een levensperiode van de Aarde zien als een leerjaar op de kosmische school, waarin alle wezens elk jaar een klasje opschuiven, een natuurrijk hoger komen, tenminste als ze hun lessen goed leren. Want elk wezen moet op eigen kracht gebruikmaken van de kansen die het krijgt.

We zijn dus allemaal kosmische pelgrims die cyclus na cyclus, omhoog cirkelend als op een wenteltrap, ons bewustzijn steeds verder verruimen en verdiepen.

De opbouw van een cyclus

Elke cyclus nu is opgebouwd uit een aantal typerende groeifasen, die we overal kunnen herkennen. Welke groeifasen zijn dat? In grote lijnen zijn er twee fasen, de eerste en tweede helft.

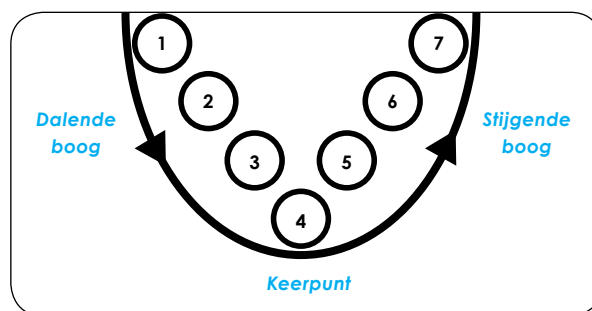
In de eerste helft ontplooiën we onze uiterlijke natuur, ons lichaam, terwijl tegelijk onze geestelijke natuur wordt omhuld, omwikkeld, indaalt als het ware. En dan, na het middenpunt van de cyclus, na het keerpunt, start de tweede helft, de ontplooiing van onze geestelijke natuur die gepaard gaat met het inwikkelen van onze uiterlijke natuur, die wordt opgeheven en opgelost binnen dat geestelijke. We zijn dan weer uitgekomen op hetzelfde etherische niveau als waar we begonnen, maar dan wel met een grote dosis extra ervaring en ontwaakte vermogens.

In de symbolentaal van de heilige boeken worden deze

twee fasen vaak zo voorgesteld: eerst verliezen we de toestand van het paradijs, de toestand van onbewuste harmonie, om na vele moeiten en omzwervingen weer op eigen kracht naar het paradijs terug te keren, maar nu zelfstandig en uit eigen keuze. In de theosofische literatuur worden deze twee fasen vaak de Neerwaartse boog en de Opgaande boog genoemd.

Zeven groeifasen

Maar als we iets verder inzoomen op een cyclus, blijken die twee fasen verder onder te verdelen zijn. We kunnen een cyclus indelen in drie of vier of zeven of tien of twaalf fasen. Wij kiezen nu voor de zevenvoudige verdeling, omdat die direct in de uiterlijke natuur te herkennen is. Eén levensperiode van een planeetwezen bestaat uit zeven 'ontwikkelingsronden', die elk honderden miljoenen jaren duren.

In de eerste tot de vierde ontwikkelingsronde vindt er een verstoffelijking plaats. De vierde fase is het keerpunt. Van de vierde tot de zevende fase richt de ontwikkeling van alle wezens zich op het geestelijke, op de ontwikkeling van hun hogere vermogens: alle wezens vergeestelijken zich.

Elke ontwikkelingsronde is op zijn beurt in zeven kleinere cycli verdeeld, die we de 'planetaire klassen' kunnen noemen: deze duren elk meerdere miljoenen jaren. Er zijn dus 49 planetaire klassen tussen de wedergeboorte en de dood van de planeet. En die planetaire klassen zijn op hún beurt weer in zeven kleinere cycli verdeeld, enzovoort, enzovoort: cycli binnen cycli, wervels binnen wervels. Het patroon van het grote wordt nagevolgd door het kleine.

Elke cyclus, klein of groot, geeft de aardse wezens de kans een bepaald aspect van hun bewustzijn tot ontplooiing te brengen, zoals Erwin Bomas in de vorige bijdrage zei.

Slaapperioden

Tussen deze zeven ontwikkelingsronden van de planeet zijn er zes 'slaapperioden'. Deze planetaire slaapperioden zijn goed te vergelijken met onze menselijke slaap: we trekken ons bewustzijn terug in de innerlijke gebieden, maar ons lichaam blijft bestaan, dat valt niet uiteen zoals bij de dood gebeurt. Ook tijdens de slaapperiode van een planeet blijft zijn uiterlijke bol bestaan. Daarbij doen zich in die bol grote geologische omwentelingen voor. De gesteenten in de korst maken allerlei transformaties door, die ze uiteindelijk geschikt maken voor de nieuwe ontwikkelingsronde die erop volgt.

Een voorbeeld van een planeet in zijn slaapperiode is Mars. Sinds kort horen we alle wetenschappers zeggen dat er op Mars stromend water is geweest en dat Mars ooit een veel sterker algemeen magnetisch veld heeft gehad dan het nu heeft, waarmee ze de leringen van de Theosofia bevestigen. Als u nu nieuwsgierig bent geworden hoe een actieve Mars eruitziet, hoeft u enkel wat geduld te hebben: een paar miljoen jaar misschien, maar dan weet u het.

Planeet en emigrant

In welke ontwikkelingsronde zijn we nu? Om deze vraag te beantwoorden, nemen we u mee door alle zeven ontwikkelingsronden. In elk van de zeven fasen wordt een eigenschap van bewustzijn geactiveerd, terwijl tegelijkertijd een andere eigenschap op de achtergrond raakt, haar dominerende rol verliest. Steeds vergelijken we een ronde met een fase in een cyclus die we ons allemaal kunnen voorstellen: namelijk de cyclus die je opstart als je naar een ander land emigreert. We willen laten zien dat je – als je door de uiterlijke verschillen heen kijkt – dezelfde bewustzijnsfasen kunt herkennen, maar natuurlijk wel in het klein. Hoe start een emigratie? Als een ideaalbeeld of wensbeeld in je denken. Het start als een mentaal zaad. Dát ideaalbeeld is de motiverende kracht voor alle handelingen die je vervolgens moet doen. En zo start ook de eerste ontwikkelingsronde van een planeet: de verst ontwikkelde wezens van die planeet worden wakker en vormen zich een ideaalbeeld, een goddelijke blauwdruk of universeel patroon, waarbinnen alle kleinere cycli hun plekje kunnen vinden. Je zou kunnen zeggen dat deze hoogste wezens de voorwaarden

scheppen waarin alle minder ver ontwikkelde wezens hun evolutiecycli kunnen doorlopen.

Neergaande boog, fase 1

Welnu, hoe gaat de eerste fase? De planetaire wezens komen uit hun toestand van onbewuste eenheid en hullen zich in hun eerste, zeer etherische lichamen. En vanaf dat moment ervaren ze de wereld als een wereld van tegenstellingen, waarin sprake is van hoog en laag, groot en klein, geest en stof, enzovoort. Het eenheidsbesef raakt op de achtergrond.

Het gevolg is dat in fase 1 het *stoffelijke* aspect zich ontwikkelt en het meest innerlijke aspect, het *eenheidsaspect*, zich in die stof hult oftewel zich 'inwikkelt'.

Zeven fasen bewustzijns groei

	Ont-wikkeling:	In-wikkeling:
1	Stoffelijk bewustzijn	Eenheidsbesef
2	Gevoel	Inzicht
3	Vitaliteit	Intellect
4	Begeerte (hoger)	Begeerte (lager)
5	Intellect	Vitaliteit
6	Inzicht	Gevoel
7	Eenheidsbesef	Stoffelijk bewustzijn

In deze fase stappen wij als emigrant uit het vliegtuig, en proberen een woonplaats te regelen. We hebben allereerst een stoffelijk tehuis nodig. Onze wens om ons te verenigen met het nieuwe land, krijgt nu zijn eerste concrete, stoffelijke vorm.

Neergaande boog, fase 2

In de tweede ontwikkelingsronde van de planeet ontplooiën alle wezens hun zintuigen, hun vermogens tot waarnemen en hun gevoelens. Terwijl hun bewustzijn tijdens de eerste fase nog nauwelijks op de uiterlijke wereld gericht was, zien we die uiterlijke gerichtheid in de tweede fase sterk toenemen. En naarmate ze zich meer op de uiterlijke wereld met zijn verscheidenheid aan vormen richten, wordt hun visie op de achterliggende verbanden zwakker.

Lao-tse zei in zijn boek de *Tao-teh-King*: "De kleuren verblinden het oog, de geluiden verdoven het gehoor."⁽¹⁾ En daarmee bedoelde hij: hoe meer we werkelijkheid toekennen aan de waarnemingen van onze stoffelijke zintuigen, hoe minder we zullen zien

met ons geestelijk oog, met ons inzicht.

We zien dan ook dat in fase 2 het *gevoelsmatige* aspect zich ontwikkelt, en het *inzichtelijke* aspect zich 'inwikkelt'.

In deze tweede fase bouwen we als immigrant een gevoel van vertrouwdheid op in de omgeving waar we terecht zijn gekomen. We proberen onze emotionele behoeften aan contact en veiligheid te realiseren. Ons inzicht in de verbondenheid van *alle* mensen over de hele wereld, krijgt in deze fase een beperkte uitdrukking: we bouwen banden van sympathie op met een beperkte kring mensen.

Neergaande boog, fase 3

In de derde ontwikkelingsronde van de planeet ontplooiën alle wezens hun vitale vermogens: ze zijn steeds meer in staat actief werkzaam te worden in de uiterlijke gebieden, zelf in actie te komen. En in actie komen vereist intellect om de acties te sturen en richten. Die twee eigenschappen vormen een koppel, en als onze vitaliteit domineert raakt ons intellect zijn leidende rol kwijt. Dan moeten we zonnodig wat doen, terwijl we eigenlijk nog niet precies weten waarom en hoe. Kort gezegd: in deze periode ontwikkelt zich het *vitale* aspect, en wikkelt het *intellectuele* aspect zich in. In deze fase gaan we als immigrant een actieve rol spelen in de gemeenschap. We gaan een beroep uitoefenen of een andere actieve bijdrage leveren. Vaak is het noodzakelijk juist in die begintijd er hard aan te trekken. Maar ook hier is er die koppeling met ons intellect: als we zonder nadenken ingaan op elke mogelijkheid om actief te worden, creëren we een over-vitaal en chaotisch leven.

Het keerpunt

In de vierde ontwikkelingsronde ontplooiën alle wezens hun begeerte. En wat is in feite begeertekracht? Dat is het vermogen om een doel dat je voor je ziet, te realiseren. Begeertekracht is dus een neutrale kracht. We hebben die kracht nodig om dingen tot stand te brengen.

Begeerte heeft twee kanten, een spiritueel gerichte en een stoffelijk gerichte kant. De vierde fase is altijd de middelste fase, dat wil zeggen: de periode van keuze. Het is het keerpunt, de meest stoffelijke fase. Nu moeten we kiezen: blijven we ons richten op de uiterlijke

natuur en stoffelijke verlangens, of doorzien we de beperkingen daarvan en richten we onze verlangens op hogere, edelere doelen?

In deze vierde periode ontwikkelt zich de begeerte, en wikkelt zich ook in. En daarmee bedoelen we: als het goed is *ontwikkelen* we onze spirituele begeerten en *wikkelen* we onze stoffelijke begeerten *in*, maken ze ondergeschikt, leren ze te beheersen en geven ze hun juiste plek. Dat is de uitdaging van de vierde ontwikkelingsronde. Het is de meest kritische periode.

Ook wij in ons nieuwe land maken die kritische periode door. We zijn gesetteld, hebben onze schaaipes op het droge, en komen nu voor de keuze: zijn we hiermee tevreden en besteden we de rest van ons leven aan het veiligstellen van onze welvaart? Of doen we de fundamentele stap om onze eigen hogere gedachten te realiseren? Willen we bijvoorbeeld ook een wezenlijke intellectuele of spirituele bijdrage leveren aan het nieuwe land waarin we wonen?

Deze fase is goed te vergelijken met wat we vaak een midlifecrisis noemen: ook dan gaat het in wezen om de vraag, welke inhoud je aan de tweede helft van je leven gaat geven.

Cyclische ontwikkeling is geen automatisme

U begrijpt, deze schets van zeven fasen geeft een heel algemeen beeld, een gemiddeld ontwikkelingspatroon. We kunnen altijd vooruitlopen of achterlopen. Zo zijn er natuurlijk immigranten die vanaf het eerste moment dat ze voet aan wal zetten, al op hun hogere idealen gericht zijn. We hoeven daarmee niet te wachten tot we gesetteld zijn, al zal dat settelen altijd wel veel van onze energie en aandacht kosten.

Onze planeet is NU in zijn vierde ontwikkelingsronde. Wij mensen hebben dus NU te maken met de keuze, welke verlangens we volgen. De volgende drie fasen kunnen we doormaken als we kiezen voor onze meer edele idealen en aspiraties. Maar hoewel wij mensen gemiddeld genomen in de vierde ontwikkelingsronde zijn, zijn er nu al mensen die een ronde voorlopen, of zelfs, in zeer zeldzame gevallen twee ronden.

Elke cyclus geeft ontwikkelingskansen, en wij bepalen het tempo.

Opgaande boog, fase 5

In de vijfde ontwikkelingsronde ontplooiën alle wezens

hun intellectuele vermogens; tegelijkertijd leren ze hun vitaliteit steeds meer beheersen. Het *intellectuele* aspect ontwikkelt zich en het *vitale* aspect ‘wikkelt zich in’. Wij hebben als immigrant zoveel kennis opgebouwd dat we intellectueel kunnen bijdragen aan de gemeenschap, door verbeteringen voor te stellen en door te voeren. We zijn nu ook rijp voor een leidinggevende positie.

Opgaande boog, fase 6

In de zesde ontwikkelingsronde ontplooiën alle wezens hun vermogens van inzicht, gemeenschapsbesef en visie. Tegelijk doorzien zij de illusies die onze zintuigen oproepen. Dit is in feite al een zeer spirituele fase. Oftewel: het *inzichtelijke* aspect ontwikkelt zich, het *gevoelsmatige* aspect ‘wikkelt zich in’.

Wij hebben als immigrant nu innerlijke wijsheid ontwikkeld. De mensen in onze gemeenschap beginnen ons spontaan om advies te vragen omdat ze gemerkt hebben dat we een visie hebben op de oorzaken van problemen, en in staat zijn die problemen harmonieus op te lossen. We laten ons niet meer door uiterlijke indrukken misleiden: de kleuren verblinden onze ogen niet meer, de geluiden verdoven onze oren niet meer. We kijken door de uiterlijke schijn heen.

Opgaande boog, fase 7

In de zevende en afsluitende ontwikkelingsronde geven de planetaire wezens uitdrukking aan eenheid — de eenheid die er altijd geweest is, maar waarvan ze zich niet compleet bewust waren. Tegelijk doorzien zij de illusie van de materie, die ons de indruk geeft dat lichamen los van elkaar zouden staan. Ook maken zij de balans op van wat zij in de afgelopen cyclus hebben gedaan.

In deze laatste, afsluitende periode ontwikkelt zich het *eenheidsaspect*, en wikkelt het *stoffelijke* aspect zich in. De zevende fase vindt zijn afronding en spirituele hoogtepunt in het beheersen van de uiterlijke lichamen, en de terugkeer van ons bewustzijn in de Kosmische Bron waaruit we ooit zijn voortgevloeid.

Na deze zevende fase sterft de planeet met al zijn samenwerkende wezens. De planetaire rustperiode die volgt, duurt even lang als de belichaamde periode, dus 4.320.000.000 jaar. Dan zijn alle wezens weer rijp voor de start van een nieuwe planetaire cyclus: elk wezen,

als het goed is, in een hoger natuurlijk.

Wij hebben in ons nieuwe land ondertussen een universele, mededogende visie ontwikkeld. We zijn daarvoor in staat onze medemensen te inspireren, hen uit te tillen boven egoïsme en groepsbelang. In deze slotfase kijken we terug op onze emigratie en trekken er onze ethische lessen uit. Ons denken is zo universeel geworden dat we in feite onze gehechtheid aan ons nieuwe land hebben overstegen. We kunnen nu een volgende stap maken. Maar als we blijven, dan doen we dat uit eigen keuze, omdat we menen hier onze inspirerende taak te hebben.

Alle wezens ontwikkelen alle zeven bewustzijnsaspecten

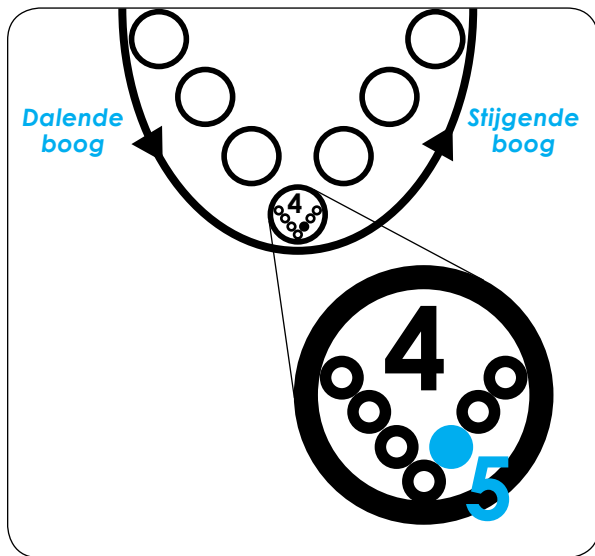
Laten we nu het hele groeiproces overzien. Gelden deze zeven planetaire fasen voor de wezens van alle natuurrijken? *Ja, dat geldt voor alle natuurrijken, maar wel op hún niveau.* Een dierlijk wezen ontplooit die zeven vermogens op zijn dierlijke niveau en een mens op zijn menselijke niveau, enzovoort. Om een voorbeeld te geven: terwijl wij mensen ons intellect ontplooiën, zullen de planten en dieren hun instinctieve intelligentie trainen. We weten allen dat dieren en planten doelmatig handelen, soms zelfs een heel frappante slimmigheid laten zien. En zelfs de minerale wezens hebben op hun beperkte niveau een soort intelligentie. Wanneer we alle zeven bewustzijnsaspecten in harmonie ontplooid hebben en beheersen, zijn we volmaakt geworden binnen ons natuurlijk. Wie om een of andere reden in deze levensperiode van de planeet niet tot dat punt van volmaking komt en dus zijn leerklas niet kan afmaken, zal die kans in de volgende levensperiode van de Aarde krijgen. Je bent dan als het ware een zittenblijver. Maar het bijzondere is dat je in die toekomstige cyclus juist voorop zult lopen binnen jouw natuurlijk. Je zult dan een voortrekker zijn, want je hebt al voor een deel de lessen geleerd die de grote golf wezens nog moet leren.

Onze plaats in de kosmische cycli

We brengen alle gedachtedraden nu bijeen. Wat is dus onze plaats als mens in de kosmische cycli van waken en slapen, zoals de titel van deze bijdrage luidt?

Onze planeet, dat grootse samenwerkingsverband van wezens, is zoals gezegd in zijn vierde ontwikkelings-

ronde, waarin de nadruk ligt op de ontwikkeling van onze begeertekracht. Daarbij zijn we net voorbij het grote keerpunt, want we zijn in de vijfde planetaire klas van die vierde ronde, oftewel, we ontwikkelen momenteel het intellectuele aspect van de begeerte.

De gemiddelde mens is dus ‘net’ begonnen met de Opgaande boog. En dat is nog worstelen, spiritueel en ethisch gezien, zoals we dagelijks meemaken! Als we ervoor kiezen om onze hogere inzichten te volgen, ligt er een zeer groots veld van menselijke evolutie voor ons. Maar in die Opgaande boog kan geen enkel wezen in zijn eentje vooruitgaan. Alle wezens zijn te zien als cellen of organen van het organisme Aarde. En onze functie als mens en als mensheid is het doorgeven van de wijsheid van verder gevorderde wezens aan al wie minder vergevorderd is dan wij. Dat gaat om onze medemensen, maar het gaat ook om alle wezens die ons op het moeizame pad van groei volgen: de dieren, de planten, enzovoort. Wij mensen zijn dus schakels in een stroom van bewustzijn, die voortvloeit uit het spirituele Hart van de Aarde en van daaruit door alle wezens stroomt — of behoort te stromen, om iedereen de ontwikkelingskansen te geven waar hij recht op heeft.

Hoe die Opgaande boog eruitziet, uitgaande van onze huidige samenleving, en wat wij daaraan kunnen bijdragen, is het onderwerp van de volgende bijdrage van Jos Peeters.

Referentie

1. Lao-tse, *Tao-teh-King*, vele verschillende vertalingen beschikbaar, hoofdstuk 12.

De menselijke golf

De reïncarnatie van de huidige beschaving

In de vorige lezing kwam naar voren dat, uitgaande van de gemiddelde mens, wij ons in de vierde Ontwikkelingsronde van ons menselijke bewustzijn bevinden. Binnen die Ronde worstelen wij om onze weg omhoog te vinden.

Die worsteling zult u als het goed is moeten kunnen herkennen in de beschavingen en culturen van de afgelopen eeuwen en waarschijnlijk ook nog wel in de huidige tijd. Wat denkt u?

Tijdens deze lezing gaan wij met u op zoek. Het is nodig dat wij daarbij wel eerst een helder beeld met elkaar opbouwen over wat een menselijke beschaving nu werkelijk is en hoe de cyclus ervan, de opkomst en ondergang, verloopt. De kennis die wij u vanuit de Theosofia hierbij aanreiken biedt u de mogelijkheid om zelf ook een beeld op te bouwen over uw eigen ontwikkelingsweg tot de huidige tijd waar u deel van uitmaakt en dat het geen toeval is dat u nu hier bent.

Betekenis woord beschaving

Dr. De Purucker, een van de leiders van The Theo-

sophical Society in de vorige eeuw, heeft ons geleerd, dat als je de betekenis van een woord wilt ontdekken, het handig is om eerst eens te kijken naar het woord zelf, hoe dat is opgebouwd.

Bij het woord beschaving is het werkwoord schaven of bijschaven te herkennen, dat betekent 'minder ruw of minder grof maken'. Iets wat eerder grover was bijschaven tot iets wat nu verfijnder is. Zeggen wij niet over mensen waarvan wij vinden dat zij minder ontwikkeld zijn, dat zij grof of ruw zijn?

Er zit een element van groei in het woord 'schaven'. Wanneer wij dan ook het van oorsprong Latijnse woord 'civilisatie' erbij betrekken dat nagenoeg een synoniem is, dan zien wij dat het over burgers/stedelingen en dus over groepen mensen gaat.

Ziet u: al heel snel ontstaat een beeld van een leerklas van menselijke zielen die toe zijn aan een specifieke volgende evolutionaire ervaring, waar naartoe zij onbewust, automatisch worden aangetrokken. Zoals een kind wordt aangetrokken tot een bepaald ouderpaar en milieu.

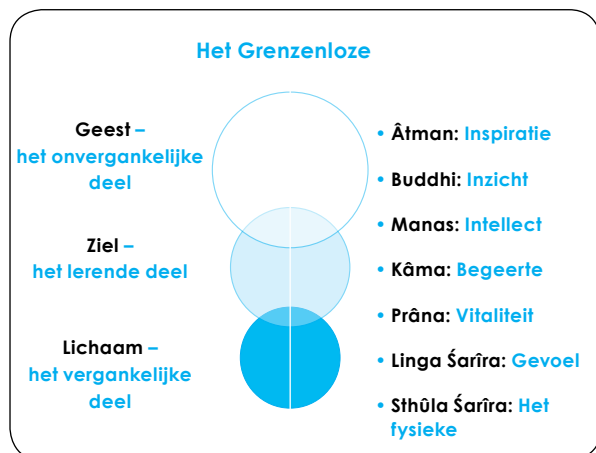
De kwaliteit nu van een beschaving wordt bepaald door de mensen die erin leven. Het is de mens die

groeit en als gevolg daarvan groeit ook de beschaving waar hij deel van uitmaakt.

In de eerste lezing hebben we u verteld dat het het bewustzijn is dat groeit, maar dit geldt in het algemeen voor *al* het leven. Het is daarom goed eens precies te kijken wat het nu *in de mens* is wat groeit.

Om die vraag te beantwoorden moeten wij weten wat een mens is, wat hem op bewustzijnsgebied onderscheidt van de andere natuurrijken zoals de dieren, de planten en mineralen. Welk aspect van het bewustzijn ontwikkelen wij in de mensenklas? Wat pogen wij onder de knie te krijgen?

De Theosofia stelt dat de mens een samengesteld wezen is met het denkvermogen als leidend onderdeel. Hij maakt gebruik van een stoffelijk voertuig, van zintuigen, vitaliteit en begeerte om daarmee zijn denken te ontwikkelen, de grove kantjes ervan af te schaven zo u wilt.

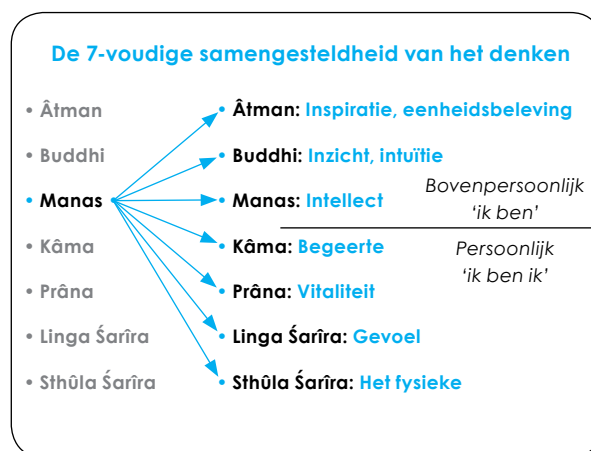
In de stroom van bewustzijn is het menselijk bewustzijn geconcentreerd in de ziel, het lerende deel. En kenmerkend voor de ontwikkeling van de menselijke ziel is de ontwikkeling van denkvermogen.

De mens is dus een denker. Daar zijn wij ook onafgebroken mee bezig, vanaf het moment dat we in de ochtend wakker worden tot in de avond onze ogen dichtvallen en wij een rustperiode ingaan.

Het is de kwaliteit van het denken dat groeit en om dat duidelijk te maken moeten wij nog een stapje verdergaan. Het menselijk denken is namelijk ook weer samengesteld en bestaat uit meerdere denkaspecten. De meest eenvoudige verdeling gaat uit van denken dat gericht is op het eigenbelang, ikke eerst, zelfzuchtige gedachten enerzijds, en anderzijds dus denken ge-

richt op het algemeen belang, ondergeschiktheid van het persoonlijke voordeel, onzelfzuchtige gedachten. Bijvoorbeeld: zet ik mij in binnen een bedrijf, een vereniging of het openbaar bestuur omdat ik denk daarmee mijn eigen carrière te bevorderen, aanzien of macht te krijgen? Of zet ik mij in om samen met anderen een gezamenlijk ideaal te bereiken?

De Theosofia onderscheidt zeven denkaspecten en onze cursisten 'Anders Denken' zullen die snel herkennen.

Er is sprake van groei wanneer wij de 'lagere' op onszelf gerichte denkaspecten steeds beter gaan beheersen en die benutten om onze idealen te verwezenlijken. Wat zijn die idealen? Dat zijn gedachten die uitstijgen boven het eigenbelang of dat van de eigen groep en gericht zijn op samenwerking en eenheid. Dat is de samenbindende kracht van een beschaving. Zodra die gedachten verwateren glijdt de beschaving af om uiteindelijk uiteen te vallen.

De denkaspecten en in het bijzonder het richten ervan zullen in andere lezingen nog uitgebreid aan de orde komen.

Alles in een beschaving is gebaseerd op gedachten. Ideeën regeren de wereld, zei Plato. Alles in een mensencultuur komt in feite voort uit de gedachten van mensen. Wat is een bibliotheek? Wat is een wet? Wat is een sociale verzekering? Wat is de educatie in een land? Het zijn gedachten. Een beschaving is gebaseerd op gedachten. Als een beschaving veel waarde hecht aan het lichamelijke, aan emoties of vitaliteit dan heb je een andere beschaving dan wanneer het intellect of het begripsvermogen bij de meeste mensen het belangrijkste denkaspect is.

Nu zie je in de geschiedenis van de mensheid dat

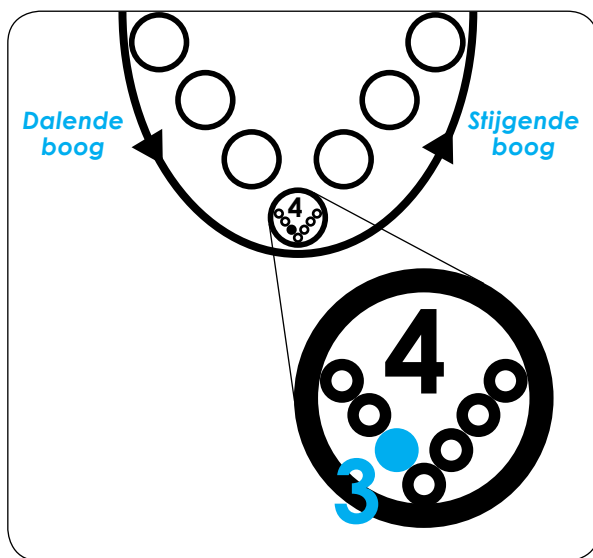
de ontwikkeling loopt van de lagere denkaspecten (lichamelijk, zinnelijk) naar de meer spirituele denkaspecten (idealen). Zoals dat ook te herkennen is in een gemiddeld mensenleven.

Wanneer wij jong zijn maken wij ons meer druk over ons uiterlijk, vinden wij sportieve prestaties belangrijker en zoeken wij steeds naar nieuwe sensaties. Terwijl bij het ouder worden wij, als het goed is, meer bezig zijn met een innerlijke ontwikkeling en bereid zijn een grotere verantwoordelijkheid op te nemen binnen de samenleving. Ervan uitgaande natuurlijk, dat wij de midlifecrisis goed hebben doorstaan.

Wanneer zijn wij op deze planeet Aarde begonnen aan onze mensenklas? Volgens de Theosofia was dat ruim twee miljard aardse jaren geleden na een lange rustpauze, toen de planeet opnieuw geboren werd. Zoals Henk Bezemer al heeft duidelijk gemaakt verloopt volgens de Theosofia die ontwikkeling in zeven grote fasen of Ontwikkelingsronden. En elke Ronde kan weer worden onderverdeeld in zeven groeifasen die wij hier Planetaire Klassen noemen.

Ontwaken van het denkvermogen

Ons denkvermogen begonnen we zo'n achttien miljoen jaar geleden te ontwikkelen. Dit vond plaats in de derde Planetaire Klas van deze vierde Ronde.

Daardoor wonnen we veel kostbare tijd in onze evolutietocht.

Aan het ontwaken van dat proces van het denken is overigens nog een interessant mysterie verbonden,

waarover je in vele religies en heilige boeken iets leest, maar dat helaas ook is omgeven door nogal wat misverstanden.

Ons denken werd namelijk door wezens gewekt die verder ontwikkeld waren dan wij in die fase.

In de theosofische literatuur staan ze bekend als Mânasaputra's, zonen van het denkvermogen. Ze wekten ons latente, slapende denkvermogen. *Ze gaven* het ons niet, we hadden het al, maar het was nog niet wakker. Die Mânasaputra's richtten hun bewustzijn op ons bewustzijn, waardoor ons denken wakker werd. Het is precies hetzelfde wat ouders doen als ze hun jonge kinderen opvoeden. Ze vertellen verhalen, stellen vragen, beantwoorden vragen, richten kortom, hun bewustzijn op dat van het kind, waardoor zijn bewustzijn wordt gewekt. In de mythe van Prometheus, die het goddelijke vuur van de goden stal en dat aan de mensheid schonk, vind je symbolisch dit proces terug. Het vuur is hier natuurlijk het symbool voor het vlamme intellect.

Alvorens verder te gaan is het belangrijk, dat u goed begrijpt dat wanneer wij het over 'wij' hebben, wij ook werkelijk wij bedoelen inclusief u en ik. U bent volgens de Theosofia in de kern een onsterfelijk wezen. U hebt dus al vele levens achter u. U was er vanaf het begin bij en zoals wij samen nu de huidige beschaving of cultuur vormgeven hebben wij dat eerder ook al eens gedaan.

De neigingen en gewoonten die wij tijdens die vorige leerfasen hebben opgebouwd zijn via reïncarnatie en de wet van oorzaak en gevolg of karma in ons huidige bewustzijn/karakter verweven en dragen wij met ons mee naar volgende beschavingen.

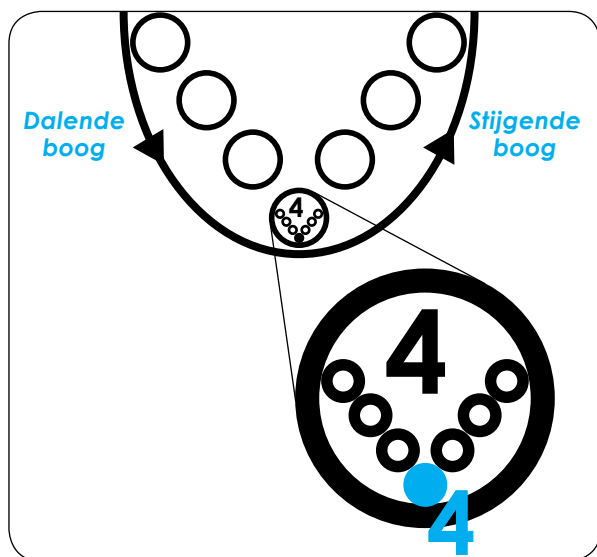
Met andere woorden: op basis van de wet van oorzaak en gevolg bouwen we in het huidige leven verder aan wat we in vorige levens hebben opgebouwd. Laten wij nu eens kijken naar een aantal beschavingen uit het verleden en zien of wij de kenmerken ervan kunnen herkennen in het groeiproces van de huidige beschaving.

Bijvoorbeeld wanneer wij een lange tijd teruggaan tot Atlantische tijden.

Atlantis

Nadat het denkvermogen met hulp van de Mânasaputra's bij de mensen was ontwaakt, zakte de mense-

lijke beschaving nog verder weg in de stof.
De naam die de Theosofia heeft gegeven aan deze fase in de ontwikkeling van ons menselijke bewustzijn is Atlantis. Dit vond plaats in de vierde Planetaire Klas van deze vierde Ronde.

Een naam overigens die al langer bekend was. Plato beschreef het in zijn beroemde dialogen als een machtige cultuur, waarvan het laatste restant zo'n 12.000 jaar voor onze jaartelling op een dramatische manier tot zijn eind kwam. Miljoenen jaren daarvoor was het verval van de Atlantische cultuur echter al begonnen. Het grote continent, waarvan het centrum lag in wat nu de Atlantische Oceaan is, verdween uiteindelijk door water. Niet in één nacht, maar gedurende vele duizenden jaren. De vele zondvloedverhalen, die je overal op de wereld tegenkomt, verwijzen naar de ondergang van het Atlantische continent door water.⁽¹⁾ Die Atlantische groeifase nu was dus de vierde Planetaire Klas van de huidige vierde Ronde, waarbinnen het begeerteaspect het meest dominant aanwezig was in ons bewustzijn. U kunt zich voorstellen dat het een periode was met vele ups en downs. En natuurlijk waren er talloze kleinere cycli binnen deze enorme evolutieperiode. Wij kennen deze fase ook als de meest stoffelijke fase van de meest stoffelijke Ronde. In die fase gebruikten wij de begeertekracht om te leren tot een zo groot mogelijke beheersing van de (astrale) stof te geraken. Een tijdperk dus van op zijn hoogtepunt grote welvaart en uiterlijke macht, grootse bouwwerken, pracht

en praal, onvoorstelbare technische uitvindingen en het was ook de tijd van magiërs waarover in veel oude mythen en legendes nog wordt gesproken.

Atlantis kenmerkt de fase waarbinnen wij bij de ontwikkeling van ons menselijk bewustzijn het keerpunt bereikten van neerwaartse afdaling in de stof, om vanaf dat punt het opwaartse pad te gaan terug naar onze spirituele, onsterfelijke kern.

Op dat moment hadden de meeste mensen door hun ambitieuze begeerten naar materiële welvaart het contact met hun grote spirituele Leraren en idealen echter al verloren. Er ontstond op een gegeven moment een tweedeling onder de mensen.

Enerzijds mensen die ongebreideld persoonlijke macht en welvaart nastreefden en anderzijds mensen die hun sterke wil en verlangens richtten op gemeenschappelijke doelen. En beide groepen wisten daarbij uiteindelijk een grote beheersing van de (astrale) stof te verkrijgen. Een moeilijke fase dus, misschien te vergelijken met de puberfase in een mensenleven, waarin ook vaak een wonderlijk mengsel van grote idealen en sterk eigenbelang naar buiten treedt, een tijd, Atlantis dus waarin ook grote 'zonden' werden begaan en de karmische oorzaken werden geschapen waarvan wij ons in de huidige fase moeten zien te bevrijden.

Zoals eerder gezegd: wij waren zelf die Atlantiërs en hoewel wij inmiddels al de nodige incarnaties achter ons hebben in de huidige vijfde Planetaire Klas, zijn onze gewoonten en neigingen uit die tijd nog goed te herkennen in de huidige tijd.

Eens temeer omdat wij in de huidige vijfde Klas het diepste punt bijna hebben bereikt en dus binnen deze kleinere cyclus als het ware een kleinere, eigen Atlantische fase doorlopen.

In onze huidige Klas gebruiken wij onze begeertekracht (vierde Ronde) om ons intellectuele vermogen (vijfde fase) te ontwikkelen en te leren beheersen, waarbij wij in de huidige onderfase nog veel waarde toekennen aan aardse tijdelijke zaken.

Wij naderen zoals eerder gezegd het meest stoffelijke punt van deze kleinere cyclus, een periode ook te vergelijken met de eerder al eens genoemde midlifecrisis binnen een mensenleven waarin duidelijk zal worden of wij voldoende idealen hebben ontwikkeld om door te kunnen groeien?

Wat kunnen wij nog herkennen in de huidige tijd, wat

ons aan de Atlantische fase herinnert? Zijn wij nu niet, evenals in Atlantische tijden, nog vooral op de buitenkant van het leven gericht? Uiterlijke pracht en praal wordt nog steeds als belangrijk beschouwd, evenals welvaart en wereldse macht. Voor een nieuwe gsm of ander soort elektronica liggen mensen al dagen voor de deur van de winkel. De beurskoersen beheersen de dagelijkse nieuwsberichten en om president van de VS te worden is zowat alles geoorloofd. En de experimenten op medisch gebied zou u kunnen vergelijken met het werk van de Atlantische magiërs. Wie zegt dat wij Atlantische tijden geheel achter ons hebben gelaten?

Kleinere cycli

Wanneer wij nu de grote cyclus van een Planetaire Klas die miljoenen jaren duurt verlaten en binnen de huidige Klas eens kijken naar de kleine cycli van de culturen die vanaf laten wij zeggen 2000 v.C. vanuit China en Centraal-Azië in een aantal historische golven Europa bereikten en nog steeds beheersen.⁽²⁾ Een van die golven begon rond het jaar 1000 v.C. met het Indo-Europese nomadenvolk de Scythen die in 750 v.C. van de steppen van Centraal-Azië naar het zuiden en westen trokken.

Het Nabije Oosten circa 2500 jaar geleden.

Daarna komen wij, in cycli van afgerond 250 jaar, bij het Perzische rijk van Cyrus de Grote in 500 v.C. Tijdens deze periode bereikte het Zoroastrisme zijn hoogtepunt. Ook bekend is de Cyrus-cilinder waarop de oudst bekende mensenrechtenverklaring is te vinden. Er bestond vrijheid van religie. Ook werden de slaven na de verovering van Babylon bevrijd. Weer 250 jaar later bevinden wij ons op het hoogte-

punt van het wereldrijk van Alexander de Grote. Het was de tijd dat Alexandrië werd gesticht. Een plaats die later bekend werd om zijn beroemde bibliotheek en van waaruit zich het neoplatonisme ontwikkelde. Rond het jaar nul komen wij dan terecht op het punt dat de Romeinse beschaving zijn hoogtepunt naderde. De tijd van keizer Augustus, de eerste van de vijf goede keizers tijdens welke periode vrede, orde en welvaart heerste in het hele rijk.

Het was een tijd dat alle religies werden erkend. De laatste van de vijf goede keizers was Marcus Aurelius, een groot aanhanger van de stoïcijnse filosofie.

De Romeinse beschaving staat bekend als een tijd van krachtige ideeën op het gebied van wijsbegeerte, spiritualiteit, kunst, architectuur en natuurlijk de krijgskunst. Maar ook bekend om het idee van ‘brood en spelen’ met zijn beestachtige kanten.

U herinnert zich wellicht ook de verhalen van later, nadat de Romeinse beschaving al over zijn hoogtepunt was en langzaam degenereerde, op mentaal en lichamelijk gebied. Zo was er bijvoorbeeld de keizer Caligula die zijn paard benoemde tot consul en een stal van goud voor hem liet bouwen.

Evenals een mens, een zonnestelsel, et cetera, wordt een beschaving dus geboren, groeit op tot ze haar hoogtepunt van uiterlijke macht bereikt. En dat is vaak het punt waarop zelfvoldaanheid, verzadigdheid en arrogantie ontstaan. En zoals u weet: hoogmoed komt voor de val.

Bij het Romeinse rijk heeft het overigens nog honderden jaren geduurd alvorens dat verdween. Kunt u zich voorstellen hoe krachtig die beschaving was op haar hoogtepunt?

En herkent u de overeenkomsten tussen het Romeinse rijk en de huidige tijd? Bijvoorbeeld hoe de VS zich manifesteert als wereldmacht, de grote sportevenementen waarmee het volk vermaakt wordt en die niet veel anders zijn dan die in het Colosseum werden vertoond.⁽³⁾ Maar ook onze infrastructuur van drinkwatervoorziening, riolering, wegen. De Romeinen hadden daar dezelfde ideeën over als wij nu.

En ten slotte ook een opvallende gelijkenis is, is dat in het Romeinse rijk talloze volkeren leefden waarvan allen staatsburger van Rome waren. Zien we in het huidige Europa ook niet de grenzen vervagen en allerlei immigranten zich hier vestigen?

Uitgaande van een gemiddelde tijdsduur van een incarnatie in deze evolutiefase van 1500 tot 2000 jaar kunnen wij snel concluderen, dat er zich onder ons in deze wereld waarschijnlijk een groot aantal menselijke zielen bevindt die in een vorig leven binnen de invloedssfeer van het Romeinse rijk leefden.

En of dat allemaal menselijke zielen zijn die vormgeven aan de hoogtijdagen van Rome, dat laat ik graag aan u ter beoordeling over.

Beschavingen komen en gaan — het leven gaat verder

Beschavingen worden dus geboren, groeien en afhankelijk van de kracht van het ideaal waarop de beschaving is gebaseerd verdwijnen zij weer na korte of langere tijd. Om vervolgens elders weer te herrijzen. En houdt u in gedachten dat we het over innerlijke karakteristieken hebben, een mentale houding, en dat het niet zozeer om uiterlijke zaken en geografische ligging gaat. En iedere fase heeft haar eigen karakteristiek en trekt die menselijke zielen aan die, afhankelijk van hun karma en tot dan ontwikkelde vermogens, hun ervaring opdoen in precies die fase.

In het begin zien wij dan bijvoorbeeld veel mensen met een pioniersmentaliteit, die bereid zijn alles te geven voor hun idealen. Daarna komen de bestuurders, de wetgevers, kunstenaars, handwerkers en militairen. Er is een uitspraak van John Adams, een van de grondleggers van de VS en de tweede president van dat land die deze ontwikkeling goed kenschetst:

Het is mijn plicht om krijgskunst en politiek te studeren, zodat mijn zonen in vrijheid wiskunde, filosofie, geografie, geschiedenis, zeevaartkunde, economie en landbouw kunnen studeren en hun kinderen vervolgens de mogelijkheid te bieden om de schilderkunst, dichtkunst, muziek, architectuur, etc. te leren.⁽⁴⁾

De beschaving komt op haar hoogtepunt van uiterlijke macht en invloed. Vervolgens ontstaat het moment, dat burgers zich niet meer behoeven in te spannen voor hun vrijheid en idealen.

Er ontstaat overdaad en verzadiging. U begrijpt, dat het menselijke zielen zijn van een andere kwaliteit die zich tot die fase voelen aangetrokken. En dat geldt ook voor de periode daarna, van verder verval tot ernstig

gedegeneerde toestanden.

Hoewel u het zich wellicht niet kunt voorstellen is dat voor bepaalde minder ontwikkelde menselijke zielen ook een noodzakelijke tijd.

Zo kunnen wij niet spreken over culturen of beschavingen van grotere of minder grote waarde. Ze zijn volkomen gelijkwaardig: elk mens doet wat hij kan. Het tijdperk van de klassieke oudheid was voor de mensen van die tijd een net zo waardevolle les als de middeleeuwen waren voor de mensen uit die tijd. In de Theosofie is de grondgedachte: elk mens is een goddelijk wezen in de kern, en we verschillen hoogstens in de mate waarin we dat naar buiten hebben gebracht. Mensen uit oude beschavingen keren weer terug, pakken de draad weer op. Op een andere plek wellicht, in een ander jasje en op basis van de duurzame lessen die zij eerder hebben geleerd, op een wat hoger niveau. Dat geldt ook voor u. U bent in dit leven verdergegaan waar u gebleven was, samen met andere mensen met wie u al talloze malen eerder hebt samengewerkt. En ook deze keer zult u weer kansen krijgen om verder te groeien. Om vervolgens het stokje weer over te dragen aan de volgende generatie.

Wat hebben wij u verteld?

U bent een denker en u hebt deze tijd, de huidige beschaving, gekozen om samen met anderen met wie u nauw verwant bent uw leerproces voort te zetten. In feite hebt u die omstandigheden in uw vorige levens met uw eigen denken en handelingen zelf gecreëerd. Het heeft geen zin u ervan af te keren of ze te verwerpen als een product van anderen.

Het is uw beschaving, uw cultuur en uw wereld, niet meer en niet minder. U zult het ermee moeten doen en het liefst natuurlijk zien wij dat u het beste ervan probeert te maken.

Evenals alle eerdere beschavingen is de huidige tijd een noodzakelijke fase of stap op het pad van onze innerlijke groei, elk vermogen dat wij in zo'n fase ontplooiën, geeft ons de kans meer te doen voor het welzijn van allen.

Dat is het pad van mededogen, dat alle grote Leraren ons in elke beschaving steeds weer hebben voorgehouden. Het pad van groei dat voorwaarts voert en waarbij wij in deze fase onze begeertekracht, ons verlangen, onze wil moeten leren te benutten om op een

positieve manier doelen te realiseren die gericht zijn op idealen zoals universele broederschap.

Op deze manier levert u een bijdrage aan uw eigen groei, de groei van de huidige beschaving, u biedt kansen aan de volgende generatie om verder te bouwen en u legt de fundamenten voor uw eigen volgende incarnatie, waardoor een onafgebroken schakel ontstaat van elkaar opvolgende hoge beschavingen die voortbouwen op elkaars positieve ideeën.

Morgen gaan wij samen met u dieper in op de kansen die deze tijd ons te bieden heeft, hoe u die kansen kunt herkennen en vervolgens kunt gaan benutten om uiteindelijk samen met de gehele menselijke golf die harmonieuze toestand te bereiken van eenheidsbesef. Wat u hierbij steeds voor ogen moet houden is dat tijdens al die beschavingen waar u deel van heeft uitgemaakt en ook waar u nu deel van uitmaakt, u altijd zelf met uw denken de tijd inkleurt. U bent het die uw keuzes maakt en daardoor de beschaving een bepaalde kleuring geeft.

Wij hopen dat u tijdens de workshops later vanmiddag met behulp van de vandaag aangereikte ideeën in staat bent zelf een verdere stap te zetten op uw weg omhoog, uw bijdrage aan een harmonieuze samenleving vorm te geven en de worsteling met de huidige tijd waarover Henk Bezemer het had achter u te laten.

Referenties

1. Henk Bezemer, 'Wat Atlantis werkelijk is'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 27, april 2005, nummer 2, blz. 48-55.
2. H.P. Blavatsky 'The Theory of Cycles'. Opgenomen in *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1990, deel 2, blz. 418.
3. Henk Bezemer, 'Romeinse lessen'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 29, december 2007, nummer 6, blz. 106-110.
4. John Adams uit een brief aan zijn vrouw Abigail Adams (1780).

Bepaalt de tijd ons of bepalen wij de tijd?

– en conclusies uit de workshops

Na de eerste drie lezingen werden in groepen van zo'n dertig mensen de ideeën van de eerste drie lezingen besproken. Herman C. Vermeulen gaf in zijn bijdrage een deel van de resultaten van deze workshops weer.

Ik hoorde dat er in de workshops enthousiast van gedachten gewisseld is. De workshopleiders zeiden dat ze nog wel een paar uurtjes door hadden kunnen gaan. Allerlei heel interessante suggesties en conclusies zijn door u naar voren gebracht.

Ik zal echter niet alleen de resultaten van de workshops aan u voorleggen. Ik heb me van tevoren afgevraagd wat er uit zo'n workshop kan komen. Niet alles is natuurlijk een verrassing. Welnu, ik heb een paar gedachten over het begrip 'cyclische beweging' wat verder uitgewerkt, waarbij ik ook wat technische details geef.

Vele cyclische bewegingen in de praktijk

Het beeld dat u vanochtend geschetst is, is dat van een oceaan, een totaliteit van leven, waartoe we al-

len behoren, uit voortkomen en in teruggaan. Het is het typisch buddhistische verhaal, een buddhistische metafoor, van de dauwdruppel die terugvloeit in die oceaan.

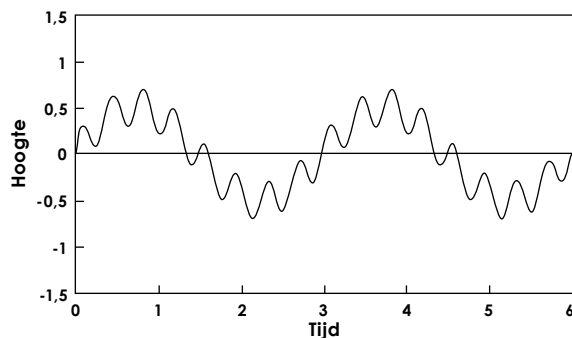
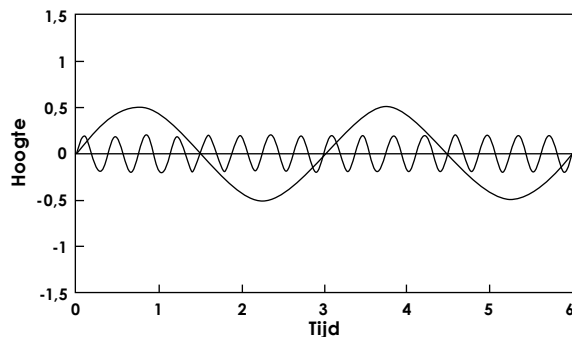
Hoe ontstaan nu golven, zoals de menselijke golf, in die oceaan? Het is heel interessant daarover na te denken. Die menselijke golf is zeker niet de mooiste en regelmatigste golfbeweging. We kennen nogal wat woeste reacties en patronen. Kijkt u maar naar de tijd waar we heden ten dage inzitten. Daar gebeurt nog wel het een en ander.

Maar waar het vooral om gaat, als je gebruik hiervan wil maken is: hoe herken je cycli? In het geval van hoog- en laagwater is dat redelijk makkelijk. Met de vier seizoenen weten we ook om te gaan, want iedereen heeft ondertussen wel geleerd dat als je zaait in de winter, de productie niet al te hoog is, tenzij je allerlei moeilijke constructies bedenkt, zoals kassen die een hoop energie kosten.

Dus het vinden van al die bewegingen is in feite nog niet eens zo'n groot probleem, want die bewegingen zien we wel. Maar zijn we in staat om die bewegingen te duiden? Kunnen we zien of die bewegingen ergens

een onderdeel van zijn? Herkennen we de patronen? Als we de patronen herkennen, dan zijn we een stapje verder. Maar dat valt niet mee.

Ik laat een grafisch voorbeeld zien van cyclische bewegingen die op elkaar inwerken. In de techniek noemen we dat suppositie, oftewel de cycli worden bij elkaar opgeteld. Er is een aantal grote bewegingen en er is een aantal kleine bewegingen en dat geeft een aantal onrustige patronen. Wat doe je daar dan mee? Ik heb geprobeerd het op deze manier duidelijk te maken.

In het bovenste diagrammetje ziet u twee sinusvormige bewegingen: een langzame, die heel geleidelijk verandert; en eentje die veel sneller gaat. Dit zijn voorbeelden van cyclische bewegingen. In de praktijk heb je niet te maken met het bovenste plaatje, maar met het onderste plaatje. Dan is de uitdaging: ben je in staat, als je bijvoorbeeld op een dalend stukje zit, om je toch te realiseren dat je in het grote geheel in een stijgende beweging zit. Dit probleem is niet triviaal, want in de wiskunde wordt er veel aan gerekend en vaak de zogenoemde Fourier-analyse op losgelaten. Dit is in feite een eenvoudig voorbeeld van twee cyclische bewegingen met elkaar. In de praktijk van het dagelijks leven hebben we echter niet te maken met twee cyclische bewegingen, maar misschien wel met tien of twaalf. Een jaarcyclus, hoog- en laagwater, uw

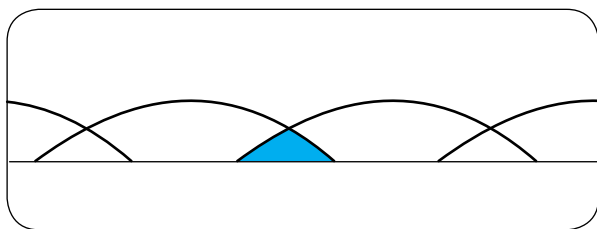
werkcyclus van zeven dagen met twee dagen pauze. Al die cyclische bewegingen resulteren in een bepaald patroon. Daar moet u voor uzelf mee leren omgaan. Uw fysieke cyclus kan erdoor beïnvloed worden — we zijn niet alle dagen even fit. Er zijn van die dagen waarop je zegt: vandaag hoeft het voor mij niet. Daar zit de uitdaging. Dan moet je eigenlijk door op een bepaalde manier te kijken die grote cyclische bewegingen herkennen. Dan leer je al snel afstand nemen. Je laat de details los. Je kijkt terug over wat langere perioden. Neem de astronomie als voorbeeld. Er is een zonnecyclus van 11,7 jaar. Theosofen zijn eigenwijs en zeggen: het zou eigenlijk twaalf jaar moeten zijn. Om deze cyclus goed vast te stellen heeft men heel veel historische gegevens nodig, die jaren, ja, het liefst eeuwen teruggaan. Dat is de reden waarom we op de Noordpool ijslagen aanboren en die analyseren om die cyclische bewegingen vast te stellen. Ondanks deze technische investeringen kan men nog heel moeilijk tot exacte cyclische bewegingen komen.

Dat is ook logisch, want er zit in de natuur — zowel in het groot als in het klein — een stukje vrije wil.

Dat is een interessant vraagstuk. Worden we gestuurd of hebben we een keuze? Als je je leven wilt sturen, dan moet je dus heel goed in de gaten houden met welke cyclische beweging je te maken hebt. Is het een korte, tijdelijke beweging? Is het iets wat je kan laten gaan? Of is het iets wat heel principieel is?

Overlappen van cycli

Ten aanzien van culturen en beschavingen heb je nog een ander probleem. Dat is het overlappen van cycli. De ene cyclus is nog niet afgelopen of de volgende ontwikkelt zich al. We hebben allemaal bij de ontwikkeling van ons bewustzijn en onze gewoontepatronen, onze eigen karakteristiek ontwikkeld. Een cultuur ontstaat door een aantal 'klonteringeffecten' rondom een bepaald cultuurpatroon. Zo'n 'klontering' ontstaat als we het min of meer met elkaar eens zijn. Maar in zo'n cultuur vinden ook weer verschuivingen plaats. Als er een nieuwe fase komt, dan wordt die sterk gekleurd door het patroon van de oude cyclus. (Zie illustratie.) Bij de overgang van de ene cultuur naar de andere, is er maar zelden een plotselinge ommezwaaai. De aflopende cyclus wordt gekleurd door de opkomende cyclus. Dat proces heeft een aantal jaren nodig.

Op organisatorisch gebied is dat geen enkel probleem. Anders is het met de technische ontwikkelingen: menig bedrijf moet zich aanpassen aan de nieuwe e-commerce, zoals dat zo netjes heet. Er komen allerlei nieuwe mogelijkheden en die worden nog niet zo goed begrepen of nog niet zo heel goed ingevoerd. Sommige bedrijven passen zich snel aan, andere doen dat traag. Weer andere zijn er zo snel in, dat ze in de windhandel terecht komen en veel beloven en weinig geven. Met als gevolg dat uiteindelijk de aandelen zakken. Daar kan je gewoon op wachten. Je ziet dan heel goed waar we in de cyclus staan.

Gebruikmaken van cyclische bewegingen

Hoe kunnen we gebruikmaken van die cyclische beweging? Je moet goed naar jezelf kijken. Waar sta ik in deze tijd? Wat is mijn ideaal? Waar wil ik naartoe? Daar zal ik straks wel een aantal voorbeelden van laten zien. Welke plaats neem ik op dit moment in? Hoever wil ik meegaan met de cyclische patronen van mijn omgeving? In hoeverre heb ik voor mijzelf de opdracht gesteld om de huidige cyclische bewegingen op een bepaalde manier te beïnvloeden door een heel andere visie op de wereld en op het menselijk wezen los te laten en door te leren denken vanuit bewustzijnspatronen en niet vanuit materie en lichamen? Je probeert dus een veel langer cyclisch patroon op te bouwen.

Als je over die patronen praat, kom je bij de vraag in de workshop: bepalen wij de tijd of bepaalt de tijd ons? Daar kan je twee antwoorden op geven. Ja, wij bepalen de tijd; nee, de tijd bepaalt ons. U zult zeggen: daar heb ik niet al te veel aan. Maar zoals heel vaak zit het antwoord in het midden.

Wij bepalen de tijd

Ja, wij bepalen de tijd. U heeft de mogelijkheid om allerlei dagindelingen te maken, jaarpatronen op te zetten, grote verwachtingen op te bouwen voor wat u in het komende jaar, of de komende tien, of twaalf

of vierentwintig jaar wilt verwezenlijken. U heeft zelfs de mogelijkheid om te zeggen: wat is het nut van mijn leven en wat wil ik in dit leven invullen? Dat kunt u voor uzelf bepalen en daar kunt u aan werken. Daarbij moeten we gebruikmaken van onze vrije wil, die *principeel* aanwezig is. Ik zeg 'principeel', want we kunnen ons leven zo inrichten, dat we onze vrije wil misschien wel voor 98 of 99% hebben weggegeven aan allerlei afspraken met anderen: werkafspraken, partnerafspraken, relatieafspraken, activiteiten in de samenleving, verplichtingen die u aangaat in uw vrije tijd. U kunt makkelijk in onze samenleving aan die 98% komen — dat is geen enkel probleem.

U moet dus ook sturen en dat wil zeggen: dingen kiezen en tegen dingen 'nee' kunnen zeggen.

Met de invloeden die op ons uit worden geoefend, kunt u twee dingen doen: u kunt een invloed ondergaan; u kunt die doorgeven. Of u kunt een invloed tegenhouden. U kunt zeggen: dat is wel een maatschappelijke tendens die er heerst, maar ik heb er geen enkele interesse in, dus ik doe daar niet aan mee. Ik wil geen facebook, geen internet, geen tv.

Invloeden die op ons worden losgelaten, kunnen wij ook overnemen en uitdragen. Daarmee versterken we bepaalde invloeden. Als het zomers mooi weer is, zijn we allen bereid andere kleding aan te trekken en niemand is zo eigenwijs om aan zijn patroon vast te houden en met zijn dikke jas te blijven lopen. We passen ons aan. Is dat een probleem? Nee, natuurlijk niet. De vraag is alleen: hoever wilt u gaan in aanpassingen? Laat u zich voor honderd procent sturen of heeft u een doel en gaat u op een bepaalde manier met die invloeden om?

Wij bepalen de tijd niet

Het andere antwoord is dat wij de tijd niet bepalen. Toch moeten we daar – theosofisch gezien – heel voorzichtig mee zijn. Natuurlijk heeft u niet de indruk dat u de omloop van de aarde in 365-en-nog-wat dagen kunt beïnvloeden. Misschien moeten we zeggen: principeel heeft u wel een invloed, maar die invloed is zo klein, dat u zich geen zorgen maakt over die omlooptijdveranderingen van vijf of tien seconden op jaarbasis. Het effect voor u is er niet. Maar we moeten ons realiseren dat we van die grotere patronen die we kunnen ondergaan, wel hun tendens kunnen

opnemen en proberen die in onszelf te versterken en uit te dragen. We kunnen ook zeggen: nee, dit is een tendens die we niet willen. Dus zelfs met de grote cyclische bewegingen moeten we heel voorzichtig zijn. Vorig jaar toen wij in Amerika waren, kwamen we in contact met een groep mensen uit San Francisco, het Heart Math Institute. Ze zijn hard bezig allerlei verbanden te leggen tussen menselijke karakteristieken, zoals gedrag van de mensen in het verkeer, en karakteristieken van de aarde en zon, zoals zonnevlekken, aardbevingen, tsunami's — al dat soort dingen. Een aantal dingen komt goed met elkaar overeen. Niet dat wij in één klap de zonnecyclus veranderen, maar er is wel een bepaalde terugkoppeling. Misschien is het wat technisch, maar u kunt zich wellicht voorstellen dat de energie die de zon uitstraalt en die naar de aarde komt, op een bepaalde manier in deze aarde wordt verwerkt en wordt opgevangen in de vorm van vitaliteit. Wat doen we met die vitaliteit? Als we die vitaliteit niet op prijs stellen, dan kunnen we een houding aannemen van: dit hoeft van ons niet. Misschien is het dan zo, dat er wel energie wordt uitgestraald, maar de absorptie en het opnemen ervan — het vermogen dat die energie in zich heeft — wordt tenietgedaan. We geven dus toch een soort terugkoppeling naar die grote cyclische bewegingen. Zo van: nee, we willen dit niet.

Om het met een eenvoudig voorbeeld te verduidelijken: als u een enthousiaste hardloper bent en u wilt de marathon lopen, dan kunt u daar hard voor trainen. Uw lichaam moet daar echter wel toe in staat zijn. Het kan best eens zijn dat voor een klein onderdeel — een peesje in uw voet of ergens een klein gewrichtje — dat hardlopen van die marathon een zodanige last wordt dat — hoe gek en vervelend het ook klinkt — het niet gaat, omdat daar een heel klein onderdeelje zit, dat zich niet wenst te schikken in mijn grote activiteit. Hardloopschoenzaken gaan goed met die tendens om.

Diezelfde analogie kun je je ook voorstellen van ons ten opzichte van het grote geheel. En we weten dit eigenlijk wel. Het milieuvraagstuk en het verhaal van de ecologische voetafdruk spiegelt ons voor wat de consequentie van onze leefwijze is. Individueel kan je dan denken dat die ene plastic fles van jou niets uithaalt, maar als zes miljard mensen zo'n fles weggooien, dan heb je een redelijke berg. Kortom, het lijkt heel

weinig wat een individu doet, maar er is wel degelijk een invloed op het grote geheel. Daarom gaat onze verantwoordelijkheid twee kanten op: naar beneden en naar boven.

Dat is wat ik zojuist bedoelde: die grotere cycli waar we onderhevig aan zijn, kunnen we op die manier gebruiken en terugkoppelen.

In de Oude Wijsheid, en ook in oude religies, vind je deze gedachte terug. Dan wordt er gesproken over een verantwoordelijkheid van de goden ten opzichte van ons en de verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van de goden. Het Taoïsme bijvoorbeeld besteedt hier nogal wat aandacht aan.

Uw idealen sluiten hier heel goed bij aan. Idealen kun je opsplitsen in persoonlijke en bovenpersoonlijke idealen. Als je een invloed wilt uitoefenen op dat grote geheel, om daarmee een betere harmonie te bereiken, dan moet je je individuele wensen en eigenschappen op de tweede plaats zetten of ondergeschikt maken aan dat grotere geheel. Daar ligt een belangrijke uitdaging met betrekking tot die cyclische beweging. Kijken we daar persoonlijk of bovenpersoonlijk naar.

Input van workshops

Er zijn door u vele voorbeelden gegeven van cyclische beweging, zoals geboorte en dood, dag en nacht, gedragspatronen, gedachten. Maar ook omwentelingen in landen en culturen, zoals bijvoorbeeld in de USSR — eigenlijk is dat een omwenteling die nu nog steeds gaande is, die nog steeds niet afgerond is.

Verder: kleding, economie, energie, culturen — het zijn allemaal heel interessante voorbeelden.

Crisis in een gezin met kinderen, ruzie onder de kinderen, verzet van een van de kinderen.

Zoiets kun je ook in het groot zien.

Een ander voorbeeld: in een dorpje in Spanje is er samenwerking. Ieder heeft zijn plaats in het geheel. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Er is een klein verschil tussen rijk en arm. Van een braakliggend terrein maken de bewoners op eigen initiatief een biologische moestuin.

Hier zit een opmerking in die de moeite waard is: 'klein verschil tussen rijk en arm'. Er is onderzoek gedaan waaruit blijkt dat in de culturen waar het verschil tussen rijk en arm het kleinst is, de harmonie het grootst is. De samenleving is het gezondst. De ontwikkeling

van de mensen is het positiefst. Er zijn minder depressies, enzovoort. En dat geldt niet alleen voor de armen, maar ook voor de rijken.

Ofwel, als je de hebzucht en het eigenbelang weet in te tomen, leidt dat tot een aanmerkelijke verbetering van de samenleving. Als u, 'De Bovenbazen', een verhaal van Tom Poes en Olivier B. Bommel, leest, dan leest u in een stripachtig verhaal precies hetzelfde.

Er was in Amsterdam een systeem, 'noppes voor noppes'. Dat werkte als volgt: als je in Amsterdam woonde en je was in staat om bepaalde dingen te doen: schilderen, behangen, loodgieterswerk; of als je goed was in taarten bakken, dan was er een organisatie waarbij je je kon aansluiten. Als je dan bij iemand de waterleiding repareerde, kreeg je uitbetaald in twee heerlijke appeltaarten. Dat was dus 'noppes voor noppes'. Er kwam geen geld aan te pas. Het was een heel simpele methode van onderlinge ruilhandel.

Dit systeem heeft een jaar of vijf à zes goed gefloreerd, totdat de belastingdienst erachter kwam en de conclusie trok dat betaling in natura ook inkomsten zijn. De belastingdienst ging de zaak inschatten en zei: een appeltaart kost vijf euro, daar moet je dus 45% belasting over betalen. Het gevolg: 'noppes voor noppes' werkte niet meer.

Toch blijkt uit dit initiatief dat als je uit je gewone tepatroon stapt, het ideaal om voor elkaar werken in praktijk brengt, dat het dan mogelijk is contacten te leggen om in een korte tijd bijvoorbeeld je huis te laten behangen met de toezegging dat je de komende tijd je zal inzetten om te koken, te bakken of waartoe je dan ook in staat bent.

Dit zijn simpele voorbeelden waaruit blijkt dat je harmonie kunt opbouwen als je tot binding in de samenleving komt met voorbijzien van eigenbelang, maar met als doel om elkaar te helpen.

Een ander voorbeeld. Een gemeente steunt door educatie een groep werklozen in Nicaragua. Daardoor krijgen ze meer kansen. Dat is iets wat meer gebeurt. Nog een: naast andere banken, ook coöperatieve verzekeringen oprichten, dus niet op commerciële basis. Dat is in feite een oud idee. Mijn ouders waren lid van 'de Onderlinge'. Ze betaalden elke maand trouw hun premie en daar hoorde een bepaalde verzekering of begrafenisafpraak bij en dat op basis van dat je elkaar helpt. Langzaam maar zeker is dat verband weg-

gevallen. De sociale binding, die we vroeger hadden in gezondheidsverzekeringen, is tegenwoordig ook langzaam maar zeker tenietgegaan.

Meewerken met de natuur

Een volgende opmerking: 'je moet cycli niet doorbreken, maar kleine cycli van de natuur moet je ondersteunen en behouden'.

Daar is een fantastisch mooi voorbeeld van. In India, Rajastan, woont een volk, de Bishnoi, in de woestijn. Dat volk had een paar zeer slechte jaren met droogte en hongersnood. Veel mensen overleden. Vervolgens zijn er zo'n 29 regels door een goeroe opgesteld — bishnoi betekent negenentwintig. De achtergrond was: wat moet je doen om hongersnood in die omgeving van weinig vruchtbare grond te voorkomen.

Die regels komen hierop neer: je mag de natuur niet méér aantasten dan wat er binnen haar bereik van zelfherstel ligt. Ofwel, van een boom kan je niet meer takken afzagen dan dat die boom in een jaar kan produceren; die boom moet blijven leven. Gras of andere planten kan je niet zodanig boven de grond afknippen dat ze zich niet meer kunnen herstellen. En als je geogost hebt en je hebt zaad, dan moet je een bepaald percentage van dat zaad aan de natuur teruggeven. Er wordt dan zaad gestrooid. Allerlei vogels eten dat op. Wat in feite gebeurt, is dat de cyclische bewegingen, zoals die van dieren en planten, in stand worden gehouden. Zo wordt voorkomen dat er ergens op de een of andere manier een cyclische beweging of een onderlinge verbinding tussen cycli wordt verbroken. Het is een fantastisch voorbeeld van hoe je in het klein zo kan leven, dat het niet ten koste gaat van de omgeving; je leeft in harmonie met de omgeving. Het gevolg is dat de Bishnoi heden ten dage – die regels zijn zo'n 500 jaar terug opgesteld – nog steeds geen hongersnood hebben. Ze zijn niet rijk, ze hebben geen overmatige vorm van luxe, maar ze hebben geen hongersnood. Dat komt vanwege het respect dat ze hebben voor waar ze een onderdeel van zijn. Het heeft natuurlijk ook te maken met het motief, dat persoonlijk of bovenpersoonlijk kan zijn.

Plotselinge of geleidelijke verandering

'Als een cyclus wordt doorbroken, moet dit dan gelijk betekenen dat er een nieuwe cyclus start?'

Dat is een heel interessante vraag. Daarin zit duidelijk het element van de vrije wil. We kunnen namelijk een bepaalde cyclus doorbreken. We doen dat ook vaak. U kunt denken aan revoluties.

Er is echter een interessante uitspraak van mevrouw Blavatsky, die luidt: als je een duurzame verandering wilt bewerkstelligen, moet je dat niet doen door middel van revolutie, maar door het geleidelijke proces van een andere gedachteopbouw en een ander handelingspatroon. Al die revoluties leiden eigenlijk alleen maar tot nieuwe revoluties. Waarom? Een revolutie teweegbrengen is in het algemeen een militaire aangelegenheid; sociale verbanden in een samenleving bewerkstelligen en stimuleren, is een *niet*-militaire aangelegenheid. Daar heb je een ander type mens voor nodig. Heb je dat andere type mensen niet, dan kan je de omstandigheden veranderen, maar dan moet je ze nog wel op een bepaalde manier ingevuld zien te krijgen. En als je alleen maar hebt geleerd om door middel van revolutie en geweld veranderingen aan te brengen en de mensen beginnen te klagen, wat ga je dan doen? Ga je dan ook geweld gebruiken om de klachten die je hoort uit de samenleving te onderdrukken? Dat leidt uiteindelijk weer tot revolutie.

In mijn optiek is een land als Rusland dan ook nog steeds bezig om van de tsaar af te komen. De manier van leidinggeven, maar ook het gedrag en de omgang met de bevolking, is nog steeds bijna hetzelfde als van de 19e eeuw.

Dus als u wat anders wilt, moet de verandering geleidelijk gaan. Er moet een verandering van denkpatroon komen en dat gaat traag. Mensen hebben hiervoor tijd nodig. Als je een organisatie leidt kan je wel van het ene op het andere moment een heel andere koers volgen, maar je zal dus al je medewerkers toch in een bepaald patroon moeten zien te krijgen. Ze moeten zich ervan bewust worden en het belang van de verandering inzien. Als je dan verstandig bent, dan doe je dat in relatie met de cyclische bewegingen, die ook in bedrijven en in groepenpatronen van menselijke samenlevingen voorkomen.

De ene cyclus brengt de andere met zich mee

‘Als je een cyclus doorbreekt, dan doorbreek je ook automatisch een hoop andere cycli die daarmee ver-

bonden zijn.’

Dat is inderdaad het geval. De Franse wiskundige Fourier heeft dit laten zien met zijn stelling dat alle ogenschijnlijk willekeurige patronen die je in de natuur ziet, herleid kunnen worden naar cyclische bewegingen. Het is dan goed je te realiseren dat als je één bepaalde cyclische beweging – misschien zelfs een kleine – er uithaalt, het gehele gedrag van de totaliteit op wat langere termijn ook begint te veranderen. Neemt u bijvoorbeeld de eenvoudige gewoonte om zondagsochtends met z'n allen te ontbijten om wat bij te praten over wat er de afgelopen week gebeurd is. Als de kinderen ouder worden, hebben ze daar geen tijd voor. Ze willen liever gaan sporten op zondagochtend. Je ziet eigenlijk dat een bepaald contactpatroon in zo'n gezin als het ware vervaagt.

De vader van een van mijn collega's hield zich strak aan deze gewoonte. Zondags om negen uur moesten alle gezinsleden aan de ontbijttafel zitten. Als je nog lag te slapen omdat je om acht uur thuiskwam, moest je toch mee ontbijten. Dan ging je daarna maar weer terug naar bed. In feite dwong hij af dat één keer per week men contact met elkaar had. Hij was een sterke kracht in het vasthouden van die cyclische beweging. Mijn collega vertelde dat het wel wende om na een paar uur slaap te gaan ontbijten en dan weer je bed in te duiken.

Niet meer er uithalen dan wat er inzit?

Een andere uitkomst uit de workshop: ‘je haalt ergens niet meer uit dan wat je er instopt’. Maar wat stop je er in? Iets fysieks, mentaals of spiritueels? Want de Theosofia stelt dat de menselijke bewustzijnsmogelijkheden in principe niet beperkt zijn. Wij zijn in staat met ons bewustzijn ontzaglijk veel te doen. Er instoppen en er niet meer uit kunnen halen, wil voor mij zeggen dat je moet kijken hoe je je opstelt ten opzichte van de samenleving. Mogelijk wordt bedoeld: als je je niet voor het algemeen belang opstelt, dan is het niet terecht of ‘notdone’ om er meer uit te halen dan wat je er ingestopt hebt.

Als je uitgaat van harmonie – en we hebben allemaal mét elkaar te werken – dan zul je je moeten realiseren dat harmonie ook inhoudt dat er geen winst kan zijn voor het individu. Er is in principe altijd een gelijkwaardigheid. Soms geef je, soms ontvang je. Maar prin-

cipieel gezien kan je niet toewerken naar een situatie waarin voordeel zit. Dat is een belangrijke gedachte. In onze samenleving werkt misschien 60-70% van de mensen omdat er een beloning aan vastzit, die het gevoel van winst met zich meebrengt. Daarom moet – zoals we zojuist zeiden – het verschil tussen arm en rijk minimaal zijn. Dan is de maatschappij het gezondst en is de harmonie het best. Dus winst en voordeel leiden niet tot de beste vormen van samenleving.

De grot van Plato

‘Zolang je in de grot van Plato blijft, is er geen enkele oplossing’. Dat is nogal wat, want Plato is bij ons geliefd en zeker de gelijkenis van de grot. Als je Plato echter zorgvuldig bestudeert, dan zegt hij dat je wel, relatief beschouwd, uit die grot kan komen, maar nooit in absolute zin. Je kan wel leren dat die schaduwen op die muur veroorzaakt worden door voorwerpen, en dat elk voorwerp een bepaalde eigenschap heeft. En het vuur dat het licht veroorzaakt en in samenwerking met dat voorwerp die schaduw genereert, heeft ook een bepaalde waarde. Plato zegt dat als je uit die grot gaat en je ziet dat vuur, dan weet je dat dit de kracht achter die schaduw en het verschijnsel is. Maar als je dan verder naar buiten gaat en je ziet de zon – een grotere hoeveelheid licht – dan kom je tot de conclusie dat daar weer een grotere kracht achter zit.

Zolang je nu nog in die manifestatievorm bent, is er altijd een bron waar het licht vandaan komt; is er altijd een voorwerp en altijd een schaduw. Als je jezelf ontwikkelt, dan groei je wel naar hogere niveaus en leer je bepaalde schaduwen te doorzien en bepaalde voorwerpen te begrijpen. Onze vorm van bewustzijn, onze vorm van zelfbewustzijn, is beperkt en kan flink groeien, kan veel meer dan wat we nu kunnen. Maar je moet je realiseren dat het altijd een kwestie is van hoe we de dingen waarnemen. Zoals staat in onze cursus ‘Anders Denken’, omtrent de leer van het objectief idealisme: iets is waar zolang je daar werkelijkheid aan toekent.

Wij hebben allen onze individuele waarderingen voor de dingen; zaken waar we enthousiast over zijn. Het kan best zijn dat we daar op een gegeven moment de betrekkelijkheid van leren inzien en er bovendien groeien.

Een oude buddhistische stroming van Noord-India,

‘mind only’, zegt in principe hetzelfde. Het *denken* kent altijd een vorm toe aan iets. Niet dat het het voorwerp maakt, maar de manier waarop je iets ziet – zoals je iets op je zelf laat inwerken – wordt bepaald door je ontwikkeling van bewustzijn en de waarderingen die je hebt opgebouwd in je afgelopen levens – het is er zeer zeker meer dan één. Op zich is dat geen probleem, als je je maar realiseert dat je het doet.

De uitdaging is steeds: zie je het grote geheel, de mogelijkheden van de totaliteit, zie je die grote krachten, zie je die grote cyclische bewegingen? Kun je die terug-vertalen naar kleine cyclische bewegingen, waar je persoonlijk mee te maken hebt en kun je je realiseren dat jouw manier van kijken naar die grote cyclische beweging ook een individuele kleuring inhoudt. Leer je door die individuele kleuring heen te kijken, dan kun je komen tot het feit – zoals ik dat hoorde in een van de workshops – dat een crisis eigenlijk een soort opschoonperiode is. Dan moeten we wel bereid zijn tot een extra belasting of een vermindering van inkomsten en ons realiseren dat we de rekening betaald krijgen, omdat we een periode hebben gekend waar we aan overbesteding hebben gedaan, ja, op een te grote voet geleefd hebben. Dit is een materieel voorbeeld, maar mentaal is het ook zo. We hebben altijd het idee gehad dat we met de aarde kunnen doen wat we willen, want die aarde, zo dachten we, herstelt zich wel. Laten we ons realiseren: waar staan we? In welke cycli zitten wij? Hoe kunnen wij daar mee omgaan?

Is groei een illusie?

Deze lezing en de volgende twee bijdragen vormen een serie van drie over de vraag ‘Onbeperkte groei — zonder betekenis en doel?’

Noch Iets noch Niets bestond;
Gindse heldere hemel was niet, noch ‘s hemels breed dak
daarboven uitgestrekt.

Wat dekte ‘t al? Wat schutte? Wat verborg?
Was het der wateren onpeilbaar diep?

Er was geen dood — toch was er niets onsterfelijks,
Er was geen grens nog tussen dag en nacht;
Het enig Ene ademde ademloos alleen,
Behalve Het is sedert niets geweest.
Duisternis was, en ‘t al lag eerst gesluierd in diepe
somerheid — een lichtloze oceaan.

De in de bolster nog omsloten kiem barstte, één van
aard, uit vuurgloed.

Wie kent ‘t geheim? Wie maakte ‘t hier bekend?
Vanwaar dit samenstel der schepping sproot?

De Goden zelf ontstonden later pas —
Wie is ‘t, die weet, vanwaar deze schepping plots
ontstond,

Dat, vanwaar gans deze grote schepping kwam?
Of Zijn wil schiep of dat zij stom was?

De Hoogste Ziener in de hoogste hemel
Hij weet het — of wellicht weet zelfs Hij het niet.

Rig-Veda, 10:129.

Starend in eeuwigheid ... vóór ‘s aardrijks grondslag werd
gelegd, Waart Gij.

En als de onderaardse gloed zijn kerker barsten doet, zijn
vorm verteren zal ...

Zult Gij nog zijn, zoals Gij vroeger waart,
Dezelfde nog, als tijd zelfs niet meer is,

O! eindloze gedachte, goddelijke EEUWIGHEID.

John Gay, *A Thought on Eternity*.

Groei versus stilstand

Het bovenstaande deel van de *Rig-Veda*, dat door H.P. Blavatsky wordt geciteerd aan het begin van haar magnum opus *De Geheime Leer*, en het fragment van John Gay leiden ons mooi naar de vraag die we in

gedachten hadden toen we ons onderzoek naar Groei en Evolutie voor dit symposium startten en het is tegen deze achtergrond dat een vraag als 'is groei een illusie' opkwam.

Iedere levende eenheid, ieder levend wezen is een goddelijke vonk, die ofwel afdaalt in de stof, de manifestatie, of aan het opklimmen is naar de geest en daarbij zijn materiële omhulsels naar een hoger niveau tilt. Het doel, de zin of de betekenis, hoe u het maar wilt noemen, is altijd om op te klimmen naar de volgende trede van de evolutionaire ladder door het bewustzijn te verruimen en te activeren.

Starend in eeuwigheid ... vóór 's aardrijks grondslag werd gelegd, Waart Gij.

En als de onderaardse gloed zijn kerker barsten doet, zijn vorm verteren zal ...

Zult Gij nog zijn, zoals Gij vroeger waart,

Dezelfde nog, als tijd zelfs niet meer is,

O! eindloze gedachte, goddelijke EEUWIGHEID.

Verandert er dan helemaal niets? Moeten we uit dit prachtige vers de conclusie trekken dat al onze inspanningen tevergeefs zijn geweest omdat er uiteindelijk niets zal veranderen? Is groei dan een illusie?

Zou het niet verschrikkelijk zijn om te denken dat alles altijd onveranderlijk blijft, altijd hetzelfde, dat groei een onmogelijke illusie is en in plaats daarvan stilstand of dood betekent? Er lijkt echter een tegenstelling te zijn tussen deze woorden en wat we zien en ervaren in ons leven.

Het waarnemen van de werkelijkheid

Met deze gedachten komen we hier bij een belangrijk onderwerp uit het buddhistische denken aan, namelijk dat van Maya of Illusie. Het Buddhisme gaat er in het algemeen van uit dat de wereld een kosmische stroom (krachtenstroom) is van kortstondig aaneengeschaalde gebeurtenissen (dharma's), ongeacht hoe de werkelijkheid van deze gebeurtenissen bekeken wordt. Nāgārjuna van de Mādhyamika-school uit de tweede eeuw heeft geprobeerd om aan te tonen dat de stroom zelf, maar ook het bewustzijn dat de stroom waarneemt, niet als echt gezien kunnen worden, omdat het bewustzijn zelf onderdeel van deze stroom is. Hij vertelde dat werkelijkheid alleen toegeschreven kan

worden aan iets wat compleet anders is dan alles wat we al kennen, en waarvoor daarom geen herkenbare uitdrukkingen of standaardbenamingen gebruikt kunnen worden. Het kan daarom alleen maar beschreven worden met de term leegte (Śūnyatā).

Voor de Mādhyamika-school uit het Buddhisme bijvoorbeeld is al het gemanifesteerde een illusie, omdat het slechts een reflectie van het Absolute is en nooit waargenomen wordt zoals het werkelijk is maar beperkt wordt door illusionaire eigenschappen. Want op het moment dat er iets waargenomen kan worden, zal dit een gemanifesteerd iets zijn en daarom ook een illusie zijn die nooit de werkelijkheid kan bereiken.

Onze ervaringen en onze zintuigen laten ons echter zien dat groei een feit is in de natuur. Wetenschappers zeggen ons dat het universum zich uitbreidt; ieder kind weet en zegt wel eens tegen zijn moeder: "Als ik later groot ben, kan ik heel veel dingen zelf doen." We zien fysieke lichamen groeien, bloemen en bomen groeien rondom ons en de fysieke groei is slechts de uiterlijke schil van de innerlijke impuls. Het begrip groeit wanneer mensen opgroeien en leren. En we weten dat er aan het leren in ons leven geen einde komt (ook al vinden sommige mensen dit geen prettig idee) en leren betekent groeien, het betekent ontwikkelen tot iets groeters, het verbreden van de reikwijdte van het begrip. Is dit dan een tegenstelling tot het hier eerder geciteerde citaat uit de Rig-Veda? Het antwoord hierop is niet zo moeilijk te vinden, als je weet waar je moet zoeken.

Het is altijd ons eigen intellectuele denken waar we over struikelen. Er zijn zo veel vragen, zoals: als de individuele deeltjes van het geheel groeien en aan het veranderen zijn, groeit en verandert het geheel dan ook niet? Natuurlijk gebeurt dit. Immers, als je iets toevoegt dan heb je meer, of niet soms? Maar als je niets toevoegt maar alleen de kwaliteit verandert naar iets beters of een voordeligere toestand, wat gebeurt er dan? Dit is toch ook een soort groei of evolutie. Deze vorm van groei vindt plaats wanneer u de latente mogelijkheden of eigenschappen die u bezit, activeert of manifesteert.

Het antwoord op de vraag of er sprake is van tegenstrijdigheid is eenvoudig gezegd: nee! We kunnen het beperkte, tijdgebundene en gemanifesteerde niet vergelijken met een ongemantificeerd abstract principe. Dit is onmogelijk en zal nooit werken. Waar we ook

naar kijken of wat we ook observeren in deze gemanifesteerde wereld, het is beperkt in tijd, ruimte en eigenschappen. Het is onderhevig aan de cycli van wederbelichaming en verzamelt hierdoor ervaringen. En door deze ervaringen groeit het naar meer begrip.

Alles is bewustzijn

Zoals we al meerdere keren hebben gezien, en andere sprekers hebben het tijdens het symposium ook al genoemd, is het universum niets anders dan bewustzijn in zijn verschillende fases en uitingen. Het bewustzijn van een steen verschilt enorm van het bewustzijn van een plant of een mens of een Meester, et cetera. Maar zoals de Griek Pythagoras uitlegde: ieder punt in de ruimte is bewustzijn. Bewustzijn is een ander woord voor leven; ieder atoom, ieder molecuul heeft of is bewustzijn passend bij zijn eigen specificatie of niveau, ofwel zijn eigen fase van ontwikkeling.

Als we niet willen verdwalen in de uitgestrektheid van het universum, dan kunnen we gewoon de sleutel van analogieën gebruiken en naar onszelf als mens kijken om de gestelde vraag te analyseren. Bekijk onze groei eens tijdens één enkele incarnatie. We worden slapend en dromend geboren. Als we van kind naar volwassene opgroeien, worden we steeds wakkerder totdat ons bewustzijn een hoogtepunt bereikt en zich vervolgens weer terugtrekt in de verborgen sferen van de natuur tijdens een rustfase. Het blijft in deze periode van rust totdat het bewustzijn weer aangetrokken wordt tot deze aarde en de volgende ervaringen kan meemaken. Ons bewustzijn beweegt zich dus cyclisch door verschillende toestanden.

Cyclische bewegingen vanuit de Bron

We kunnen ook een bloem als voorbeeld nemen. Tijdens de groei en de bloei richt deze zich altijd naar de zon. De bloem is niets meer dan een straal van bewustzijn die zich op een bepaalde plaats op deze aarde manifesteert gedurende een bepaalde periode en na deze ontwikkelingsperiode terugkeert naar zijn bron. Waar is deze bron? Onze verbeelding dwaalt verder en verder door de uitgestrektheid van het universum, tot we het punt bereiken waar onze verbeelding stopt. Op dat punt zijn geen woorden of beelden meer en we kunnen alleen zeer abstracte ideeën of principes gebruiken. Zoals deze bloem die naar de zon is gericht,

is alle groei en iedere ontwikkeling opgesteld in de richting van of gericht op de originele bron die door Helena Petrovna Blavatsky is beschreven als:

Een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk Beginsel waarover alle bespiegeling onmogelijk is aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat.⁽¹⁾

Het gaat verder dan de reikwijdte van het denken. In de Mandukya worden de woorden ‘ondenkbaar en onuitspreekbaar’ hiervoor gebruikt.

Het doel van ontwikkeling

Dit is het doel van iedere ontwikkeling, van alle evolutie van de groei. Een doel dat perfectie inhoudt: wees zo perfect als uw vader die in de hemel is (Mattheüs 5:48).

Maar dit doel kan nooit volledig bereikt worden. Het kan alleen benaderd worden in stappen of niveaus van relatieve perfectie, afhankelijk van het specifieke evolutionaire niveau dat een eenheid gebruikt om zich te manifesteren en dat afhankelijk is van zijn niveau van ontwaakt bewustzijn. Deze relatieve perfectie kan bereikt worden maar perfectie zelf zal uiteindelijk nooit bereikt kunnen worden, omdat er geen einde is, omdat het doel eeuwig en grenzenloos is. Dit bereiken zou stagnatie, het einde, beperking of een stop van Beweging betekenen, dat één van de fundamentele uitgangspunten van tijd en ruimte is. U zou het kunnen vergelijken met de horizon die altijd naar achter beweegt als u probeert dichterbij te komen. En dit is een van de redenen waarom we zeggen: de reis is de beloning omdat die u leidt naar relatieve perfectie.

De reis van het bewustzijn door de verschillende bewustzijnstoestanden

Door evolutie of groei zoekt een wezen dus eenheid met het Grenzenloze door middel van een verandering in zijn bewustzijnstoestand. Dit kan een plant, een dier of een mens zijn in alle verschillende vormen, toestanden of uitingen van bewustzijn, zoals die hierboven al genoemd zijn.

Als we nu vanuit een breder perspectief kijken, dan zullen we ons realiseren dat het altijd hetzelfde proces is, dezelfde wet, in zijn cyclische vorm die we kennen

als we bijvoorbeeld zeggen: “God slaapt in gesteente, ademt in planten, droomt in dieren en wordt wakker in de mens”.⁽²⁾

En deze spreuk beschrijft heel mooi het proces van het ontwakende bewustzijn dat door verschillende bewustzijnstoestanden reist, die we in het geval van de mens ook wel kennen als:

- Jâgrat (waaktoestand);
- Swapna (droomtoestand);
- Sushupti (droomloze slaap); dit is de zuiverste toestand: het één zijn met het essentiële geestelijke beginsel in ons;
- Turîya-Samâdhi, die hetzelfde is als Sushupti maar op een veel hoger niveau. Dit houdt in dat voor korte of langere tijd het wezen één is met zijn eigen essentiële wezen, onze innerlijke god.

De reis naar zelfbewustzijn

Dit is de reis van de goddelijke vonk, die vanuit de Oceaan van het Leven via de neerwaartse boog door de verschillende natuurrijken naar de materie (Prâkriti) afdaalt en vanuit het diepste punt via de opwaartse boog daarna weer opklimt naar de geest, alleen dit keer als een zelfbewust wezen. Dit betekent dat het in een verre toekomst na vele cycli zelfs boven het menselijke bewustzijnsniveau uitkomt als een ontwaakt en doordringend goddelijk bewustzijn op het hoogste goddelijke niveau.

Dus wat we steeds maar weer zien, is dat de ene cyclus de andere cyclus opvolgt, waarbij al deze cycli ook weer binnen een grotere cyclus plaatsvinden. Binnen deze cycli ontspruiten alle kwaliteiten van een gemanifesteerde eenheid, in ons geval de mens. Kwaliteiten die alle latent, slapend aanwezig zijn geweest, worden nu één voor één wakker in hun volle perfectie van het zelfbewustzijn. In het kort kunnen we het een straal van bewustzijn noemen die geëmaneerd is vanuit het Grenzenloze door de Eerste Oorzaak en die door alle lagere rijken van het leven reist en zich overal manifesteert, totdat deze uiteindelijk ons mensenrijk bereikt en die nu op weg terug is naar huis. Van ‘ongeconditioneerd bewustzijn’, zoals Helena Petrovna Blavatsky het noemt, een conditie zonder enige kwaliteit of Absoluut Bewustzijn, naar volledig Zelfbewustzijn. En precies dit is de betekenis en het doel van onbeperkte groei door de eeuwigheden heen.

Van mens tot God

Ik wil graag eindigen met de woorden van Gottfried de Purucker en daarna de ruimte geven aan mijn medestudenten om verder te gaan en onze gedachten te verdiepen:

Het is een wonderlijke paradox dat het zelfbewustzijn dat wij mensen zo waarderen – en dit is terecht want het is via het zelfbewustzijn dat de reflecterende of zelfkennende functie van het bewustzijn zich ontwikkelt – een tijdelijke of veranderlijke fase in de ontwikkeling, uitwikkeling of evolutie van puur bewustzijn zelf is. Als we het bestaan in ons van deze verschillende bewustzijnsknooppunten die ons ‘mens’ maken en ons bewustzijn beperken en waarvan het zelfbewustzijn er één van is ontgroeid zullen zijn, dan zal ons essentiële bewustzijn cosmisch in zijn bereik worden. Dan zal de individuele “Dauwdruppel in de Stralende Zee vloeien.” We zullen dan een miljoen of een miljard keer meer bewust zijn dan we nu zijn. We zijn dan niet langer zelfbewust op deze lagere gebieden maar zullen daarentegen zelfbewust op veel hogere gebieden zijn, omdat we dan door deze gebieden heen rondtrekken en evolueren en daarin dan de superieure ‘knooppunten’ of bewustzijnscentra produceren zoals we dat nu op deze materiële gebieden doen. We zullen dan van mens spiritueel zijn geworden.⁽³⁾

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 1, blz. 43 (blz. 14 orig. Engelse editie).
2. Hindu-gezegde of afkomstig uit de Indiase mythologie, in Duitsland vaak toegeschreven aan Angelus Silesius, 25 december 1624 – 9 juli 1677.
3. G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. 2 delen. Theosophical University Press, Pasadena 1973, deel 2, hoofdstuk 38, voetnoot op blz. 823-824.

Hoe werkt spirituele groei?

Om te begrijpen hoe spirituele groei werkt, zullen we verscheidene vragen moeten zien te beantwoorden. In de eerste plaats moeten we onderzoeken wat er in het algemeen groeit en waarom het dat doet. Daarnaast moeten we kijken naar de omstandigheden en factoren die nodig zijn om dat wat bedoeld is te groeien, ook echt in staat te stellen te groeien. We moeten ook kijken naar de invloeden die verantwoordelijk zijn voor een geregeld verloop van de groei. En dat ordelijke verloop is er; daarom bevinden we ons kennelijk in een geordend universum.

Deze lezing vormt het tweede deel van een drieluik, met het overkoepelende thema ‘Onbeperkte groei — zonder betekenis en doel?’

Een vonk van het Centrale Vuur

De mens is een samengesteld wezen. Dat betekent dat hij – in oorsprong en in wezen – diep in de kern van zijn essentie een vonk van het Centrale Vuur is — die Oorzaak waaruit het hele zonnestelsel voortkomt. Filosofisch gezien wordt deze vonk, dit homogene

iets, vaak monade genoemd. Dit woord komt van het Oudgriekse woord ‘Monas’, dat zoveel als eenheid betekent. We kunnen ons deze vonk voorstellen als de leidende geest of het fundamenteel vitaal-intelligente idee achter elke substantiële kiem en dus achter elk wezen. Het is puur spiritueel en voor de duur van de gemanifesteerde periode van een zonnestelsel, waar het een deel van is, onsterfelijk.

In de Esoterische Wijsbegeerte wordt deze vonk, deze monade, ook wel een pelgrim genoemd omdat hij talloze keren een reis door de stof maakt of een deel van zichzelf in de stof kleedt. De monade doet dit door op zijn eigen, individuele niveau ervaring op te doen teneinde daarin volmaakt bewustzijn te bereiken.

Het is daarom heel belangrijk voor ons om te begrijpen dat deze vonk zich in substantie of stof moet kleden om te kunnen leren en zich te ontwikkelen. Hij heeft een intermediair nodig om zich uit te kunnen drukken. Als wij menselijke wezens geen ledematen hadden, geen mond, geen oren, ogen en neus, geen wil en geen denkvermogen, als we eenvoudigweg geen fysiek, astraal, psychisch en hoger mentaal lichaam hadden, maar slechts een relatief ontwikkeld bewustzijn, hoe

zouden we dan ooit in staat zijn om onszelf uit te drukken, te leren en ervaring op te doen?

Verantwoordelijkheid dragen

Ik wil me hier echter richten op het proces van het ontwikkelen van bewustzijn, want dit is cruciaal. Waarom? Doordat de vonk zich wikkelt in de sluiers van substantie of stof, worden ook de sluiers tot een zekere graad opgeheven, omdat zijzelf – hoe zou het ook anders kunnen – bestaan uit ontelbare wezens die zelf eveneens ontwikkelende kosmische vonken of levende eenheden zijn. Dit betekent dat de monade, of de later volledig bewuste vonk – de werkelijke mens – volledige verantwoordelijkheid moet nemen voor de in bewustzijn gegroeide componenten van zijn samengestelde eenheid, en deze moet leiden. De werkelijke mens laat daarmee zijn ‘kindertijd’ achter zich, alsmede zijn moeilijke leerfase, en wordt een echte medewerker van de Natuur. Zoals de zon, of liever het wezen er achter, de Zonne-logos, welbewust de vader en beschermer is van het zonnestelsel. Wij zijn in feite nu al hiërarch van onze eigen kleine microkosmos, die we ons lichaam noemen. Helaas zijn wij ons in ons handelen daarvan zelden bewust. Dat is tragisch omdat we al wel die verantwoordelijkheid dragen.

In het proces van het ontwikkelen van bewustzijn waant de relatief onbewuste hemelse vonk, de monade, zich eerst afgescheiden van alles. Dan wordt hij zich geleidelijk bewust van het feit dat hij deel is van alles wat hem omgeeft. Daarom daalt hij af in de stof en kleedt zich daar gedeeltelijk in, zodat hij later van daaruit naar het licht kan keren. Dit individuele monadische deel dat zichzelf in stof wikkelt, kan ook het individuele bewustzijn of de individuele ego genoemd worden. Het is dat deel dat, door zijn kerkering in de stof, leert om zijn bewustzijn op zichzelf te reflecteren. Hiermee beschouwt hij aanvankelijk zijn illusoire, tijdelijk beperkte bestaan als een wezen dat is afgescheiden van al het andere.

Achter de sluiers doordringen

In deze situatie weerhouden de stoffelijke sluiers waarin het individuele monadische deel zich kleedt, hem aanvankelijk om zijn leefomgeving te zien zoals ze werkelijk is. Het gevolg is dat het geïncarneerde wezen, ieder van ons dus eigenlijk, faalt zichzelf uit te druk-

ken omdat het de principes van de kosmische wet niet volgt — of niet herkent omdat het er blind voor is. In de realiteit betekent dit dat hij moet leren deze zelf-gecreëerde sluiers geheel te doordringen, om er op de juiste manier mee om te gaan, zodat hij de latent bestaande krachten volledig kan ontwikkelen. Maar tot die tijd is het niet meer dan natuurlijk dat het geïncarneerde wezen de beschikbare middelen niet gebruikt zoals het zou moeten, als gevolg van zijn aanvankelijk verkeerde conclusies en zijn onwetendheid. Daarom ontwikkelt hij gedurende enige tijd de overtuiging dat hij afgescheiden is van alle andere wezens. Hij identificeert zich met de omringende materiële sluiers. En deze creëren een schijnbare barrière tussen hemzelf en andere wezens. Door de manier waarop hij met deze sluiers omgaat, beschouwt hij de opkomende emoties in hemzelf, het verlangen dat daarbij betrokken is, en de gedachten die daaruit volgen als werkelijk en absoluut betekenisvol. Wat ze niet zijn omdat ze vergankelijk zijn.

Het Buddhisme legt het als volgt uit: eigenschappen en vermogens worden in beweging gebracht door oorzaken die zelf slechts de gevolgen zijn van eerdere oorzaken. Dit wordt afhankelijkheid genoemd, wat betekent dat deze eigenschappen geen onafhankelijk echt bestaan hebben, maar het product zijn van processen en voertuigen die dezelfde karakteristiek dragen. Echter, omdat zij geen onafhankelijk echt bestaan hebben en slechts van tijdelijke duur zijn, worden zij illusoir en zijn daarom niet echt belangrijk. Het probleem is dat we hele werelden bouwen rond deze voertuigen en deze als basis voor ons leven gebruiken, omdat we ons er zoals gezegd mee identificeren. Het is slechts fundamentele onwetendheid die het verkeerde gebruik van de sluiers activeert — sluiers die we, om het nog eens te noemen, ook kennen als het fysieke, het emotionele, het begeerte-, het oorzakelijke en het mentale lichaam. Het is die onwetendheid waardoor we voortdurend aan deze sluiers vasthouden en ons ermee identificeren.

Het persoonlijke ego

Het specifieke contact met deze voertuigen, hun aard en eigenschappen, beïnvloeden en vormen onze directe waarneming, onze handelingen en natuurlijk ons karakter.

Hierdoor verdelen we de wereld in twee delen – we kijken naar wat goed of slecht voor ons is – en daar baseren we onze beslissingen op. Zo wordt onze zogenaamde persoonlijkheid gecreëerd, het persoonlijke ego, het masker of filter waarachter zich onze individuele, immer reïncarnerende ego of bewustzijn bevindt. Het beeld wordt duidelijker wanneer we beseffen dat onze perceptie van de wereld plaatsvindt door deze persoonlijkheid, met andere woorden, door deze ego die partij kiest en daarom een deel van de wereld afwijst. Het eerdergenoemde misbruik van de beschikbare hulpmiddelen en capaciteiten heeft het volgende effect: in plaats van de cultivering van liefdevolheid, geduld, gelijkmoedigheid, sympathie en wijsheid ontwikkelen we negatieve emoties zoals woede, haat, hebzucht, trots, en ook jaloezie. En we vullen ons denken met minder belangrijke, eenzijdige kennis die het ons onmogelijk maakt voorbij het voor de hand liggende te kijken en de waarheid die ons altijd omringt te herkennen.

Het hele universum stroomt

De vergankelijkheid die ik al noemde is duidelijk de eigenschap van alle manifestaties en daarmee verbonden wetten. Niets blijft zoals het net nog was, zelfs niet voor een fractie van een seconde. Het hele universum stroomt; er ligt een voortdurende verandering aan ten grondslag, een nooit eindigende ontwikkeling. Want juist deze vooruitgang of dit ‘worden’ vormt het doel van de verschijning van al deze talloze werelden. Maar omdat we besloten hebben ons vast te klampen aan deze gemanifesteerde, samengestelde voertuigen, omdat we vasthouden aan het geloof dat deze ons een blijvende grondslag geven, ontstaat het gevreesde fenomeen dat we ‘lijden’ noemen. We lijden wanneer iets verloren raakt: dingen waar we ons op richten, waar we op rekenen, die ons een betekenis geven, en iets om aan vast te houden zodat we de lasten verlichten van alle dagelijkse inspanningen, die bedoeld zijn om al die zaken voor onszelf te kunnen behouden.

Het is echter dit soort lijden dat de basis voor onze vooruitgang vormt. Lijden wordt ook vaak ‘de grote leraar’ genoemd. Waarom? Wel, het dwingt ons om onze verstarde opvattingen te overstijgen, om voorbij onze zelfbepaalde grenzen te kijken, om aan zelfreflectie te doen, ons te hervinden en te veranderen — als we met dat lijden niet ten onder willen gaan.

Karma en wisselwerking

Echter, om dit beeld nog duidelijker te maken, moeten we karma of de wet van oorzaak en gevolg in onze beschouwing betrekken. In het proces dat het universum in harmonie houdt, zorgt karma ervoor dat de door onwetendheid veroorzaakte disharmonieën op de veroorzaker terugslaan. Daardoor is deze min of meer gedwongen naar de wisselwerking met zijn omgeving te kijken. Dan kan hij, als hij niet wil lijden, een manier vinden om deze discrepanties op te lossen. Zo krijgt de mens in de loop der tijd een duidelijk beeld van zichzelf en alles wat hem omringt. Wanneer hij dit bewust beseft, heeft hij al een grote stap in de richting van spirituele groei gemaakt. Langzaam begint hij systematisch zijn mentale en spirituele vermogens in het dagelijks leven te gebruiken. Dat betekent dat hij zijn emotionele en mentale impulsen vanuit een hoger gezichtspunt gaat observeren. De inzichten die dit oplevert, kan hij toepassen in zijn ontwikkeling als mens. Maar als dit proces hem nog vreemd is, en hij er niet naar handelt, zal hij worden misleid door bevooroordeelde indrukken van zijn persoonlijkheid. Dan zal hij voortdurend nieuwe wegen vinden om de problemen te vermijden die zijn veroorzaakt door karma dat ter compensatie in gang is gezet. Uiteindelijk weet hij niet meer waar de oorzaak ligt voor al dit inmiddels ondraaglijke lijden. Dit is de oorzaak van de psychische stoornissen van veel patiënten die tegenwoordig in psychotherapeutische instellingen worden behandeld.

Geweldige vooruitzichten

Dat betekent natuurlijk niet dat je altijd in zo’n instelling hoeft te belanden. Want vroeg of laat zijn de vooruitzichten voor elk reïncarnerend wezen geweldig. Het zijn kosmische principes die ons aanzetten om ons permanent te ontwikkelen en tot uitdrukking te brengen, en die deze ontwikkeling in overeenstemming houden met de achtergrond van het gemanifesteerde universum. Daarom bereikt elk wezen uiteindelijk een punt in zijn evolutie waarop het de ego-gebonden barrières van zijn eigen vrije wil herkent en de vruchten van ware spirituele groei gaat toepassen. Het is op dat punt in zijn evolutie dat hij zich realiseert dat hij niet gescheiden leeft van de hem omringende wezens, maar juist in symbiose en eenheid met hen.

Het net genoemde observeren van de eigen emotionele en mentale impulsen met behulp van de ethische en morele basisprincipes die uit het creatieve deel van het universum voortkomen, zal geleidelijk aan steeds meer in het dagelijks leven worden geïntegreerd. De nieuwe kwaliteit van zelf-expressie die hieruit volgt, is er uiteindelijk de oorzaak van dat transformatie plaatsvindt. Het wezen dat zich ooit ontwikkelde als een kankercel tegen de normen van het universum in, transformeert zich tot een compleet bewust integraal menselijk wezen dat met de kosmos en dus met de natuur meewerkt. Dan betreedt hij die paden die door de pioniers van de mensheid zijn voorbereid om ons te laten bereiken wat zij al hebben bereikt. En dat is de werkelijke, ware menselijkheid.

Wat is de volgende stap?

Ontwikkeling van de wereld door jezelf te veranderen

Misschien vraagt u zich na de twee vorige bijdragen af: wat kan ik op het gebied van spirituele ontwikkeling nu concreet zelf doen? Wat kan ik doen om tot ontwikkeling te komen? Het gaat om een ontwikkeling *in jezelf*, omdat de ontwikkeling van de wereld zonder strijd en zonder grof geweld alleen mogelijk is door jezelf te veranderen. In deze, praktisch gerichte lezing zal ik u laten zien wat u zelf kunt doen.

Mensen ontwikkelen zich voortdurend. Denk maar aan uzelf: heeft u dezelfde meningen, dezelfde houding, dezelfde emoties en gevoelens als u zo'n tien jaar geleden had? Bent u nu blij om dezelfde dingen die u tien jaar geleden gelukkig maakten? Waarschijnlijk niet.

Ontwikkeling: de drang tot verbetering

Vaak maken mensen perioden van ontwikkeling door nadat ze negatieve ervaringen hebben gehad. Leven in een paradijs en langdurige perioden zonder zorgen of pijn leiden tot een soort passieve onverschilligheid. Ik denk dat iedereen dat wel eens ervaren heeft.

Zo'n ontwikkeling als gevolg van negatieve ervaringen kunnen we vergelijken met een opwindbare speelgoedmuis. Wellicht een beeld om vast te houden, als u vandaag vertrekt.

De muis komt niet in beweging totdat de sleutel om hem op te winden wordt gedraaid. En hoe meer deze sleutel wordt gedraaid, des te sneller zal de muis in beweging komen en zich ontwikkelen. Helaas is deze sleutel altijd – of beter gezegd vaak, het hoeft niet altijd zo te zijn – iets negatiefs. En met 'in beweging komen' bedoelen we niet wegrennen, maar iets in je denken veranderen. Dat bedoelen we ermee.

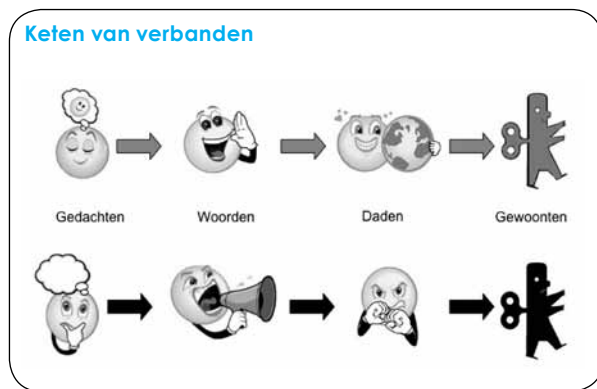
Van gedachte tot lot

De menselijke ontwikkeling en ook mijn lezing is gebaseerd op een vers uit de Talmud, een joodse tekst waarvan u wellicht eerder gehoord heeft. Dit vers luidt:

Let op uw gedachten — ze zullen woorden worden.
Let op uw woorden — ze zullen daden worden.
Let op uw daden — ze zullen gewoonten worden.
Let op uw gewoonten — ze zullen karakter worden.
Let op uw karakter — het zal uw lot zijn.

Deze presentatie is op dit vers gebaseerd, en we zullen daarom dit vers, deze keten van relaties zoals ik het noem, regel voor regel doorlopen.

Nu kunnen we twee verschillende soorten gedachten denken, positieve en negatieve (zie illustratie). Deze leiden tot positieve of negatieve woorden, die op hun beurt leiden tot positieve of negatieve daden en uiteindelijk tot positieve of negatieve gewoonten. Wat houdt dat in? Er bestaat een treffend gezegde, dat luidt: 'een oorlog begint niet op het slagveld'. Een oorlog is al een handeling en begint dus niet op het slagveld. Eerst denken we negatieve gedachten, dan beginnen we erover te spreken, en daarna start de oorlog.

Er is dus een logische keten die begint bij ons denken en eindigt bij wat er gebeurt. Steeds herhaalde gedachten, woorden en daden leiden tot gewoonten, en zullen ons karakter en onze persoonlijkheid vormen. En gewoonten produceren een soort automatisme in ons lichaam, waardoor we over sommige dingen niet meer hoeven nadenken omdat het automatisch gaat. Uit een Sanskrit-vers heb ik een kort citaat gehaald dat ik zeer goed vind. Het luidt: 'gisteren' is een droom en 'morgen' slechts een denkbeeld, maar als we vandaag, in het nu, op de juiste manier leven, verandert elk 'gisteren' in een droom van vreugde en elk 'morgen' in een denkbeeld van hoop.

Dan gaan we nu onderzoeken wat we kunnen doen om op de juiste manier te leven.

Het veredelen van ons denken

Vandaag is veel gesproken over het menselijk denken en zijn verschillende denkaspecten. Waarom denken we wat we denken?

Er zijn verschillende factoren die ons denken vormen.

Om te beginnen, onze persoonlijkheid uit ons vorige leven. Met die persoonlijkheid komen wij in dit leven op deze aarde. Voorts krijgen we een aantal waarden mee van met name onze ouders en grootouders, door wat zij vertellen. Vrienden en familie vertellen over hun ervaringen, en dit beïnvloedt ons ook. Daarnaast zijn er onze eigen ervaringen in dit leven.

Wat ook al enkele malen ter sprake is gebracht vandaag: we nemen met onze zintuigen de omringende wereld waar en concluderen dan 'wat ik zag, dat is de werkelijkheid', en interpreteren dus wat we zien.

Als laatste, maar niet als minste, zijn er emoties die ons denken beïnvloeden. Emoties hebben twee eigenschappen, namelijk 'kracht' en 'aard'. 'Kracht' wil zeggen, dat ze krachtiger of zwakker kunnen zijn, en 'aard' houdt in dat ze positief of negatief kunnen zijn. Emoties drukken zich zowel in ons denken als in ons lichaam uit. Iedereen kent wel de lichamelijke reacties wanneer je emoties opblaait: je krijgt een rood hoofd of een luide stem, of je begint te trillen. Dit is de lichamelijke reactie. En in je denken producer je misschien automatische gedachtepatronen, waardoor je er misschien toekomt om je gedrag te veranderen: normaal ben je misschien zeer vriendelijk, en dan zeg je: 'nee, ik wil een beetje scherp zijn'.

Hoe waar zijn onze waarnemingen?

We willen nu iets dieper ingaan op onze waarneming van de wereld, omdat die onze visie en onze gedachten beïnvloedt. Dat moeten we ons realiseren.

Onze ogen dienen om te kijken, en als we een gele bloem zien zeggen we: 'deze bloem is geel, dat is de werkelijkheid'. Een honingbij kan geen donkerrood maar wel ultraviolet zien, een kleur die wij niet kunnen zien. Voor de bij heeft de bloem een andere kleur — wat is dan de werkelijkheid voor de bij? We kunnen het aantal voorbeelden uitbreiden: een dolfin kan alleen verschillende gradaties van grijs waarnemen. Honden kunnen geluiden opvangen die wij niet kunnen horen. Wat is nu dus werkelijkheid?

En Erwin Bomas liet in zijn bijdrage een fraai plaatje zien van een atoom, met een kern en elektronen die op 'grote' afstand om de kern heen bewegen. Er is dus een heleboel 'niets' binnen een atoom. En atomen vormen de materie. Als je daarover nadent, is het moeilijk te geloven dat in een stuk ijzer een heleboel 'niets' zit.

Dit moeten we ons realiseren als we eens zeggen: ‘ik weet dat dit zus of zo is’.

Voorts is wat we zien een kwestie van verhoudingen. De menselijke zintuigen hebben een bepaalde reikwijdte waarbinnen we iets kunnen waarnemen. Als iets te klein of te groot is, kunnen we het niet waarnemen. Als je een mier in je tuin ziet en aan die mier vraagt: ‘bevind jij je in een tuin in een bepaalde stad?’, dan zal dat dier vermoedelijk antwoorden: ‘waar heb je het over, daar heb ik nog nooit van gehoord, dat bestaat niet’. Toch bestaat het. Kortom, als je zeer klein bent ten opzichte van je omgeving, zie je moeilijk wat de realiteit is (zie bijgaande illustratie). Een ander voorbeeld: als je vanuit de ruimte naar de aarde kijkt, kun je dan mensen waarnemen, of zou je zeggen: ‘die zijn er niet’? Wat is werkelijk? Dit punt is, ik zou niet willen zeggen een waarschuwing, maar iets om in je achterhoofd te houden als je de eerstvolgende keer zegt: ‘ik heb iets gezien en dat is zoals ik het zag’.

Welke betekenis geven we aan onze waarnemingen?

We gaan nog een stap dieper in op het interpreteren en waarderen van menselijke waarnemingen. Mensen zoeken graag verklaringen over wat ze zien en opvangen van hun omgeving, en bouwen daarover theorieën op. Theorieën als: ik zou gelukkig zijn als ik rijk was, ik zou gelukkig zijn als ik geliefd was, ik zou gelukkig zijn als ik mooi was, mijn leven zou eenvoudiger zijn zonder mijn partner, of met een andere baan of een andere baas. Of misschien zonder mijn veeleisende kinderen en met aardigere burens. En al die theorieën leiden tot begeerte, tot verlangens. Immers, als ik een gemis voel, wil ik dat gemis opvullen; als ik iets niet heb, wil ik het krijgen.

En welke rol spelen hierin de emoties? Als iemand je theorieën betwist of onderuithaalt, voel je je ongemakkelijk, want het is jouw theorie. Dan kunnen de emoties hoog oplopen en kun je negatieve gedachten gaan denken. Op zo'n moment ben je geneigd te denken: ‘die ander moet zich vergissen, hij zit ernaast’.

Onze persoonlijke verlangens, bron van lijden

Waarom lijden we door onze denkpatronen? Ik gaf al het voorbeeld dat je een gemis voelt: ‘ik krijg niet wat ik verdien’, ‘dat of dat wil ik hebben’. Maar als je iets hebt, kun je bang zijn om het te verliezen. Of je zegt ‘dit kan ik niet langer verdragen’, omdat je iets hebt wat je juist niet wilt hebben. Dat kan dus ook een probleem zijn, dat je iets *niet* wilt hebben. Je haat iets, of je vindt je omstandigheden slecht, of je denkt ‘ik zou ... als dat of dat maar zou veranderen’.

Ook veranderingen in ons leven produceren vaak lijden, omdat mensen meestal niet erg van veranderingen houden. Ze zijn gehecht aan tradities en rituelen — dat is ook vaak de reden waarom we die rituelen hebben. Mensen proberen doorgaans veranderingen te vermijden. Maar heel het leven is niets anders dan verandering, zoals we al weten uit de vorige bijdragen. Waarom lijden we dus? Omdat we het gevoel hebben dat onze begeerten of verlangens niet zijn vervuld.

De directe invloed van gedachten

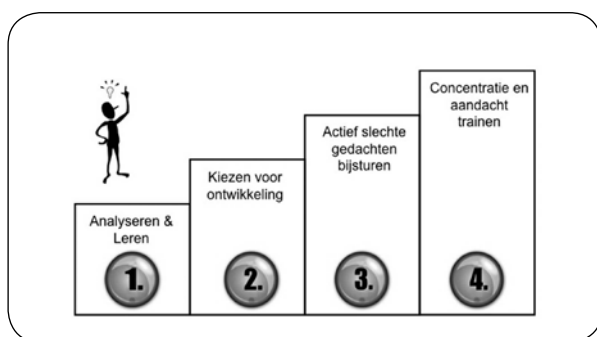
Laten we nu kort aandacht besteden aan de eigenschappen van gedachten. Tegenwoordig zijn we in staat om gedachten te meten, door middel van een elektro-encefalogram (EEG), zoals u wellicht weet. Misschien heeft u reportages gezien op de televisie, die soms informatie over onderzoek verschaffen. Ik heb enkele heel interessante voorbeelden waaruit blijkt dat onze gedachten andere mensen beïnvloeden. Dit is een belangrijk punt. Daarbij zijn de kracht en intensiteit van de gedachten bepalend. Ik heb een film gezien waarin twee partners die een sterke band met elkaar hadden — een man en een vrouw — in twee gescheiden ruimten zaten. De man zat voor een computer en kreeg de opdracht ‘als je denkt dat je geliefde vrouw in de andere kamer positief over je denkt, dan druk je op de knop’. En de vrouw in die andere, afgescheiden ruimte kreeg een *random*-generator die haar op

willekeurige momenten vroeg ‘denk nu een positieve gedachte over je man’. Het resultaat was duidelijk: de keren dat de man drukte, kwamen precies overeen met de keren dat de *random*-generator haar de opdracht gaf. U zult ook wel gehoord hebben van gehandicapte mensen die apparaten kunnen aansturen met hun gedachten. Dat kan gaan om protheses zoals kunstbenen bijvoorbeeld, of een computer.

Ook horen we van proeven met gehyponotiseerde personen. Deze personen werd bijvoorbeeld verteld dat er tocht in de kamer is, en dan ging de temperatuur van de gehyponotiseerde persoon daadwerkelijk omhoog. Of er werd aan een gehyponotiseerd persoon met suikerziekte verteld: ‘je hebt nu net een injectie met insuline gekregen’, en vervolgens maten ze zijn bloedwaarden. Ze konden op die manier de lichamelijke reactie verifiëren. En inderdaad, het glucosegehalte in het bloed was gestegen.

Vier concrete adviezen om ons denken te veranderen

Dit toont aan dat ons denken heel belangrijk is. Er is de spreuk ‘gedachte is de vader van alle dingen’, en ‘zoals een mens denkt, zo is hij’. We zouden beter kunnen zeggen: ‘zoals een mens heeft gedacht, zo is hij’, want er zit een tijdspanne tussen. Ook is er de spreuk ‘geloof kan bergen verzetten’. Geloof betekent in dit verband: ‘je denkt dat iets de waarheid is’.

Welnu, ik heb vier adviezen over wat we kunnen doen op het gebied van ons denken (zie illustratie). U wordt uitgenodigd ze te onderzoeken, misschien zit er wat in dat u bruikbaar vindt. We zijn nog steeds bezig met de eerste regel uit het Talmud-vers: ‘let op uw gedachten’. Ons eerste advies om dat te bereiken, is *analyseer en leer*. Het tweede advies is *kies voor ontwikkeling*, wat je gedachten aangaat. Het derde is *stuur slechte*

gedachten actief bij, en het vierde is *train concentratie en oplettendheid*.

Advies 1: denkanalyse

Laten we het eerste advies bekijken: ‘analyseer je denken en je gedachten’. Als er een slechte gedachte in je opkomt of er rijzen slechte emoties op, realiseer je dan wat er met je gebeurt. Iedereen, zo denk ik, kan zich eenvoudig een vervelend gesprek of een moeizame situatie indenken waarin we doorgaans geneigd zijn om tot negatieve gedachten te vervallen. Een geschikte manier om de energie daaruit weg te nemen is: maak er een analyse van. Je kunt jezelf misschien vragen: wat zet me ertoe aan om negatieve emoties te hebben? Misschien is dat: mijn schoonmoeder zegt altijd ‘papapap’ en dan begin ik negatief te denken. Wat is nu de reden achter deze negatieve gedachten en emoties? Kan ik ze precies beschrijven? Dus niet alleen zeggen ‘ik was boos’, maar kan je werkelijk omschrijven wat voor soort boosheid je had? Heb ik in soortgelijke gevallen mijn gedachten en mijn emoties weten om te zetten? En hoe lukte me dat om die gedachten te overwinnen? Wat moet ik doen om mijn denken te veranderen?

Maak dus zo’n analyse. Deze vragen zijn natuurlijk enkel voorbeelden, je kunt uitkiezen wat je de moeite waard vindt. Hoe dan ook: kijk wat er met je gebeurt, en loop niet weg voor de moeilijkheid. Observeer hoe je reageert op alles wat er gebeurt.

Ik geef u nog een paar voorbeelden om het iets helderder te maken. Stel dat je je boos voelt, dan heb je de mogelijkheid na te gaan wat voor soort boosheid het is: jaloezie, woede, ongemak, bitterheid, enzovoort. Want er zijn verschillende soorten boosheid. Ook kun je je afvragen: waarom is deze zaak belangrijk voor mij, ben ik bang daarover de controle te verliezen? Op welk gedachtepatroon is dit gebaseerd? Denk ik dat mededogen deze boosheid kan overwinnen?

Hierbij nog een aantal vragen die je je kunt stellen, als je bijvoorbeeld andere mensen beledigt. Geloof me, dat doe je vaker dan je denkt: het hoeft niet altijd een grove belediging te zijn, want in onze woorden of gedachten zitten soms kleine beledigingen verborgen. Probeer nu te analyseren, waarom je dat doet. Denk je dat de ander hetzelfde tegen jou doet? Denk je dat de ander beter is dan jij, of dat jij beter bent dan hem? Wat zit erachter?

Tracht de wetten van de Natuur te doorgronden

Naast het *analyseren* is er ook het aspect *leren*: tracht meer te begrijpen van het menselijk denken, probeer onwetendheid te vermijden. Een heel goed ding om te doen is de cursus 'Anders Denken' volgen. Dat kan ik werkelijk aanraden.

Als we eenmaal meer begrijpen, kunnen we verdergaan op onze weg naar ontwikkeling. Vraag jezelf, als er iets bijzonders gebeurt, wat het ook is, waarom overkomt mij nu juist dit, en precies op dit ene moment? Welke les zouden we moeten trekken uit dit voorval? Het is de moeite waard erover te denken. En het valt niet mee om daarop snel een eenvoudig antwoord te krijgen. Soms duurt het een hele poos om tot een oplossing te komen.

Wat ook tot meer begrip leidt, is jezelf aanleren om na te denken over bepaalde uitdrukkingen, zoals: wat betekent 'mededogen voor andere wezens' voor je? Als iemand je vraagt wat mededogen is, denk je dan dat het niet verdergaat dan 'meetreuren met de ander'? Of zitten er andere kanten aan? Als je op deze manier over deze of andere termen nadenkt, leer en ontwikkel je je. Om nog een paar uitdrukkingen te noemen die je kunt overdenken: anderen vergeven, zachtaardig geduld, onvoorwaardelijke liefde, besef van eenheid met andere wezens.

Vergeet je negatieve gedachten

Ik heb ook een nooduitrusting, een EHBO-doos voor u, omdat we natuurlijk allemaal normale menselijke wezens zijn waarin emoties hoog kunnen oplopen, of die slechte gedachten kunnen hebben. Als je op zo'n moment niet in de gelegenheid bent om die te analyseren, probeer ze dan niet te onderdrukken. Immers, als je iets onderdrukt zal het zelfs meer energie krijgen. Je voedt dan die gedachte, en dat is niet zo best. Als je dus in zo'n situatie bent, is het wellicht een goed idee je op iets anders te concentreren en je gedachten van dat onderwerp af te wenden.

Advies 2: neem de beslissing je te ontwikkelen

Als je je dag overziet, hoe vaak heb je dan positieve gedachten gedacht, en hoe vaak negatieve gedachten, of gedachten die helemaal niet van belang zijn? Ga dat

eens na. Dat is niet zo leuk om te doen, maar het is natuurlijk de realiteit. Daarom is het tweede advies: *neem de beslissing je te willen ontwikkelen*, roep de sterke wens in je op om je te ontwikkelen en om je gevoelens en slechte gedachten onder controle te krijgen.

Advies 3: geef richting aan je gedachten

Nu, als derde advies, geef ik u enkele voorbeelden *hoe je negatieve gedachten actief kunt bijsturen*, wat je daarvoor kunt doen. Vervang ze door positieve gedachten, richt je daarop. Dingen waarover je een beeld kunt opbouwen, zijn: hoe kan ik mededogen ontwikkelen, hoe kan ik anderen bemoedigen en troosten, en hoe kan ik geluk en tevredenheid ontwikkelen? En heel essentieel: hoe kan ik een goed rolmodel, een goed voorbeeld zijn voor anderen? Dat is zeer belangrijk.

Ontwikkel de bereidheid om anderen te helpen, bedenk hoe je anderen kunt beschermen, hoe je vriendelijk en kalm kunt zijn. Kalmte heeft verschillende dimensies: innerlijke rust en een open onbevooroordeelde geest (met als tegendeel: opgewondenheid), maar ook onbevreesd en moedig zijn, wijs zijn.

Actief bijsturen betekent ook dat je probeert de behoefte aan lof, bezittingen en respect te overwinnen — is zeer moeilijk. Het betekent: jezelf beheersen, geduld en vertrouwen hebben, fouten vermijden, bescheiden en eervol leven.

Die zelfbeheersing kunnen we nog wat gedetailleerder toelichten: word niet boos als iemand je beledigt of irriteert, vrees de pijn niet die je voelt als je je bewust wordt van de uitdagingen van de wereld. Benadeel anderen niet, toon je afkeuring niet van andere mensen door middel van je gezichtsuitdrukking of lichaamstaal, kom niet tegen je karma in opstand.

Een laatste punt bespreek ik iets uitgebreider. Dat is, een manier vinden om te reageren als iemand je bekritiseert — iets wat gebeurt en nog zeer vaak zal gebeuren — zonder de ander te kwetsen, zonder kwalijke woorden op hem af te schieten. Hoe kun je dit bereiken? Wellicht door te vragen: wat bedoel je met deze kritiek, kun je een voorbeeld geven? Als je blijft, vertel me vanuit welk gevoel je spreekt? Dat zou een geschikte reactie kunnen zijn.

Advies 4: bovenpersoonlijke concentratie

Het vierde en laatste advies op denkgebied is: train

concentratie en oplettendheid. Concentreer je op wat je doet, en niet op de opbrengst of de bonus die je daarmee zult krijgen. Hoe vaak concentreren we ons werkelijk? Meestal doen we verschillende dingen tegelijkertijd. Eten en lezen, telefoneren terwijl we bij andere mensen zitten. Concentratie is een vorm van meditatie, en dat is misschien goed om je te realiseren, als je weer dingen tegelijk doet.

Een heel interessant punt is: verwacht nooit dankbaarheid, doe de dingen omdat ze gedaan moeten worden, maar wees zelf dankbaar — is heel moeilijk. Denk erover hoe je anderen kunt helpen, hoe je ze kunt inspireren, aanmoedigen en geruststellen. En laat je geest steeds tot rust komen. Beschouw jezelf. Op deze wijze ontwikkel je concentratie en oplettendheid.

Het veredelen van onze woorden

We zijn nu aangekomen bij de woorden: ‘let op je gedachten, ze zullen *woorden* worden’. Een groot deel van je negatieve karma wordt veroorzaakt door wat je zegt. Maar hoe kunnen woorden kwaadaardig zijn? Denk simpelweg aan leugens. Of zwijgen als je juist zou moeten spreken, bijvoorbeeld omdat je net iets hebt gezien dat voor een ander belangrijk is. Of denk aan onbetrouwbaarheid in wat je zegt: vandaag zeg je dit, morgen zeg je dat; of tegen de een zeg je dit en tegen de ander zeg je dat. Ook kunnen woorden kil zijn, of luid, agressief, beledigend of ironisch. Of denk aan lege praatjes zonder begin en eind.

Hoe kan het beter? Bijvoorbeeld: praat niet over de fouten van anderen. Verdedig anderen als iemand kwaad over hen spreekt. Spreek vanuit mededogen, tracht ondersteunende woorden te vinden. Dit zijn enkele voorbeelden waarover je kunt denken als je je spreken wilt bewaken.

Het veredelen van onze daden

Nu de daden. ‘Let op je daden’, wil zeggen: probeer ethisch te leven, geef het goede voorbeeld – dit is het verhaal van het rolmodel – en vraag jezelf wat je voor de mensheid kunt doen. Dien of help andere wezens. En: als mededogen actie vereist, wordt nietsdoen een doodzonde, zelfs als dat nietsdoen is voortgekomen uit angst.

Maar, help niet als je hulp de ander vernedert of ergert. Help niet als de ander daardoor het verkeerde pad kan

blijven volgen, of als je hulp een probleem verdoezelt. Dan is je hulp niet toepasselijk. Help ook niet als je daardoor de luiheid of harteloosheid van anderen versterkt. Dit laatste zien we vaak bij ouders die alles voor hun kinderen doen, en elke geringe hindernis op hun pad wegnemen. Iets om ons te realiseren.

Wat we nooit zouden moeten doen: doden, martelen, slaan. Verdien je geld niet als daardoor andere wezens pijn lijden. Elk wezen vreest pijn en dood. Probeer vriendelijk en vreedzaam met anderen samen te leven, breng geen verder geweld in de wereld. Sta voor je overtuiging: spreek er niet alleen over, handel ernaar!

Het veredelen van onze gewoonten

Het volgende stadium is: *verander een gewoonte*. Om een handeling tot gewoonte te maken, moet je die vele malen herhalen, tot het automatisch gaat. Maar Mark Twain zei: “Je kunt een gewoonte niet uit het raam gooien; je moet hem tree na tree de trap afschoppen.” Er is dus nogal wat werk te doen.

Ik weet niet of u het volgende boek kent: *A complaint free world* (de Nederlandse vertaling heeft de titel *Een betere wereld*), van Will Bowen.⁽¹⁾ Het boek is bedoeld om gewoonten te kunnen veranderen. Met het boek wordt ook een kleine plastic armband meegeleverd, waarover de schrijver zegt: elke keer als je merkt dat je ergens negatief over denkt, slechte emoties of gedachten hebt of je ergens negatief over uitlaat, en je bent daar niet tevreden over, doe het bandje dan om je andere arm. Talloze mensen die dit advies in het begin van het boek lazen zeiden: ‘dat zal voor mij geen probleem zijn want dat doe ik niet vaak’. En ze waren verrast te merken, hoe vaak ze het bandje om hun andere arm moesten doen. Dat vestigt je aandacht erop hoe vaak je negatief denkt. De schrijver geeft aan dat als je 21 dagen lang het bandje niet van arm hoeft te wisselen, dat het dan oké is. Maar bijna niemand haalt dat.

We keren even terug naar het idee ‘kies voor ontwikkeling’. De eenvoudigste manier om een gewoonte te wijzigen, is de krachtige wens om dat te doen. Ieder die een gewoonte heeft proberen te veranderen, bijvoorbeeld stoppen met roken, weet dat het dringende gevoel en de krachtige wens om dat te bereiken, cruciaal is.

Volgehouden zelfgestuurde ontwikkeling

We komen nu tot de afrondende gedachten. Mensen

ontwikkelen zich voortdurend. Die ontwikkeling hangt af van de ervaringen die zij als gevolg van hun karma hebben, en hoe ze daarop reageren. Elke ontmoeting met een medemens draagt een les in zich, die we zouden moeten leren. Ga na wat dat kan zijn — dat is ontwikkeling. We zijn niet volmaakt, we maken fouten, maar we kunnen ons elke dag proberen te verbeteren — dat is ontwikkeling. Het leven zelf is ontwikkeling.

Ik wilde afsluiten met een tekst van de popgroep 'En Vogue'. Zij zongen: "Verander je denken, en de rest komt vanzelf."

Referentie

1. Will Bowen, *A Complaint Free World: How to Stop Complaining and Start Enjoying the Life You Always Wanted*, 2007. Nederlandse vertaling: *Een Betere Wereld. Ophouden Met Klagen, Mopperen En Zeuren*, 2008.

Het herkennen van kansen

Reading the wave

Golven van gedachten zijn overal

Geweldig om vanmorgen zo veel sportievelingen hier aan te treffen.

We gaan vandaag samen surfen! Niet met een plank op het water, maar met ons denken in de zee van menselijke activiteit. Wie van u was hier gisteren ook? Wie van u heeft gisterenavond of vanmorgen naar de radio geluisterd; met iemand gesproken; televisiegekeken, een krant of een boek gelezen of een openbare gelegenheid bezocht?

Dan bent u bewust en onbewust in contact gekomen met allerlei golven van gedachten.

Wat is dat eigenlijk, een gedachte? Een gedachte is iets dat wij denken, en dat iets kan 'geboren worden' op het moment dat het ergens wordt gedacht. (In de Engelse taal wordt daar zelfs hetzelfde woord voor gebruikt: 'to conceive a child' en 'to conceive a thought', het Nederlandse 'conceptie'.)

Een gedachte kan in kracht toenemen wanneer we er veel aandacht aan besteden en het kan verzwakken en zelfs 'sterven' wanneer we er geen aandacht meer aan besteden.

We komen dat vaak tegen in ons taalgebruik: een paar politici besloten eind april hun meningsverschillen aan de kant te zetten en samen te werken met andere partijen. Een van hen noemde dat 'over zijn eigen schaduw heen springen'. Voor we het wisten was heel Den Haag wel of niet 'over zijn eigen schaduw aan het heen springen' en werd deze uitdrukking ook buiten Den Haag plotseling veelvuldig gebruikt. Nu, een paar weken later, is deze 'hype' weer over en nemen we dezelfde woorden niet meer zo vaak in de mond. Soms neemt de verspreiding van een gedachte

epidemische vormen aan zoals: (1) de achteraf absurde euforie onder Europese jongeren aan het begin van de Eerste Wereldoorlog over het grote avontuur dat ze te wachten stond als militair, (2) het zogenaamde millenniumprobleem dat alle computers wereldwijd zou stilleggen, (3) of onlangs de Arabische Lente, die zich als een lopend vuurtje verspreidde over het Midden-Oosten.

We zijn eigenlijk continu op zee, omringd door golven van gedachten, sommige klein en sommige groot. Vandaar de subtitel van deze lezing: 'reading the wave', of 'het lezen van de golven'.

Wat bedoelen we daarmee? Wie heeft er wel eens golfsurfers op zee aan het werk gezien?

Ze liggen op hun plank in het water en wachten of peddelen tot ze een geschikte golf hebben gevonden om op te gaan surfen. Daarbij is het belangrijk een golf uit te zoeken waar je een mooie en lange 'ride' op kunt maken. Een ervaren surfer heeft zichzelf daarom getraind in het onderscheiden van verschillende golven. En wij, die omringd zijn door golven van gedachten, wat doen wij? Laten we ons als een verdwaald stuk wrakhout meevoeren door elke willekeurige golf die voorbijkomt of maken we een bewuste keuze voor de golven die we de moeite waard vinden? Laten we eens een op dit moment populaire gedachtegolf nader onder de loep nemen.

Een gedachtegolf nader onderzocht: de Maya-kalender

In de jaren zeventig van de vorige eeuw ontdekte men in de Maya-ruïnes van Tortuguero in Mexico inscripties die een kalender beschrijven. Volgens de meeste wetenschappers zou deze beginnen in 3114 v.C. en aflopen rond 21 december 2012.

In 1987 werd een boek gepubliceerd waarin geconcludeerd werd dat dit het einde der tijden zou zijn. Het werd een bestseller. Naarmate we genoemde datum naderen wordt er steeds meer over gesproken en gepubliceerd. Bij behoorlijk wat mensen neemt de angst toe en een enkeling verkocht zelfs huis en haard om ergens op een berg in Zuid-Afrika of Nieuw-Zeeland een veilig heenkomen te zoeken voor het komende onheil. Als we deze gedachtegolf nader onderzoeken valt om te beginnen op dat de idee van het einde der tijden een zogenaamde lineaire gedachte is: er is een abso-

luut einde (en dus ook een absoluut begin). Als we alleen naar de uiterlijke kant van dingen kijken, gaan we al snel geloven dat dat klopt: wat we niet kunnen waarnemen met onze zintuigen bestaat dan niet en de fysieke geboorte van een wezen betekent dan het absolute begin en het sterven het definitieve einde. Dit lineaire denken is typisch westers en afkomstig uit onze westerse kerkelijke traditie, waarin de opvatting dat God de wereld uit het niets schiep in zeven dagen letterlijk werd genomen en de Apocalyps uit de Bijbel volgens de kerk meteen het einde der tijden zou moeten zijn. Ook in de wetenschap vinden we deze westerse gerichtheid op de uiterlijke kant van het leven terug: als het niet gemeten kan worden, bestaat het niet ... In niet-westerse tradities wordt in het algemeen circulair gedacht: elk einde is een nieuw begin, zoals het einde van de winter het begin van de lente inluidt. We hebben gisteren al samen geconcludeerd dat groei zich altijd voltrekt in cyclische bewegingen: de uit innerlijke kracht voortkomende periodieke beweging van wezens, waarin zij fasen van activiteit en rust doormaken. Ook de Maya's, met hun kennis van de natuur zagen dat: in hun tijdsrekening zouden we nu in de 13e cyclus zijn van 144.000 dagen (sinds hun eigen mythische geboorteprocés). Het is dan ook niet vreemd te veronderstellen dat zij het einde van deze grote cyclus zagen samenvallen met het begin van een andere. Op een Maya, Hindu of Buddhist, die is opgegroeid met de gedachte dat bewustzijn de leidende kracht achter elke manifestatie is, zou deze hele 2012-hype totaal geen vat hebben.

"Ik had slechts voldoende ruimte tot 2012." "Ha! Hierdoor gaat iemand nog eens vreselijk van slag raken."

Dit soort grapjes kunnen dus ook alleen maar door westerlingen worden bedacht ...

Tevens kunnen we waarnemen dat ook een gedachte cyclische bewegingen kent: periodes van activiteit die worden gevolgd door periodes van rust. Is dit de eerste keer dat een deel van de mensheid heeft gedacht dat het einde der tijden in zicht was? Vanaf het begin van de jaartelling is honderden keren het einde der tijden voorspeld. Het jaar 2000 was buitengewoon populair en als 2012 tot een goed einde komt kunnen we ervan verzekerd zijn dat nieuwe doemvoorspellingen niet lang op zich zullen laten wachten.

Ten slotte kunnen we u, vers van de pers, vertellen dat archeologen zeer onlangs in Guatemala de oudst bekende Maya-kalender hebben gevonden in de ruïne-stad Xultún (foto).

Op de muren van dit huisje werd een Maya-kalender gevonden, waarvan op de foto onder een fragment wordt getoond.

De kalender moet in de 9e eeuw zijn opgetekend en bestaat uit honderden nummers die cycli beschrijven die voor de Maya's belangrijk waren: hun eigen cere-

moniële kalender van 260 dagen, het zonnejaar van 365 dagen en de omloop van Mars en Venus, respectievelijk 780 en 584 dagen.

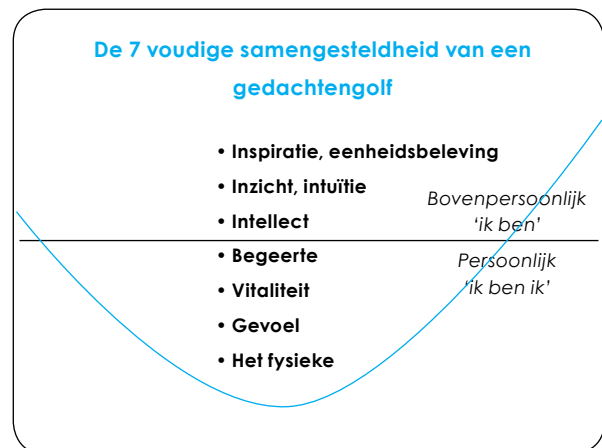
De berekeningen op deze kalender lopen nog door tot 7000 jaar in de toekomst ...

Astronoom en mede-schrijver van een artikel hierover in het juni-nummer 2012 van *National Geographic*, Aveni, zegt: "De Maya's voorspelden dat de wereld nog honderden jaren zou bestaan. Wij zoeken maar naar het einde, terwijl zij er bewijs voor zochten dat alles hetzelfde zou blijven." Aveni vergelijkt het met een kilometerteller van een auto. "Na 129.999 kilometer volgt gewoon 130.000. De auto is een stapje dichterbij de schroothoop, maar de Maya-kalender begint gewoon opnieuw." ⁽¹⁾

De hype rond de Maya-kalender lijkt dus een storm in een glas water. Samenvattend kunnen we constateren dat gedachten geboren worden en sterven, en vervolgens vaak cyclisch weer terugkomen. Bovendien kunnen ze in kracht toenemen, als er voldoende aandacht aan wordt besteed, tot epidemische vormen aan toe.

Het onderscheiden van zin en on-zin: de samenstelling van gedachtegolven

Als we nu net als een surfer bewust naar golven van gedachten gaan kijken, kunnen we zelf gaan onderscheiden wat zin en wat onzin is, en vervolgens zelf gaan bepalen waar we op aan willen haken en waar niet. We kunnen, zoals we in de cursus 'Anders Denken' uitgebreid doen, leren zeven verschillende denk-aspecten te onderscheiden (van beneden naar boven):

- Als iedereen straks gaat lunchen is het heel moeilijk om geen trek te krijgen, zelfs al heeft u in de pauze

- een paar boterhammen gegeten. (fysiek/lichamelijk)
- Emotionele gedachtegolven komen we vaak tegen op bijvoorbeeld momenten wanneer we ‘medelijden’ met iemand hebben of wanneer we plotseling van ons slechte humeur af zijn op het moment dat we wat vrolijke vrienden tegenkomen. (gevoelsaspect)
 - Prânische gedachtegolven kunnen we herkennen in onze behoefte om aan de slag te gaan, iets te doen, ook al hebben we er nog niet over nagedacht en is er nog geen plan. We zien dit terug bij vrijwel elke projectorganisatie, maar bijvoorbeeld ook bij de neiging van westerse regeringen om altijd in te willen grijpen als er iets mis is. (vitaliteit)
 - Golven van begeerte kwamen we tegen bij de financiële instellingen die ons gouden bergen beloofden en uiteraard in winkelstraten. We komen ze echter ook tegen bij talloze vrijwilligers die zich belangeloos inzetten als buddy voor mensen die ernstig ziek zijn of een levensbedreigende ziekte hebben. Begeerte is een neutrale kracht die we zelf kunnen richten op onze zelfzuchtige, persoonlijke aspecten (de eerste drie die we net genoemd hebben: ik=ik) of op onze hogere, bovenpersoonlijke aspecten (de volgende drie: ik=wij). (begeerte)
 - Intellectuele golven komen we tegen wanneer we bijvoorbeeld een wetenschappelijk congres bezoeken, wordfeud spelen op onze telefoon of een analyse volgen op de radio. (intellect)
 - De hoogste twee denkaspecten zijn subtiel van aard en dus niet zo gemakkelijk te onderscheiden als we ons daar niet in getraind hebben. Begripsvermogen of inzicht, het herkennen van verbanden, is het zesde.
 - Het zevende denkaspect is inspiratie. Uitingen hiervan zijn zeldzaam en kunnen het best omschreven worden als ‘eenheidsbeleving’, zoals we misschien een enkele keer ervaren wanneer we ons één weten met de ‘Natuur’ of deel uitmaken van een perfect samenwerkende eenheid van mensen die zonder enig eigenbelang samenwerkt aan een hoger doel.
- Een mooi voorbeeld vinden we in het werk van een commissie van waarheid en verzoening, zoals die in Chili werd ingesteld door toenmalig president Aylwin. Laten we eens kijken of u de hogere denkaspecten kunt abstraheren uit zijn woorden toen hij het rapport van de commissie op 4 maart 1991 presenteerde: “Mede-

burgers, vanavond spreek ik u toe over een pijnlijk onderwerp dat nog steeds verdeeldheid zaait onder het Chileense volk: de schendingen van mensenrechten die in het recente verleden zijn begaan. Toen ik tot president werd benoemd, zei ik dat dit een open wonde in de ziel van onze natie was en dat alleen verzoening, gebaseerd op waarheid en gerechtigheid, een dergelijke wonde kon helen. Met dat in gedachten stelde ik een nationale commissie voor waarheid en verzoening in en benoemde daarin mensen van groot aanzien en moreel gezag. Na negen maanden hard werken produceerde de commissie een rapport dat unaniem was goedgekeurd en dat officieel aan mij werd overhandigd. Nu kom ik mijn belofte na om dit rapport in het openbaar aan de natie te presenteren. In ons land is de waarheid over mensenrechtenschendingen lang verborgen gebleven. Terwijl sommigen die waarheid aan de kaak probeerden te stellen, bleven anderen haar tegen beter weten in ontkennen. Zij die verantwoordelijk waren voor onderzoek naar de schendingen, bleven in gebreke. Dit verklaart waarom zo veel mensen, de meesten misschien, niet geloofden wat er was gebeurd. En de tegenstrijdige meningen over deze zaak waren een andere oorzaak van verdeeldheid en haat onder ons volk. Het rapport dat ik u vandaag presenteer onthult de waarheid. De naakte feiten in dit rapport en het moreel gezag van de schrijvers ervan (en een aantal van hen steunde het vorige regime) noodt ons allen deze waarheid te aanvaarden. Niemand die te goeder trouw is kan haar ontkennen. Ik zeg niet dat dit de ‘officiële’ waarheid is. De Staat heeft niet het recht om de waarheid ‘op te leggen’. Ik geloof echter heilig in deze waarheid en ik roep u allen op om haar te aanvaarden en ernaar te handelen. Als deze waarheid, hoe pijnlijk en wreed zij ook mag zijn, door ons wordt gedeeld, kan zij helpen de oorzaken van onenigheid en verdeeldheid onder de Chilenen weg te nemen.”

Herkent u de karakteristieken? Er is hier gehandeld uit en wordt geappelleerd aan het begripsvermogen, het vermogen om verbanden te zien (begripsvermogen, inzicht) en zelfs aan het hoogste, zevende denkaspect in het streven naar eenheid door samenwerking. Om het wat moeilijker te maken zijn golven van gedachten meestal niet eendimensionaal maar samengesteld.

Voorbeeld: door aanhoudende droogte in de Sahel in West-Afrika (Burkina Faso, Tsjad, Mali en Niger) zijn de oogsten mislukt en weten we al enige tijd dat er voedseltekorten gaan ontstaan. Daardoor stijgen nu al voedselprijzen en ontstaan conflicten aan de ene kant, maar aan de andere kant voeren organisaties als Oxfam Novib en Save the Children al geruime tijd actie om een ramp af te wenden. De golf met informatie die u uiteindelijk bereikt bestaat uit inspirerende gedachten van solidariteit met onze medemensen, inzichtelijke gedachten over hoe dit steeds weer opnieuw kan gebeuren, intellectuele gedachten over hoe het nu snel opgelost moet worden, maar tegelijkertijd ook gedachten van persoonlijke begeerte uit de hoek van diegenen die goed geld hopen te verdienen aan het inzamelen van fondsen en het uitvoeren van een deel van de materiële oplossing.

Nu we ons realiseren dat een golf van gedachten een zevenvoudig samengesteld karakter heeft, is de volgende belangrijke vraag: wat is de dominante karakteristiek van die golf? En hoe verandert deze in de loop der tijd? De oorspronkelijke gedachte van een verzekering bijvoorbeeld was om met een groep mensen het risico te delen als een van hen iets zou overkomen. Deze bovenpersoonlijke karakteristiek heeft in de meeste gevallen plaatsgemaakt voor persoonlijk winstbejag, getuige bijvoorbeeld de ‘woekerpolissen’.

Intussen is in ontwikkelingslanden, na de succesvolle introductie van microkrediet, een behoefte ontstaan aan een vangnet voor het risico van arbeidsongeschiktheid en overlijden. Medewerkers van westerse verzekeringsmaatschappijen dragen al geruime tijd belangeloos hun kennis en kunde over om micro-verzekeringscoöperaties op te zetten. Hoe zal de karakteristiek van *die* golf zich ontwikkelen? We proberen dat vaak met wet- en regelgeving dicht te timmeren, maar uiteindelijk wordt die ontwikkeling bepaald door het *denken* van de mensen.

Ons denken als basis voor duurzame ontwikkeling

Hoe kun je nu het lezen van golven van gedachten gebruiken als basis voor duurzame ontwikkeling?

Een prachtig voorbeeld vinden we in de jaren negentig van de vorige eeuw in Bogotá, de hoofdstad van Colombia. Mag ik u voorstellen: Antanas Mockus,

wiskundige en filosoof. Hij is net ontslagen door de universiteit, waar jonge anarchisten de staf en medestudenten terroriseren. Interviews met journalisten leveren hem al snel een reputatie op van een buitengewoon eerlijk mens en een origineel denker. ‘Opeens’ wordt hij ergens genoemd als ideale kandidaat om burgemeester van Bogotá te worden en u weet intussen hoe dat verder kan gaan: die gedachte zwelt aan tot een enorme golf waarin zijn naam overal wordt genoemd. Bogotá staat dan echter wel al jarenlang in allerlei statistieken van Latijns-Amerikaanse steden met afstand op de eerste plaats: corruptie, verkeersdoden, moorden, criminaliteit, et cetera. Mockus doorziet de oorzaken van deze neerwaartse spiraal en bedenkt ludieke manieren om hiermee om te gaan. Om te beginnen begrijpt hij dat de stad ernstig vervuild is doordat niemand (met name de bestuurders, degenen die de top van de hiërarchie behoren te zijn) het goede voorbeeld geeft, dus meet hij zichzelf een supermanpak aan en gaat de straat op om afval op te halen.

Zijn stadsbestuur bestaat uit de knapste koppen van het land, die niet eerder op het pluche van het stadsbestuur hebben gezeten en onder andere zijn uitgekozen omdat ze onomkoopbaar zijn.

De onveiligheid in het verkeer wordt veroorzaakt doordat niemand zich aan de regels houdt en de verkeerspolitie voor tachtig procent is verziekt door corruptie. Hij ontslaat tienduizend corrupte verkeersagenten en laat in plaats daarvan mensen trainen door mimespelers om met een wit geschminkt gezicht en een knipoog het verkeer te gaan regelen.

Mockus weet dat de Colombianen één ding veel erger vinden dan een boete betalen: voor joker te worden gezet door een mimespeler. Ze beginnen zich aan de regels te houden en gaan al snel inzien dat ze zelf de veroorzakers zijn van de chaos in het verkeer waarna de orde langzaam wordt hersteld.

Nadat Mockus voor de derde keer is uitgenodigd op een congres over het aan banden leggen van autodiefstal, terwijl niemand tot zijn verbijstering een gesprek aan lijkt te willen gaan over de ruim zeventig moorden die elk weekend worden gepleegd, komt hij tot de conclusie dat er kennelijk een taboe op het onderwerp ‘geweld’ rust.

Een van de favoriete mantra’s van Mockus is: ‘met educatie is alles mogelijk’. Dat brengt hij in de praktijk:

jongeren leren zelfrespect te ontwikkelen, de eerste voorwaarde om ook anderen te kunnen respecteren; kinderen en ouders, politiemensen en criminelen worden getraind en voorgelicht hoe je problemen zonder geweld op kunt lossen en *alle* betrokken partijen, inclusief de georganiseerde misdaad, worden aan tafel uitgenodigd om oplossingen te bedenken voor het geweld dat de stad zolang in zijn greep heeft gehouden. Hoewel Mockus werd beschimpt door traditionele politici en andere machtsdragers blijken zijn onorthodoxe methoden het denken van de mensen dusdanig te beïnvloeden dat er een einde komt aan de neergaande spiraal. In het begin van de 20e eeuw is de metamorfose van Bogotá compleet en staat de miljoenenstad op een keurige plaats in de statistieken. De stad trekt zelfs buitenlandse investeerders en bedrijven aan. Zijn methoden worden inmiddels ook in andere landen met succes toegepast.

Dit alles is niet zo gek als we inzien dat ons handelen begint bij ons denken.

Mockus las de golven om zich heen en besloot zich te richten tot de hogere denkaspecten: het intellect en het begripsvermogen. Door de burgers van Bogotá aldus te helpen anders te kijken en anders te denken veranderde het handelen. Door dit principieel vol te houden ontstonden andere gewoonten en veranderde ten slotte het karakter van de stad.⁽²⁾

Bewust denken kunnen we leren

Wat kunnen u en ik nu met deze kennis?

Om te beginnen hebt u vandaag de bewuste keuze gemaakt om naar dit symposium te komen en weet u zich dus omringd door golven van gedachten van een bepaalde (samengestelde) karakteristiek. U had natuurlijk ook kunnen kiezen om te gaan winkelen of bowlen. Dan was u nu waarschijnlijk omringd geweest door een andere karakteristiek aan gedachten. Om ons af te stemmen op bepaalde gedachten hoeven we ons fysiek echter helemaal niet eens te verplaatsen. We kunnen op elk moment van de dag ervoor kiezen om ons nog een keer kwaad te maken over de buurman die gisteren de muziek wel erg lang hard aan had staan of verlekkerd denken aan een verse moorkop. Maar we kunnen natuurlijk ook nog eens nadenken over die inspirerende gedachte van de 'eenheid van bestaan' die we gisteren in de lezing over de 'Oceaan'

oppikten of onze gedachten laten gaan over wat wij zouden kunnen bijdragen aan het voorkomen van hongersnood. We zouden ons denken kunnen zien als een radio, waarvan we zelf aan de knoppen kunnen draaien om de frequentie af te stemmen.

Als we niet aan een knop draaien zal waarschijnlijk de frequentie aanstaan waar we meestal op afgestemd staan. Bewust afstemmen op een hogere frequentie zal ons makkelijker afgaan naarmate we ons daar meer in trainen. En dat is precies wat de educatie van de inwoners van Bogotá inhield.

Behalve een ontvanger is die radio van ons uiteraard ook een zender. We trekken vaak gelijkgestemden aan en voelen ons ook aangetrokken tot een omgeving waarin men zich met dezelfde zaken bezighoudt als wij. Wanneer we met het verkeerde been uit bed stappen krijgen we veel eerder ruzie dan wanneer we evenwichtig of sereen zijn. De gedachten waar we ons mee omringen worden dus aangetrokken door ons eigen denken.

Wanneer we ons denken vooral afstemmen op onze lagere, meer zelfzuchtige aspecten passen we ons meestal aan aan een groep om onze gedachten bevredigd te zien. Als we niet oppassen, ontstaat hierdoor een soort mentale inteelt. De bestuurders van Polaroid omringden zich bijvoorbeeld vooral met mensen (gedachten) die zich alleen bezighielden met analoge (vooral instant-) fotografie. Het oprukken van de digitale fotografie tastte het (valse) gevoel van veiligheid aan en werd buiten de deur gehouden. In 2001 gingen ze daarom failliet.

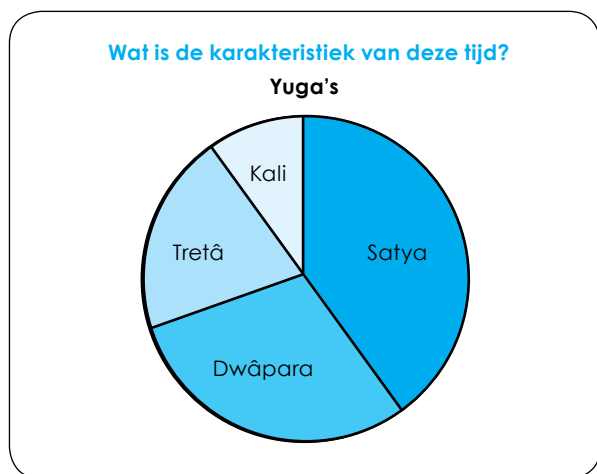
Zelfstandig denken, het zelfstandig onderzoeken van wat er in de wereld om ons heen gebeurd is dus uitermate belangrijk. Dat het op deze manier benaderen van onze maatschappij nog geen gemeengoed is moge duidelijk zijn. Toch zijn er lichtpuntjes:

In de gemeente Hoorn bedacht men dat een voormalig gedetineerde die overal waar hij aanklopt wordt geconfronteerd met de gedachte dat hij nergens goed voor is, zich een paria voelt en zich daar – meestal – naar gaat gedragen. In 2006 ging het project 'nazorg ex-gedeteneerden' van start vanuit de tegenovergestelde gedachte: een voormalig gedetineerde die gestimuleerd wordt om over zichzelf als een volwaardig mens te denken en een echte nieuwe kans in de maatschappij krijgt, zal zich waarschijnlijk ook overeenkomstig

gedragen. De recidive in 2011 was met twintig procent aanzienlijk onder het landelijke gemiddelde van zeventig procent.

De leer van cycli: kenmerken van deze tijd

Net als we de gedachten kiezen (of gekozen hebben) waar we ons mee omringen zou je ook kunnen zeggen dat we hebben ‘gekozen’ voor de tijd waarin en plaats waarop we leven. De Theosofie leert ons immers dat de aantrekkingskracht die we opbouwen met betrekking tot bepaalde denkkarakteristieken en daaraan gerelateerde groepen van personen ons ook weer aantrekt naar die personen en karakteristieken wanneer we reïncarneren, ‘terug in het vlees keren’. Dit noemen we ook wel de tweelingleer van reïncarnatie en karma. Zoals we gisteren gezien hebben zijn er altijd cycli binnen cycli, zoals cycli van mensenlevens binnen de (langere) cycli van belichaming van deze planeet. Laten we daarom tot slot eens kijken naar de ‘toestand op zee’, de karakteristiek van de tijd waarin we leven. We kunnen zeggen dat binnen een cyclus over het algemeen vier verschillende soorten tijdperken, vier yugas, bestaan:

In tijd ziet u dat de yugas tot elkaar staan als 4:3:2:1. Ieder tijdperk maakt ongeveer een vergelijkbare hoeveelheid activiteit door, maar in Satya-yuga duurt dat vier keer zo lang als in Kali-yuga. Als we dat vergelijken met golven op zee ziet het er ongeveer zoals hiernaast uit.

Als u zou gaan surfen op de eerste golf kunt u zich voorstellen dat dat een redelijk rustig en ontspannen gebeuren kan zijn. Satya-yuga kan dan ook vertaald

worden als ‘gouden tijdperk’.

Het Kali-yuga, of ‘ijzeren tijdperk’ is een heel ander verhaal. Oorzaak en gevolg volgen elkaar snel op: we worden allemaal heel snel geconfronteerd met de gevolgen van ons denken en doen.

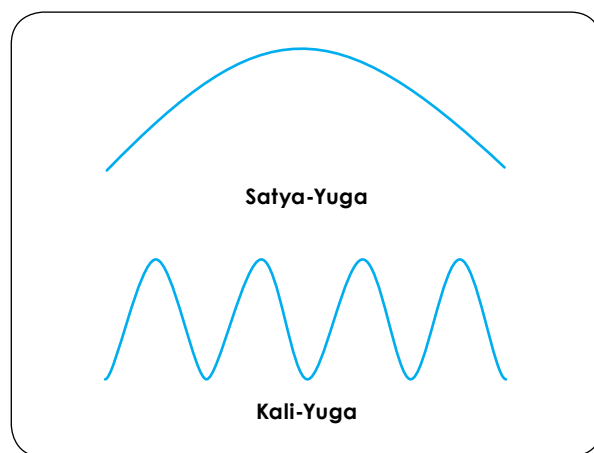
U kunt dit ook terugzien in een mensenleven. De meesten van ons herkennen wel een bepaalde periode in ons leven waarin alles rustig voort leek te kabbelen en een andere periode waarin we onder tijdsdruk een serie ingrijpende besluiten moesten nemen.

Nu vraagt u zich natuurlijk af in wat voor tijdperk we ons nu bevinden, maar eigenlijk weet u het antwoord al. Met het sterven van Krishna, ruim vijfduizend jaar geleden, begon voor de planetaire klas waar u en ik deel van uitmaken het Kali-yuga. Dat kunnen we goed waarnemen, want alles om ons heen verandert snel, heel snel. Technologische en andere ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Er gebeurt ontzettend veel.

Ik zeg planetaire klas, want net zoals sommigen van u zich nu wellicht in een periode van versnelling en anderen in een hele kalme periode bevinden, bevinden verschillende delen, klasjes, van de menselijke bevolking van deze planeet zich in verschillende fasen. Het hoge tempo en de snelle ontwikkelingen die wij ervaren gaat aan de inwoners van een klein dorp in een afgelegen streek waarschijnlijk geheel voorbij. Zij bevinden zich dan in een andere yuga.

Wat kunnen wij met deze kennis?

Indien we ons realiseren dat dit een periode is vol gedachtegolven die razendsnel op ons af kunnen komen, begrijpen we dat er snel rivaliteit en conflicten kunnen ontstaan. Aan de andere kant, als we de juiste keuzes

maken, biedt deze periode juist kansen om versneld positieve ontwikkelingen in te zetten en in spiritueel opzicht te groeien.

In de Chinese karakters voor het woord ‘crisis’, dat zo bij deze tijd lijkt te passen, vinden we dat beeld terug: links het teken voor ‘gevaar’, en rechts het teken voor ‘kans’.⁽³⁾

Zoals we gisteren in de workshop ‘bepalen wij de tijd of bepaalt de tijd ons?’ al ontdekt hebben bevinden wij ons enerzijds, doordat we onszelf ertoe hebben aangetrokken, in deze tijd op deze plek en anderzijds bepalen we door ons eigen denken en handelen zelf het karakter van deze tijd.

Kansen of bedreigingen, dat is dus aan u. En in de volgende lezing zullen we nader gaan kijken hoe we, nu we ons onderscheidingsvermogen hebben getraind, kansen kunnen benutten, ‘riding the wave’.

Conclusie

Wat hebben we u verteld?

- We zijn voortdurend omringd door gedachten, die we uitzenden en aantrekken.
- Gedachten zijn cycli.
- We kunnen zeven denkaspecten onderscheiden.
- We kunnen zelf ons denken leren richten.
- Een getraind onderscheidingsvermogen is de basis voor duurzame veranderingen.
- We leven in het Kali-yuga, een periode waarin oorzaak en gevolg elkaar snel opvolgen.
- Door bewust te denken bepaalt u zelf of deze tijd kansen of bedreigingen zal opleveren.

Referenties

1. <http://nos.nl/artikel/371849-oudste-mayakalender-gevonden.html>
2. Meer over Antanas Mockus en ‘het mirakel van Bogotá’ vind je onder andere in een zevendelige documentaire op Youtube: <http://www.youtube.com/watch?v=5OdhD5D5its>
3. <http://www.pinyin.info/chinese/crisis.html>

Het benutten van kansen

Riding the wave

In de lezing ‘Het herkennen van kansen — Reading the wave’ heeft u kunnen horen hoe u door middel van het beheersen en analyseren van uw denken, gedachtegolven kunt herkennen, en kunt bepalen op welke golf van gedachten u zich richt. Stelt u zich voor: u heeft het besluit genomen om u te richten op een bepaalde golf van gedachten. U heeft besloten dat u een verandering teweeg wilt brengen in uw leven en in de maatschappij om u heen en dat u zich wil richten op de hogere aspecten van uw denken. Laten we zeggen dat u heeft besloten dat u zich wilt richten op de inzichtelijke of idealistische denkaspecten. Met dit ideaal voor ogen kunt u een golf herkennen en besluiten dat u op die golf wilt gaan surfen. Maar hoe doe je dat eigenlijk, dat stappen op die golf en gaan surfen? Daarover gaat deze lezing.

Eigenlijk bent u al op de golf gestapt, omdat u zich op deze gedachte heeft gericht en omdat u heeft besloten dat u aan deze golf wilt meewerken. Daarmee

heeft u zich aangesloten bij de buitenste regionen van deze gedachtegolf.

Maar u wilt meer, want de buitenste regionen van de golf, die paar druppeltjes, die maken niet het wezenlijke verschil.

Eenheid

Als we er kritisch naar kijken kun je zeggen dat je in een bepaalde golf eigenlijk drie soorten van meedoen ziet. We noemen deze drie vormen: verzameling, vereniging en eenheid.

Om deze drie begrippen duidelijk te maken geef ik u een voorbeeld.

Stelt u zich voor, u wilt een bepaalde club oprichten, laten we zeggen een tennisvereniging. U heeft het ideaal dat andere mensen, bijvoorbeeld kinderen, kunnen tennissen en daarom wilt u een club oprichten zodat ze dat ook in uw buurt kunnen doen. U bespreekt dit idee, let wel, een (inspirerende) gedachte met een aantal andere mensen en besluit met hen dit te gaan doen. Met een actieve kern van mensen gaan jullie op zoek naar geld, een locatie, et cetera. Met deze kern van mensen vormen jullie eigenlijk een eenheid. Jullie zijn

de inspiratoren, jullie zetten je met hart en ziel in voor de club, het belang van de club gaat voor alles en u wijdt een groot deel van uw tijd aan de club.

Om die kern van eenheid heen worden anderen, gelijkgestemden aangetrokken en zo vormt zich een groep mensen die lid zijn van de vereniging.

Vereniging

Ze betalen trouw hun contributie, komen iedere week trainen en nemen deel aan wedstrijden. Tijdens het seizoen verrichten ze verschillende praktische werkzaamheden, zoals het bijhouden van de velden, schoonhouden van de kantine en dat soort zaken. Ze steken dus behoorlijk wat tijd in de club, maar de club is niet het belangrijkste in hun leven. Als ze iets anders belangrijks hebben, dan zeggen ze wel eens een training af.

Om deze vereniging heen is er nog een groep, de buitenste regionen. Deze mensen voelen zich ergens verbonden aan de club, ze gaan wel eens naar activiteiten en dragen de club een warm hart toe. Ze komen op zondagmiddag lekker tennissen, maar je kunt er niet op rekenen dat ze iedere week komen, of dat ze meehelpen wanneer er een wat minder aantrekkelijke activiteit zoals schoonmaken gedaan moet worden. Ze zijn er soms, maar vaak ook niet. We noemen dit een verzameling.

Verzameling

Wanneer u zich net heeft aangesloten bij een bepaalde gedachtegolf, dan heeft u zich eigenlijk als lid van de verzameling aangesloten, bij deze inspirerende gedachtegolf. U draagt de inspirerende gedachtegolf een warm hart toe, maar uw commitment is nog niet volledig. U betaalt nog maar heel weinig contributie om het zo maar te zeggen. De contributie die u betaalt is de bijdrage die u levert aan de gedachtegolf. Je bijdrage is slechts een deel van je geheel aan vermogens.

Wanneer je deel uitmaakt van de verzameling rondom de golf, dan is je bijdrage nog maar klein.

Je kunt je ook zo met de golf vereenzelvigen, dat er geen verschil meer is tussen jezelf en de golf. Dan ben je onderdeel geworden van de eenheid, in het rijtje eenheid, vereniging en verzameling.

U hoeft zich overigens niet eerst aan te sluiten bij de verzameling om daarna door te kunnen stromen naar

de vereniging en de eenheid. Soms kom je voor het eerst met een bepaalde gedachtegolf in aanraking, en dan klopt het zo, dat je het niet meer helemaal hoeft te onderzoeken en voor je het weet ben je ineens onderdeel van de vereniging of van de eenheid geworden.

Toewijding bepaalt waar u zich bevindt

U heeft zich misschien wel eens afgevraagd hoe dit toch kan, dat iets nieuws zo vertrouwd aanvoelt, alsof u er al jaren mee bezig bent geweest.

Zoals u in de vorige lezingen al heeft kunnen horen, gaan wij uit van reïncarnatie. In uw vorig leven heeft u al veel energie in deze golf gestoken en daardoor stroomt u als het ware heel snel door naar de positie die u daarvoor al had binnen die golf, binnen die inspirerende beweging.

Nu heeft iedere vorm van lidmaatschap aan een gedachtegolf weer een ander soort gevolgen.

Om het voorbeeld van de tennisvereniging te gebruiken: wanneer u ook bereid bent om vervelende klusjes te verrichten, zal men u eerder vragen voor leuke taken, dan wanneer u zeer regelmatig schittert door afwezigheid. Want wat heb je aan een sterspeler op een toernooi, als je niet zeker weet of hij wel op komt dagen? En wil je iemand die zijn contributie niet betaald wel laten spelen in het teamshirt?

Bij een inspirerende gedachtegolf gaat het net zo. De mate waarin u zich toewijdt aan deze beweging, bepaalt wat u merkt van de gevolgen van deze beweging en de mate waarin u zal groeien.

Waar komt de golf vandaan?

Voordat we kunnen kijken naar wat de gevolgen van het surfen op een inspirerende gedachtegolf zijn, is het belangrijk om eerst nog eens wat beter te kijken naar die golf. Want waar komt deze golf vandaan? Start een golf met een verzameling of start een golf met een eenheid?

Als we kijken naar de zaken om ons heen en hoe het werkt in de natuur, dan zie je eigenlijk altijd dat dingen starten met een eenheid. Gelijkgestemde mensen hebben een ideaal en starten daarop een initiatief. Dit is zo met de tennisvereniging, maar ook met een school, een politieke beweging of met zoiets als de Europese Gemeenschap. Op grond van een gedeeld ideaal start men een initiatief. Later haken anderen erbij aan. Zij

herkennen het ideaal en willen graag meewerken. Helaas gebeurt het regelmatig dat de inspiratoren, de mensen die deel uitmaken van de eenheid, hun oorspronkelijke ideaal loslaten of wat water bij de wijn doen. We zien dan dat er degeneratie optreedt. De inspirerende beweging is niet zo inspirerend meer. Ze kan nog wel een beetje inspirerend zijn, maar is gedegenereerd ten opzichte van het oorspronkelijke ideaal. Een tweede reden waarom er degeneratie kan optreden, is doordat de eenheid, de kern, zich los gaat zien van de rest. Wanneer de top zich afgescheiden voelt van de rest van de club, staat de top dus niet meer in dienst van de rest, daardoor wordt het oorspronkelijke ideaal dan ook losgelaten.

Wanneer de oprichters van de tennisvereniging bijvoorbeeld besluiten dat zij als oprichters allerlei speciale rechten dienen te hebben, en de tennisbanen voor tachtig procent van de tijd gaan claimen, dan krijg je een ander soort tennisvereniging dan hoe ze oorspronkelijk bedoeld was.

Niet alle idealisten die deze beweging hebben gestart, hoeven daarmee mee gedegenereerd te zijn. Het kan zijn dat de club die je met een groep gestart bent op een gegeven moment niet meer aansluit bij het oorspronkelijke ideaal dat je nog steeds wel hebt. Je ziet dan vaak dat die idealisten opnieuw een initiatief starten, een nieuwe belichaming van hun ideaal.

Wat belangrijk is om te constateren, is dat een inspirerende golf dus start vanuit de eenheid. Het begint met een eenheid, een groep mensen met een gedeeld ideaal. Of de inspirerende golf haar ideaal bewaart, hangt af van deze eenheid. Als de eenheid het ideaal scherp voor ogen houdt en geen water bij de wijn doet, dan kan deze inspirerende golf een heel grote beweging worden. Mensen die het ideaal herkennen sluiten zich erbij aan.

Als de eenheid water bij de wijn doet, of zich afscheidt, beter gaat voelen dan de rest, dan treedt er degeneratie op en verliest de inspirerende golf langzaam of snel haar inspirerende karakter.

Bron van inspiratie

Maar hoe komen die mensen bij dat idealistische beeld? Waardoor raken zij geïnspireerd? Zijn er misschien stromen van inspiratie op deze aarde, waaruit mensen kunnen putten om daarna een initiatief te starten?

Als je kijkt naar de geschiedenis van de mensheid, dan kun je bijna niet anders concluderen dan dat deze stromen er zijn. Er zijn tijden waarop de mensheid het moeilijk heeft, tijden waarin de mensheid het contact met haar inspiratieve en eenheidsbeseffende kern verloren lijkt te hebben. Deze periodes worden door de mensen niet altijd als de moeilijkste tijden ervaren; vaak zijn dit juist periodes waarin er bij een bepaalde groep grote materiële welvaart heerst en waarin men ook gericht is op die materiële welvaart. Het zijn ook tijden waarin de mensen het gevoel hebben dat ze zeer beschaafd zijn, dat ze zelfs verder ontwikkeld zijn dan andere mensen en daarom voelen ze zich dan vaak ook afgescheiden, beter dan die andere mensen of volkeren. Hoewel deze perioden materieel rijk zijn, althans voor een groep mensen, zijn ze spiritueel zeer arm en donker.

Juist op die donkere momenten in het bestaan van de mensheid, wanneer er in de mensen als het ware een roep om licht begint te ontstaan, verschijnen er Leraren die de mensen weer helpen om in contact te komen met die stromen van inspiratie. In de geschiedenis zijn dit bijvoorbeeld Leraren geweest zoals Lao-tse, Plato, Jezus de Nazarener, Gautama de Buddha en Krishna. Je kunt in de geschiedenis zien dat de leringen die zij onderwezen puur inspiratief waren. Pas veel later zijn die leringen gedegenereerd, waarna er weer een nieuwe Leraar nodig was om de boel een beetje 'af te stoffen'. Als je de verschillende leringen van deze Leraren met elkaar vergelijkt, dan zie je dat zij eigenlijk niets nieuws verkondigen. Ze zeggen ook niet dat ze gekomen zijn om een nieuwe religie te stichten. Nee, ze zijn gekomen om de oude gedegenereerde, stoffig geworden religie, af te stoffen. Zo kwam Jezus niet het Christendom prediken, nee, hij kwam het Jodendom afstoffen. Gautama de Buddha had het niet over het Buddhisme, nee, hij wilde het Hinduïsme afstoffen. Toen het Buddhisme in Tibet gedegenereerd was, kwam Tsong-Kha-pa om het Buddhisme weer af te stoffen.

Deze Leraren kwamen dus niet om hun eigen leer te verkondigen, maar om die stroom van inspiratie weer levend te maken voor de mensen. Ze spraken niet namens zichzelf, maar ze verkondigden een grotere waarheid. Net zoals een club gesticht wordt door een eenheid, een groep gelijkgestemde idealisten, zo komen deze Leraren ook voort uit een eenheid. We noemen

deze eenheid de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede. Deze Loge is niet gebonden aan een bepaalde religie of stroming, maar is onafhankelijk, bovenpolitiek en bovenreligieus en is de bewaarder en de continue verspreider van de stromen van inspiratie voor de mensheid. Zoals de stralen van de zon ervoor zorgen dat het zonlicht ons bereikt, zo zorgt de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede ervoor dat de stralen van inspiratie vanuit de goden, ons kunnen bereiken.

Cyclische impulsen vanuit de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede

We hebben het tijdens dit symposium al vaak over cycli gehad. De stralen die deze Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede uitzendt zijn een voorbeeld van zo'n cyclus. Net zoals er een bepaalde levensduur is van een beschaving, zo blijkt het steeds weer dat na verloop van tijd de door de Leraren aangestoken kaars op begint te raken en dat de verspreide wijsheid en inspiratie degenereren. Voor verder gevorderde wezens die een veel breder blikveld hebben dan de meesten van ons, is hier een patroon in te zien, een cyclus.

Zo is er een Leraar voor iedere Ronde of Klas, zoals in de lezing 'Golven in de Oceaan — Onze plaats in de kosmische cycli van slapen en waken' naar voren kwam. We hebben het hier over een heel lange tijd. Dus de hoeveelheid inspiratie die vereist is om zo'n lange tijd te overbruggen, moet enorm zijn. Daarom is het geen gewoon menselijk wezen die voor zo'n periode de Leraar is, maar een verlicht mens, een Buddha. Een periode van 2160 jaar wordt vaak een messiaanse cyclus genoemd. Ook voor deze periode is er een Leraar die de grondtoon van inspiratie aangeeft. Omdat dit ook een lange periode is, is hier ook een Leraar van een bijzonder edel en wijs niveau voor nodig. Deze messiaanse cyclus kunnen we herkennen: het gaat om de periode waarin de zon tijdens de lente-equinox in een bepaald dierenriemteken staat.

Een derde impuls vanuit de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede die we kunnen onderscheiden, komt iedere eeuw terug. In het laatste kwart van de eeuw komt er een Leraar die de mensheid helpt om geïnspireerd aan de nieuwe eeuw te beginnen. Omdat dit een veel kleinere periode is, betreft het hier een Leraar die ook een kleiner bewustzijnsbereik heeft. Het gaat hier om een vergevorderd mens, een chela, een leerling

binnen die Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede. We zien dus dat de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede cyclische impulsen geeft op het moment dat de mensheid het moeilijk heeft en verlangt naar Licht. Maar ook op de momenten dat de mensheid nog wel geïnspireerd is, werkt deze Loge zeer hard. Op deze momenten heeft de mensheid gelukkig geen 'afstoffer' of Leraar nodig, maar zijn de mensen of sommigen van hen in staat om hun eigen denken af te stemmen op de inspirerende impulsen van deze Loge. Het is als het ware zomer en we hoeven niet naar een ver land of naar de zonnepark om de stralen van de zon te voelen. We hoeven alleen maar naar buiten te gaan. In de cyclisch terugkerende winter, is het wel noodzakelijk dat de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede een Leraar of wat zon stuurt, omdat we anders als het ware een vitamine D-, of een vitamine-inspiratietekort zouden krijgen door gebrek aan zon/inspiratie.

Inspiratie wordt niet opgedrongen

Wat nog belangrijk is om te noemen, is dat de Leraar het Licht niet aan ons op kan dringen. Ook in hartje zomer kun je binnen blijven zitten met de gordijnen dicht. Natuurlijk is het niet zo dat de mensen op dat moment pas besluiten dat ze geen zin hebben in Licht, zoals je op een zomerdag kunt besluiten dat je die dag binnen wilt blijven. Wanneer je in het verleden het contact met de inzichtelijke en inspiratieve denkaspecten verloren hebt, dan herken je deze Leraar niet meer. Je bent als het ware blind geworden voor die karakteristiek. Wie nooit een stukje innerlijke wijsheid heeft ontwikkeld, herkent dit ook bij anderen niet. Wij kunnen dus vanaf vandaag zelf bepalen hoeveel warmte en Licht we in de toekomst kunnen ontvangen van de Leraar. Door onze inspiratieve en inzichtelijke denkaspecten vanaf vandaag te trainen kunnen we in de toekomst de innerlijke wijsheid van de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede herkennen en daarvoor openstaan.

We hebben het in de workshop gehad over de vraag: bepalen wij de tijd of bepaalt de tijd ons? We hebben toen gezien dat wij zeker de tijd kunnen bepalen, door het richten van ons denken. Dat is hier ook van toepassing. Op het moment dat wij onze gerichtheid veranderen en meer vanuit die inspiratieve karakteristiek gaan leven, dan verlengen we de zomer en verkorten

we de winter. We hebben dan als het ware minder vaak een zonnebank nodig, er hoeft dan minder vaak een Leraar te komen om de inspiratie af te stoffen, we houden de inspiratie zelf stofvrij.

Afstemmen op (of opvangen van) de stroom van inspiratie — Gedachte-surfles

Deze Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede is dus altijd actief en zendt altijd haar stralen en impulsen van inspiratie uit. Het enige wat wij hoeven te doen is onze ontvanger af te stemmen op deze stralen, op deze impulsen. Net zoals je alleen radio 1 kunt ontvangen als je je radio afstemt op 98.9 FM, zo kun je alleen maar inspiratie vanuit de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede ontvangen als je je denken afstemt op de inzichtelijke karakteristiek.

U kunt natuurlijk geen inspirerende gedachten opvangen wanneer uw dagelijks leven totaal niet inspirerend is. Zoals de leus van een bekende club het al laat merken, weerspiegelen onze daden onze gerichtheid eigenlijk het beste. Het is niet mogelijk dat u als ideaal Eenheid heeft, en een eensgezinde samenleving voor u ziet en dat u ondertussen uw buurman niet helpt omdat hij uit een andere cultuur komt of een andere levensovertuiging heeft.

De eerste les in de 'gedachte-surfles' is dan ook dat u uw daden in overeenstemming laat zijn met uw idealen. Uw gedrag is in overeenstemming met de golf waarop u wilt surfen. Ons gedrag vloeit direct voort uit de gedachten die we denken. U bent mens, en daardoor kunt u niet handelen zonder te denken. Misschien denkt u niet altijd bewust en handelt u daardoor niet altijd bewust, maar u denkt wel.

Wilt u uw gedrag veranderen en in overeenstemming brengen met uw idealen, dan is het dus van groot belang dat u bewust gaat denken. Alleen door bewust te denken, uw gedachten te onderzoeken en af te wegen, kunt u bewust gaan handelen.

Het tweede punt dat essentieel is, is uw motief. De enige manier waardoor u de door de Loge uitgezonden stroom van inspiratie op kunt vangen is door u het motief voor ogen te stellen wat in deze Loge centraal staat. En dat motief is het mededogen.

De medewerkers van de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede werken niet om er zelf beter van te wor-

den of om sneller spiritueel te groeien, nee, zij werken om de mensheid de kans te geven zich te ontwikkelen en te groeien. Zij hebben die diepe wens in zich dat *iedereen* mee kan komen en dat niemand achter hoeft te blijven. Zij hebben gemerkt dat er meer is dan de gehechtheid aan spulletjes en de uiterlijkheden van het leven en zij hebben gemerkt dat het loslaten van die gehechtheid aan de materie het leven zoveel mooier maakt! Ze hebben gemerkt dat gehechtheid illusoir is en een bron van het menselijk lijden en dat het loslaten van die gehechtheid het pad opent naar wijsheid, mededogen en vrede. Dat je levensvragen op kunt lossen door verder te kijken dan de grenzen van dit leven en uit te gaan van de drie grondstellingen.

Alleen met dat motief kunt u de inspirerende gedachtegolf van de Loge van Wijsheid, Mededogen en Vrede oppakken en ook medewerker worden, of zoals in de titel van de lezing staat: surfer op de golf worden.

Gevolgen

En dan nu de gevolgen van het surfen met het juiste motief op die inspirerende gedachtegolf.

Wat gebeurt er als u zich met het motief om anderen te helpen richt op de hogere aspecten van uw denken en als u vervolgens probeert om uw dagelijks leven in overeenstemming met deze denkaspecten te laten zijn? U gaat groeien. U maakt de groei door naar bovenpersoonlijkheid. Want, zoals we al in de indeling van de denkaspecten van de vorige lezingen zagen, zijn het inspiratieve en het inzichtelijke denkaspect bovenpersoonlijke denkaspecten.

En wat zo mooi is: op het moment dat u zich met het motief om anderen te helpen richt op deze bovenpersoonlijke denkaspecten, dan groeit u van mens, naar mensheid, naar iemand die gericht is op de wereld om hem heen.

Want als u groeit met het motief om anderen te helpen, dan kunt u wat u leert, ook niet alleen voor uzelf gebruiken. Uw inzicht zal vergroten en met dat vergrote inzicht, kunt u de mensen om u heen ook helpen om verder te groeien, om zich te ontwikkelen.

In het algemeen geldt ook hier, dat u de ander meer kunt helpen door zelf een inspirerend leven te leiden – dus door daden – dan dat u de ander precies vertelt wat u allemaal geleerd heeft. Wanneer u een geïnspireerd leven leidt, zullen anderen nieuwsgierig worden

naar de bron van uw inspiratie en op die manier ook zelf willen gaan groeien.

Natuurlijk gaat het groeien naar een meer bovenpersoonlijk mens niet vanzelf. Wanneer je je al die tijd hebt laten leiden door de lagere aspecten van je natuur, dan zullen die lagere aspecten behoorlijk tegenstribbelen. Het is niet zo dat de onderste karakteristieken in het schema verkeerd zijn. Ze zijn heel erg nodig, zonder de lagere aspecten zouden we niet kunnen leven. De vraag is alleen: wie heeft de leiding?

Wanneer de lagere karakteristieken de leiding hebben, kan dit vervelende situaties opleveren: weer niet gelukt om te lijnen, omdat de trek het toch won van de wil om af te vallen. Of toch weer een grote uitgave gedaan, omdat de begeerte naar die nieuwe auto of gadget groter was dan de boekhouder in ons.

Dit zijn situaties die vervelend kunnen zijn, maar wanneer de persoonlijkheid de baas is, kan dit zelfs ook heel gevaarlijke situaties opleveren: want wat gebeurt er als u bijvoorbeeld een aanrijding in het verkeer krijgt, en uw emoties zijn volledig de baas over u ...? Op het moment dat we ervoor kiezen om onze lagere natuur te gaan leiden – om de hogere natuur de leiding te geven over de lagere natuur – dan stribtelt deze flink tegen. Het lijkt wel alsof de slechte eigenschappen die we hadden alleen maar sterker worden en alsof er geen helpen aan is.

Veel mensen worden dan moedeloos: het lukt kennelijk niet om te veranderen ...

Niets is minder waar: er verandert juist iets, onze lagere natuur merkt dat we de leiding nemen en gaat tegenstribbelen. Zolang de lagere natuur dacht de leiding te hebben, was er niets aan de hand en merkte je niets van die wat minder goede eigenschappen. Onze lagere denkaspecten komen pas in verweer op het moment dat we de leiding over ons eigen denken nemen. En wanneer het soms heel aardig lijkt te gaan, dan zal er zeker weer een moment komen, waarop onze lagere aspecten toch weer even de leiding over willen nemen. Iedereen die ooit gestopt is met roken, zal herkennen dat je na een flinke maaltijd of in een moeilijke situatie soms opeens weer zin krijgt om te roken, ook al ben je al jaren gestopt. Gedachten komen cyclisch tot ons, in bepaalde situaties denken we bepaalde dingen die we ergens anders niet denken.

Zo kan het gebeuren dat je denkt dat de hogere natuur

de leiding heeft genomen over de lagere natuur, maar dat je in een bepaalde situatie toch merkt dat de lagere natuur de leiding weer over probeert te nemen. Als u altijd een emotionele chauffeur was, kan het gebeuren dat u normaal gesproken de leiding heeft genomen over uw lagere natuur, totdat u weer in de auto stapt en u dan opeens merkt dat het emotionele denken of het vitaliteitsdenken u weer volledig overneemt.

We hebben het hier bewust over 'u', als we het hebben over de hogere denkaspecten. Want de hogere denkaspecten zijn wie u werkelijk bent. De lagere natuur is een zeer nodig onderdeel van u, maar is niet wie u werkelijk bent. U bent die hogere natuur, dat is het deel van u dat groeit, dat is het deel van u dat u meeneemt naar uw volgende leven, het deel waar u op verder kunt bouwen.

Daarom is het belangrijk dat dat deel van u de leiding heeft.

Omgaan met de lagere natuur

Hoe kunnen we omgaan met die lagere natuur, die het zo moeilijk vindt om geleid te worden en zo graag de leiding wil nemen?

Onze lagere natuur is eigenlijk net een hondje. Heeft het zin om een hond uit te schelden als hij zijn vaste rondje wil lopen, of om hem te schoppen als hij dat doet? Kan die hond het helpen dat hij gewend is om zijn vaste rondje te lopen en dat hij het niet begrijpt als u opeens iets anders wilt?

Van de lagere aspecten van ons denken hoeven we ook niet te verwachten dat die de wijsheid en het onderscheidingsvermogen in pacht hebben. Onze lagere natuur kan het dus niet helpen dat ze haar vertrouwde patroon wil blijven volgen.

Door onszelf te straffen of boos op onszelf te worden nemen we niet de leiding, maar versterken we juist de neigingen van die lagere natuur. Door boos te worden spreken we bijvoorbeeld het gevoels-element in ons denken aan en daardoor geven we dat deel dan eigenlijk weer de leiding, terwijl we dat juist niet meer wilden. Moedeloos worden en denken dat het toch niet lukt helpt ook niet. Want dan blijft de lagere natuur de baas.

Wat wel helpt is het negeren van de lagere natuur. Door de lagere neigingen geen aandacht te geven voed je ze niet en kunnen ze rustig de plaats innemen die ze in

moeten nemen. En Gottfried de Purucker schrijft in een prachtig artikelje: waarom zouden we niet wat vaker om onszelf lachen? Waarom zouden we niet af en toe om onze lagere natuur lachen, als die weer probeert de leiding te nemen?

Onze lagere natuur is belangrijk, zonder al die aspecten kunnen we niet leven. Maar ieder hoort op zijn eigen plaats te staan en zijn eigen taken te doen. Het is niet de taak van het lichaam om de leiding te hebben, net zo goed als dat een kind van vijf niet de leiding heeft in het gezin. Het is de taak van de ouders, van de hogere denkaspecten, om de leiding te nemen. In veel opvoedprogramma's, en ook in programma's over huisdieren met problemen, zie je dat niet het kind of het huisdier aangepakt wordt, maar de ouders of de baasjes. Zij hebben de taak de leiding te nemen, de beslissingen te nemen en de lijn te bepalen. Het kind of het huisdier kan veel gelukkiger zijn en veel meer zichzelf zijn op het moment dat de ouder of het baasje echt de leiding heeft.

Zo is het ook met onze lagere natuur: we zullen ons lichamelijk beter voelen, emotioneel meer in balans, et cetera, als onze hogere denkaspecten de leiding hebben en de lijn bepalen. En willen onze emoties de baas over ons spelen? Bedenk dan dat die emoties slechts de echo's zijn van een vroegere toestand waar je innerlijk al overheen bent gegroeid. Probeer er dan om te lachen en te denken: o ja, dat waren ze gewend van vroeger, maar nu bepaal Ik hoe het gaat.

Op het moment dat we op deze manier de leiding nemen over ons leven, ons niet laten terneerslaan door de beproevingen van de lagere natuur, kunnen we groeien in de richting van een meer bovenpersoonlijk mens. Op deze manier kunnen we niet alleen de mensen om ons heen inspireren en met ons mee laten groeien, maar ook onze eigen denkaspecten ontwikkelen zich mee en groeien naar een hoger plan.

Samenvatting

In de vorige lezing werd besproken hoe u bepaalde gedachtegolven kunt herkennen. In deze lezing hebben we besproken hoe u uw gedachten kunt richten op een golf en zo kunt gaan surfen op die golf.

We hebben besproken dat het juiste motief daarin essentieel is en dat het belangrijk is dat het hele leven in overeenstemming is met de idealen van die golf. Als

laatste hebben we besproken welke gevolgen u kunt verwachten van het surfen op die inspirerende golf en hoe u met die gevolgen om kunt gaan.

In de volgende lezing gaan we kijken naar die idealen die je kunt opbouwen door te surfen op die inspirerende gedachtestromen en hoe je deze idealen kunt gaan verwezenlijken.

Aan het einde van deze lezing willen we u nog een klein gedicht van Henriëtte Roland Holst voordragen:

O man, o vrouw,
Zeg niet meer 'ik', zeg 'wij'.
'Ik' snoert de keten vaster,
'wij' maakt vrij.

De druppel in de Oceaan

Being the wave

Niemand kan zonder idealen. Iedereen heeft namelijk wel iets waarvan hij verwacht dat het in de toekomst verwezenlijkt gaat worden. En het kenmerkende van een ideaal is, dat je het altijd projecteert in de toekomst.

Nu zijn onze idealen vaak persoonlijk gekleurd. We willen die droomvakantie of een huis met een tuin. Het zijn echter niet dit soort persoonlijke idealen waar we hier over spreken. Het gaat ons om het boven de persoonlijkheid uitstijgende ideaal van vrede, liefde, harmonie; het ideaal van de wereld waarin iedereen één is — ieder beseft een druppel in de oceaan te zijn. Velen van ons zijn geneigd dit allesomvattende ideaal als een schone droom te zien, als iets wat we nooit kunnen realiseren. We geven het ideaal dan een andere naam: we noemen het een illusie of een utopie en gaan verder over tot de orde van de dag.

Heden, verleden en toekomst

Maar we vergeten daarbij iets heel essentieels. Verleden, heden en toekomst zijn aan elkaar gerelateerd.

Ze komen uit elkaar voort. De toekomst ligt dan ook niet voor ons. Het is niet zo dat de toekomst een reeds bestaand eiland is, dat er alleen maar op wacht dat wij ernaartoe varen en voet aan wal zetten. Nee, de toekomst ligt niet vast, ze is het gevolg van wat we in het verleden gedaan hebben en wat we nu doen. De toekomst komt van achteren over ons heen. Immers, wat we nu doen, heeft zijn uitwerking op morgen. De toekomst wordt bepaald door wat we nu doen.

We verwezenlijken ons ideaal daarom alleen, als we er nu aan werken.

Dit gegeven benadrukt het belang van het NU. Dit ogenblik is het belangrijkste in ons leven. Het heeft geen zin om je zorgen te maken over wat gisteren gebeurd is – dat kun je toch niet meer veranderen – evenmin heeft het zin bezorgd naar de toekomst te kijken, want die is slechts het gevolg van de daden die we nu doen. Het gaat altijd om het NU.

Dat betekent dat we nu moeten leven, onze keuzes maken. Het moment waarop we leven, is altijd het moment waarop we handelen en dus oorzaken zaaien. Zelfs als we de oogst van gisteren binnenhalen, zaaien we meteen nieuw gedachtezaad uit. Immers, hoe halen

we die oogst binnen? De manier waarop we dat doen, bepaalt weer de toekomstige oogst.

Daarom is het van zo ontzettend groot belang dat je nu leeft, zoals je diep in je hart weet hoe je moet leven. Dat hoeft niemand je te vertellen, want in de spirituele lagen van je bewustzijn is alle kennis voorradig die je nodig hebt om een spiritueel leven te leiden — om de golf te pakken die naar een vredigere en harmonischere toekomst leidt.

Al het leven is met elkaar verbonden

Het inzichtelijke aspect in ons bewustzijn weet dat al het leven met elkaar verbonden is en één grootse Oceaan vormt. In die Oceaan van Zijn is elk wezen niets anders dan een druppel, niet te onderscheiden van het geheel. U bent daarom de golf, ja, u bent de Oceaan, want, eigenlijk is die golf niets anders dan een rimpeling in de Oceaan, die na een korte tijd — een illusie — weer gladgestreken wordt en niet meer te onderscheiden is van de zee.

Dat klinkt misschien poëtisch en het lijkt gespeend van realiteitszin, maar dat is het niet. U kunt iets van die achterliggende eenheid begrijpen. Dat besef kan uw gehele gedachteleven doordringen en als gevolg daarvan de motivatie van uw handelingen bepalen.

Als we één worden met de golf, en met de Oceaan waaruit die golf opwelt, komen we los van de illusie dat individueel leven uit zichzelf en door zichzelf bestaat. Niets bestaat onafhankelijk van het andere. Afscheidenheid is een illusie. We bestaan alleen maar door en dankzij elkaar. Zelfs ons fysieke lichaam kan alleen maar bestaan doordat er miljarden wezens zijn — organen, cellen en atomen — die dat lichaam samenstellen en met wie wij dus feitelijk samenwerken. We kunnen geen gedachte denken zonder de hulp van een gedachtewezen. We kunnen niet geboren worden, leven, ervaringen opdoen en dus groeien in bewustzijn, als we niet verbonden waren met andere menselijke wezens.

In de lezing 'De Oceaan — Het grenzenloze leven' is u een beeld geschetst van de grenzenloosheid van het leven. Het was een zeer onvolmaakt beeld, want niemand van ons begrijpt het oneindige volledig. Maar zelfs dat onvolmaakte beeld heeft al een spiritualiserende werking, doet onze kleinzieligheid, bekrompenheid, al die gevoelens en begeerten van de persoonlijkheid

vervagen, en opent poorten naar vergezichten van begrip en inzicht.

Grenzenloosheid en een praktisch ideaal

We moeten leren dat beeld van grenzenloosheid — ook al is het nog zo imperfect — te vertalen naar een praktisch ideaal. Grenzenloosheid houdt onder andere in dat alles en iedereen er deel van uitmaakt, want als dat niet zo zou zijn, was er geen sprake van grenzenloosheid.

Welnu, je kunt je een voorstelling maken van hoe de wereld eruitziet als je beseft dat we met elkaar een eenheid vormen en dus in feite delen van elkaar zijn: bloed van elkaars bloed, been van elkaars been, om Bijbelse taal te gebruiken. Natuurlijk vereist het oefening dat beeld scherp te krijgen, maar iedereen kan er nu mee beginnen, of kan het nu verder uitbouwen. We moeten ons een beeld vormen hoe de wereld — de maatschappij — eruitziet als de idee van grenzenloosheid het denken en doen van mensen bepaalt. Uiteraard moet het een positief beeld zijn, want zeggen wat in onze wereld allemaal verkeerd is, is niet zo moeilijk. Dat er geen onrecht, armoede en oorlog moet zijn, weten we. Maar we moeten een positief en concreet denkbeeld vormen van recht, rechtvaardigheid, welvaart en vrede voor iedereen. Dat is de uitdaging. En vervolgens moeten we dat ideaal *leven*.

Het gevaar van het maken van een ideaal is dat je eraan gaat *streven*. En als je naar iets streeft, dan plaats je het buiten jezelf. Dan zeg je bijvoorbeeld: als we nu een nieuwe regering hebben, of als die nieuwe wet is aangenomen, als ik nu die nieuwe baan heb, als iedereen nu verantwoord met het milieu omgaat, dan ... hebben we het paradijs op aarde. Maar je moet jezelf geen voorwaarden stellen voor je ideaal. Die voorwaarden worden uitvluchten. Want is die nieuwe regering er, dan moet natuurlijk nog wel eerst die nieuwe wet er komen, en dan moet ... en het ideaal verwordt uiteindelijk tot een niet te realiseren droom, een vage herinnering, een illusie.

Leef het ideaal

Je moet daarom niet streven naar het ideaal, maar het *leven*. En er is niets of niemand die je belet dit te doen, behalve jezelf. Zelfs als je in moeilijke omstandigheden verkeert, kun je in je denken en doen uitgaan van hoe

je diep in je hart weet hoe je moet leven. Je kunt altijd kiezen voor de geestzijde van het zijn, voor het besef een druppel in de Oceaan te zijn en je medemensen daarom als je broeders te beschouwen.

Een van de mooiste mythen uit de Griekse oudheid is het verhaal van de geketende Prometheus. Die mythe heeft vele betekenissen. We willen hier slechts wijzen op het beeld van de Titan Prometheus, die het vuur van het denken aan de mensen had geschonken en daarvoor als straf door Zeus aan een rots geketend werd. Maar in zijn denken bleef hij vrij. Niemand kon hem dwingen zijn Ideaal op te geven. De marteling die Zeus hem bereid had – een gier die zijn lever opvrat die 's avonds weer aangroeide – had geen enkele invloed op zijn bewustzijn en maakte zijn wil alleen maar sterker. Prometheus is het prototype van de Lichtbrenger, de Lucifer, die wij allen kunnen zijn. Het zijn deze Lichtbrengers, deze Prometheusen, die in elke beschaving te vinden zijn en die ons aller respect hebben. Mandela zat 29 jaar gevangen, zijn ideaal van een Zuid-Afrika voor iedereen ongeacht ras, werd er niet door gebroken, nee, slechts sterker. Aung San Suu Kyi uit Birma moest haar gezin, haar positie opgeven, had jaren huisarrest en moest vele pesterijen van de autoriteiten verduren, maar ze werd er alleen maar sterker door.

Zeg daarom nooit: ik wil zo graag mijn Ideaal leven, maar ik kan het niet. Mijn omgeving laat het niet toe. Natuurlijk kunt u het, altijd en overal, zelfs als u als Prometheus aan de rots van de Kaukasus vastgeketend zit. Want die rots – het symbool van het leven in de materie – is niets anders dan de gevolgen van uw eigen karmische oorzaken uit het verleden. Hoe vervelend en pijnlijk die ook mogen zijn, ze zouden u alleen maar moeten stimuleren uw bovenpersoonlijk ideaal verder aan te scherpen en vooral het te leven.

Achter de verschillen schuilt de eenheid

Ons ideaal moet zich verder kenmerken doordat het geen grenzen kent. Zodra een ideaal een bepaalde vorm van afgescheidenheid kent, weet dan dat het beeld van het grenzenloze, dat de grondslag moet zijn voor elk bovenpersoonlijk ideaal, aan het degenereren is. Natuurlijk zijn er wel verschillen tussen mensen en beschavingen, en gelukkig maar, want dat maakt de wereld interessant en stelt ons in staat van elkaar te

leren. Als iedereen hetzelfde was, leerden we niets van elkaar. Maar die verschillen zijn niet essentieel. Ziet u elke beschaving, elk land en elk mens als een golf, een rimpeling in de Oceaan van Zijn. Ze komt en gaat, maar de zee zelf blijft. Een individueel leven is slechts een tijdelijke fase (golf) in de grenzenloosheid. Als je je eigen volk of beschaving, of stad, of familie of jezelf loskoppelt van het geheel, ben je als een surfer die denkt dat de golf waarop hij staat niets te maken heeft met de zee waar die golf deel van uitmaakt. Een nogal illusoir denkbeeld, vindt u niet? Iemand die zo denkt, heeft meer dan wie ook behoefte aan ons mededogen en geduld, want hij zal zelf het meest lijden van zijn denkbeeld.

Zelfs een oppervlakkige studie van de geschiedenis leert dat alle beschavingen en mensen opbloeien als er contact is tussen verschillende bewustzijnen; ze zullen degenereren als ze zich voor anderen afsluiten, of pogen af te sluiten.

We moeten dus leren om achter de schijn gestalten van de verschillen te kijken. Ja, we moeten met behulp van die verschillende landen en mensen ons trachten bewust te worden van de allesomvattende eenheid van het leven.

Dit is in feite de beproefde theosofische meditatie. Ga in je gedachten naar al je vrienden, overdenk ze. En probeer je te realiseren dat je ze *bent*. Ga naar je vijanden – zo je die hebt – overdenk ze. Weet dat je ze *bent*. Overdenk je volk, weet dat je het bent. Overdenk alle volkeren en weet dat je ze bent. Peins over de gehele mensheid, ja, de dieren, planten, al wat leeft, en weet dat de essentie ervan dezelfde is als die in jou zit. Dat is een heel mystieke oefening, maar tegelijk heel praktisch. Het zal je ongetwijfeld helpen het Ideaalbeeld van Universele Broederschap concreet te maken.

Verandering in het bewustzijn

Naarmate je langer deze en gelijksoortige oefeningen uitvoert, gebeurt er in het bewustzijn iets merkwaardigs. Op dit symposium is wel voldoende aangetoond dat alles zich cyclisch manifesteert. Alles komt en gaat. Dat geldt zeker ook voor gedachten. Dus als u gedachten van eenheid in uzelf oproept, zullen ze steeds weer terugkeren. En omdat ze steeds terugkeren, zullen ze de andere gedachten die u denkt, beïnvloeden. Die worden erdoor gekleurd.

Die eenheidsgedachten kun je beschouwen als de edelste gedachten die u denkt. Ze zijn je topgedachten. Ze zullen als koning-gedachten heersen over de andere gedachten, die dankzij hun invloed, erdoor gericht en gekleurd worden.

Wellicht denkt u dat ik u iets nieuws vertel, maar u heeft ongetwijfeld zo'n soort ervaring. Stel dat u iets heel moois is overkomen. U heeft te horen gekregen dat een ziek familielid van u beter gaat worden. Of u bent dankzij het mededogen en de opoffering van iemand enorm geholpen in uw leven. U bent door die gunstige wending in uw leven helemaal in de wolken. Zo'n blijde gedachte zal de andere gedachten die u denkt, geheel overvleugelen. Natuurlijk denkt u ook nog uw dagelijkse gedachten, maar die worden er als het ware door opgetild.

Door het cyclisch terugkomen van die eenheidsgedachten krijgt u ook allerlei nieuwe inzichten. Dat is het grote avontuur van anders denken. Uw denken stemt zich op een ander niveau af. U identificeert u minder met de golf en steeds meer met de zee. Je denkt niet meer in 'ik', maar 'wij'.

Als gevolg van het veranderen van het denken zul je ook anders handelen. Handelen is in feite niets anders dan in de materie vormgegeven gedachten. Immers, aan elke handeling gaat een gedachte vooraf. Als u in uw denken doordrongen bent van het beeld van eenheid, betekent dit dat u in uw handelen nooit uzelf centraal stelt maar het geheel.

Karma-Yoga en Wu-wei

Dit soort handelen wordt omschreven als Karma-Yoga. Je handelt niet omwille van het resultaat voor jezelf, maar omdat de handeling nodig is. Als je in een bandje of orkest speelt, kun je je eigen partij, je eigen instrument, je solo het mooist en belangrijkste vinden. Daar richt je je helemaal op. Je kunt je echter ook vereenzelvigen met het hele orkest. Dan speel je je partij, omdat dit vereist is voor het totale stuk. Zo kun je je helemaal richten op je eigen werk, je eigen taak, je familie, je huis, jezelf, en al het andere is daar ondergeschikt aan. Maar dan leef je niet volgens het ideaal.

Bij de Taoïsten staat het idee van Karma-Yoga bekend onder de naam Wu-wei. Letterlijk betekent dit 'niets doen'. Maar wat er bedoeld wordt, is dat je niets moet

doen wat ingaat tegen de natuurlijke gang van zaken. Volgens deze religieuze stroming uit China is TAO het grenzenloze, waar alles uit voortkomt en waarheen alles terugkeert. Alles heeft bij zijn ontstaan een natuurlijk ritmische beweging meegekregen, die elk wezen weer terugbrengt naar zijn Bron. Het zijn de onnatuurlijke bewegingen, zoals haat, jaloezie, zelfzucht, eerzucht en hebzucht, die onze ritmische beweging naar en in TAO – het grenzenloze – verstoren.

Laat het leven daarom vanzelf gaan. We hoeven ons niet in te spannen om naar TAO te drijven. Leven is veranderen. We moeten niet krampachtig aan iets vasthouden, zomin als dat we geforceerd naar iets moeten streven. Evenmin moeten we ons wanhopig de vraag stellen of we dat wat we moeten doen, of dat we dat goed moeten doen. Nee, we moeten rustig en egaal zijn zoals de vlakke oceaan, die niet beweegt omdat hij wil bewegen, maar in een natuurlijk proces.

Dit wil natuurlijk niet zeggen dat we lui en passief moeten zijn. Verre van dat. We zullen hard voor ons ideaal moeten werken, omdat de oude vanuit de persoonlijkheid voortkomende gedachten natuurlijk ook steeds de kop opsteken. Dat is de beproeving. Maar we moeten niet ongeduldig en nerveus handelen, in wanhoop ons afvragend of het goed komt, of we op de goede weg zitten. Doe wat je denkt dat er moet gebeuren omwille van het totaal van leven. En laat het daarbij.

De gevolgen zullen vanzelf komen, of we nu willen of niet. Dus waarom vechten tegen de gevolgen? Waarom vechten tegen omstandigheden die de persoonlijkheid onaangenaam zijn? Dat heeft geen nut. Beter is het je energie te stoppen in de handelingen waarvan je diep in je hart weet, dat je die moet doen.

De mededogende mens leeft al in ons

Weet u, de grote hoop die de Theosofia biedt, is dat de mens die dit alles weet en die al zo leeft, in feite al bestaat. Hij woont in u. Hij *is* u. Het zijn uw hogere bewustzijnsaspecten. En als uit uw daden blijkt dat u die mens nog niet bent, dan betekent dit alleen maar dat u nog waarheid toekent aan een illusoire visie. Dan ziet u uzelf los van de golf en die los van de oceaan. U kent dan nog waarheid toe aan het afgescheiden leven van een persoonlijkheid. Maar die andere visie zit al in u. U moet zich die alleen maar herinneren.

Bestudeert u uzelf – vooral uw hogere aspecten – en u weet wat we bedoelen. De nieuwe mens, de onzelfzuchtige, mededogende mens, hoeft niet uitgevonden of gemaakt te worden: hij leeft al in ieder van ons. Nogmaals, dat is de hoop die de Theosofia biedt, maar het geeft ons ook de verantwoordelijkheid die Hogere Mens die in ons is daadwerkelijk te zijn. We moeten het begrip en idealisme in ons ontwikkelen.

Leven vanuit het bovenpersoonlijke ideaal

Hoe *is* een mens die leeft vanuit zijn bovenpersoonlijk ideaal? Laten we een aanzet geven een mentaal beeld daarvan op te bouwen.

Hij is iemand die internationaal is, universeel is, verbanden ziet. Hij staat open voor nieuwe denkbeelden. Natuurlijk gaat hij uit van de innerlijke gelijkwaardigheid van al het leven. Als gevolg daarvan is hij mededogend. Hij beschouwt de problemen van anderen als de zijne. Hij weet dat elke oorzaak een bijbehorend gevolg voortbrengt. Daarom is hij gelijkmoedig. Hij is vriendelijk, heeft vertrouwen in zich Zelf en daardoor in anderen.

Misschien denkt u dat ik een wel heel idealistisch beeld schets, maar vergist u zich niet, mensen met een dergelijke mentale houding – of althans het begin ervan – wandelen al hier op aarde rond. In de lezing ‘Het herkennen van kansen — Reading the wave’ heeft u enkele prachtige voorbeelden daarvan gehoord. Er zijn veel meer van deze idealisten dan menigeen denkt.

Denkt u aan die talloze vrijwilligers, die zich over heel de wereld voor het milieu inzetten.

Wat dacht u van werkelijk religieuze mensen? Niet degenen die hun eigen godsdienst boven die van anderen stellen, maar mensen die de opvattingen van anderen erkennen en respecteren en hun eigen religie zien als een bepaalde vorm van Universele Waarheid en die alleen als inspiratiebron dient om een beter mens te worden.

Of kijk naar de boven de partijen en politiek staande vredesactivisten.

Een dergelijke mentaliteit treffen we aan bij talloze mensen die initiatieven ontwikkelen voor projecten om iets te doen aan de armoede en het onrecht.

Je vindt deze mentaliteit onder geleerden die buiten de platgetreden paden treden, bij mensen die anderen onderwijzen en hen wijzen op hun hogere innerlijke ver-

mogens, nog het meest door zelf het voorbeeld te zijn. U zegt misschien: het zijn er nog maar zo weinig. Maar u weet ook dat elke moesson begint met slechts enkele druppels.

Een kern van idealisten

En er speelt nog iets mee. Al deze idealisten vormen een kern. Ze vormen de voorhoede van de mensheid. Die mensheid is als een peloton fietsers. Op de kop, de meeste wind vangend, rijden de idealisten: het kloppende spirituele hart van het hele peloton.

Die kern is niet noodzakelijkerwijs geografisch bepaald. De idealisten hoeven niet in hetzelfde land, of dezelfde stad te wonen. Ze hoeven niet lid te zijn van dezelfde club. Wat hen samenbindt is hun mededogen, hun liefde voor hun medemensen en hun wil hun bovenpersoonlijke ideaal te leven. Die mensen wonen overal op aarde. Ze kennen elkaar wellicht niet eens. Toch vormen zij een kern. Dat is een mentale en spirituele kwestie. Soort zoekt altijd soort. Het gelijke trekt elkaar aan. In hun denkbewustzijn zullen zij elkaar ontmoeten en beïnvloeden.

Door die mentale ontmoeting ontstaat er een sterke oproep naar de Universele Theosofische Beweging. In de lezing ‘Het benutten van kansen — Riding the wave’ heeft u gehoord hoe vanuit de Universele Loge van Wijsheid en Mededogen er voortdurend boodschappers in de wereld worden gezonden. Maar wij, mensen levend in deze wereld, kunnen vanuit onze positie, vanuit ons bewustzijnsgebied, evenzeer een oproep doen en de Meesters – of althans hun invloed – naar hier doen vloeien.

Dit is een leer die vaak omgeven is met misverstand. Het lijkt misschien alsof de Meesters ons belonen omdat we ons bovenpersoonlijk Ideaal leven. Maar zo moet u het niet zien. Als wij in ons ideaal leven – dus vanuit het inzichtelijke aspect leven – dan ontstaat vanzelf een kanaal naar de Witte Loge, precies zoals je, wanneer je je radio afstemt op radio 4, je als het ware een kanaal naar deze klassieke-muziekzender vormt. Als we ons niet afstemmen op de sfeer van wijsheid en mededogen kunnen we ook niet de inspiratie ontvangen, zomin als wanneer je je oren dichtdoet, je muziek hoort. Dat geldt voor alles: als je je verdiept in wiskunde, kom je in de invloedssfeer van wiskundigen. Je kunt dan gebruikmaken van wat

zij al weten. Als je wiskunde maar saai vindt, gaat de gevonden wiskundige kennis aan je voorbij.

U ziet: het krijgen van licht en inspiratie is niet afhankelijk van het tijdperk waarin je leeft. Je moet je innerlijke radio afstemmen op de juiste golflengte, en dat is altijd en overal mogelijk.

Kali-Yuga

We leven nu in Kali-Yuga, het kortste en heftigste van de vier tijdperken, waarin alles met een gekmakende snelheid plaatsvindt. In oude Sankrit-werken wordt over dit tijdperk geschreven als over de tijd waarin de Dharma-stier slechts op één poot staat, ten teken van het ethische verval. Dit moge wellicht zo zijn, maar dat hoeft niet te betekenen dat juist in donkere tijden er geen beroep kan worden gedaan op de voorlopers van de mensheid.

Let wel: die oproep ontstaat alleen als we vanuit het ideaal van Broederschap leven; en dat ideaal is in feite niets anders dan een voorstelling in ons denken van de grenzenloosheid van het leven. Het leven van dat Ideaal is niet afhankelijk van het tijdperk waarin je leeft. Ja, wellicht is het zelfs gemakkelijker in Kali-Yuga dit Ideaal te leven dan in het Satya-Yuga, het gouden tijdperk.

Samenwerking

Hoe hechter die idealisten zich spiritueel en mentaal verenigen – en als het moet ook stoffelijk of organisatorisch – des te groter is de oproep naar de Loge. Samenwerking is gewenst, ja, noodzakelijk. Natuurlijk kan iedereen zijn eigen persoonlijke ideeën erop nahouden, maar er is geen discussie over de kerngedachten van eenheid en de eeuwigheid van het leven, van de feitelijke broederschap van het bestaan. Er wordt alleen besproken hoe die beginselen het best vormgegeven kunnen worden.

Het is alleen al de oprechte intentie van deze idealisten, waardoor aansluiting met de Loge gevonden wordt. Als er dan ook wordt samengewerkt, dan zullen die idealisten als een zuil zijn, waardoor de inspiratie in de maatschappij stroomt; ze zullen zijn als een transformator die spirituele ideeën toepasbaar maakt voor de samenleving.

Vaak wijzen mensen een ideaal af vanwege het kleine aantal mensen dat bereid is dat Ideaal te leven. Maar

dat is een drogreden. Elke beweging – of het nu een voetbalclub is of een politieke partij – begint met één of slechts een handjevol mensen. En wanneer groeit zo'n beweging? Als die mensen spiritueel en mentaal één zijn. Als ze zich aan de basisprincipes houden. Niet dus als ze voor zichzelf beginnen.

Het gaat er dus om een Kern van Universele Broederschap te vormen. En als die kern maar toegewijd en hecht genoeg is, dan kan het verzamelen beginnen. Dan ontstaat een magnetische werking en komen er steeds meer mensen onder de invloed ervan. Let wel: dat onder invloed ervan komen, wil niet zeggen dat je lid moet worden van een organisatie, maar dat de Universele Wijsheid in je hart moet leven. Je moet werken voor het welzijn van de mensheid.

Zo groeit die Kern in omvang en kwaliteit. Ervan uit vloeien constant creatieve en inspiratieve ideeën voor iedereen. En dat zijn ideeën met betrekking tot alle aspecten van het menselijke bewustzijn. Nieuwe creatieve ideeën voor wetenschap; technische uitvindingen op het gebied van alle facetten van het menselijke bestaan — van schoon water tot milieuvriendelijke landbouw; ideeën die het welzijn van allen te goede komen. Er zal ook een vruchtbare uitwisseling komen van religieuze en filosofische ideeën.

Het zijn ideeën die vanuit de Universele Theosofische Beweging komen en die via deze idealisten door ieder mens – waar hij zich ook in het peloton bevindt – kan worden opgevangen en gestalte gegeven.

Utopia

Als we geen weet hadden van de grenzenloze zee van leven, waar we allen een druppel in zijn, zou je geneigd zijn dit soort gedachten onrealistisch en utopisch te noemen. Maar niets is minder waar. Het is niet utopisch, het is een Utopia. En dat Utopia kunnen we met ons allen inrichten en vormgeven.

Het was Thomas More die voor het eerst dat woord Utopia gebruikte. Het is een samensmelting van twee Griekse woorden:

1. *ou-topos* (een niet-bestaande plaats)
2. *eu-topos* (goede plaats).

Die tweede betekenis – eu-topos, de goede plek – verwijst naar het bovenpersoonlijke ideaal. En dat bestaat,

zoals we kunnen weten als we in ons zelf durven te kijken. Het bestaat in ons eigen denken, in de geestelijke aspecten van ons bewustzijn.

Dat ou-topos – de niet-bestaande plaats – heeft in onze cynische wereld de overhand gekregen. Vandaar dat wij zeggen dat een utopie een ideaal is dat niet te verwezenlijken is. Maar dat is een misverstand, dat alleen maar kan rijzen als je geen weet hebt van het menselijke bewustzijn. Het ideaal is nog niet gerealiseerd, maar in feite is dat slechts een kwestie van tijd. Precies zoals een eikel in zichzelf al een reusachtige eikenboom is, zo is ieder mens in zichzelf al het edele, mededogende wezen.

En zolang we het uitstellen ons ideaal te leven, omdat we gemakzuchtig de door geen enkele logica onderbouwde gedachte aanhangen dat de wereld nu eenmaal zo is en altijd wel zo zal blijven, dan zal het ook nooit gerealiseerd worden. Maar als we nu besluiten het ideaal te gaan leven, is eu-topos, de goede plaats, althans een klein beetje gerealiseerd.

We willen straks in de workshop het in ons bewustzijn reeds aanwezige ideaal vorm leren te geven in een denkbeeld, opdat iedereen vandaag kan beginnen, of met kracht kan doorgaan, dat ideaal te leven.

Bodhisattva-ideaal

Het leven van het Ideaal leidt tot groei, tot innerlijke groei. We brengen wat in ons zit tot werkzaamheid. Het is de veilige weg van bewustzijns-groei. We hoeven daarvoor geen ingewikkelde rituelen te volgen of ons afhankelijk te maken van denkbeelden van anderen, want blind geloof in anderen leidt altijd tot ellende. We hoeven hun ideaal niet te volgen. We volgen niemand anders dan onszelf. En het tempo bepalen we eveneens zelf.

In onszelf zit het Ideaal van eenheid. We moeten leren het te zien en ernaar te handelen. We zien onszelf dan als een druppel in de OCEAAN van ZIJN. We herkennen in de ander onszelf en onszelf in de ander. We zien in al wat leeft het Zelf: het universele Zelf of Âtman. Wie hiervan besef heeft, probeert nooit zijn individuele aspiraties te volgen. Hij streeft dus niet naar groei. Hij groeit haast ondanks zichzelf.

Ofwel, we groeien op de meest solide wijze als we niet streven naar groei, maar slechts ons bovenpersoonlijk Ideaal voortdurend aanscherpen en steeds beter vorm

proberen te geven. Dat is wat we het Bodhisatva-ideaal noemen. Een Bodhisatva is een mens die slechts één stap van Buddhaschap en de zaligheid van Nirvâna verwijderd is, maar weigert die stap te maken. Hij wil zijn medemensen niet alleen achterlaten.

Dit ideaal van Mededogen omwille van het Mededogen is de ultieme uitdrukking van het besef een druppel in de Oceaan van Bewustzijn te zijn. Als je dit Bodhisatva-ideaal leeft, dan geef je al je individuele groei op. Het gaat immers niet meer om jezelf. Je ziet jezelf niet als los van de totaliteit van Leven en leeft daarom voor al wat leeft, vooral voor de wezens die nog niet zo ver ontwikkeld zijn. Dit wordt het Grote Offer genoemd, omdat je zelfbewust weigert grotere bewustzijnstoestanden te betreden, maar voor de Boddhisatva zelf is het niets anders dan de logische consequentie van wat hij weet dat waar is: dat we in essentie één zijn.

Dat dit geen theoretisch concept is, zult u hopelijk straks ervaren als we met elkaar gaan proberen dat Ideaal praktisch vorm te geven. We gaan met elkaar in de workshop Utopia inrichten. De workshop is de eerste oefening in het opdiepen van ons spirituele Ideaal. We zullen straks dus niet zozeer naar buiten maar naar binnen moeten kijken.

Het zal ongetwijfeld slechts een eerste aanzet zijn, maar beschouwt u het als de hoeksteen van een tempel. Legt u die steen stevig neer en u heeft een solide basis om die tempel in de rest van uw leven – ja, de rest van uw levens – verder op te trekken en te verfraaien.

Het inrichten van Utopia – en conclusies uit de workshops

Ook op de tweede symposiumdag werden in workshopgroepen de ideeën van de ochtendlezingen besproken. Herman C. Vermeulen ging in zijn bijdrage in op ‘de ideale staat’ en besprak ook een deel van de resultaten van deze workshopgroepen.

Voordat ik door de gezamenlijke input van de workshops loop, wil ik iets over Utopia vertellen. Thomas More genereerde dat woord in 1516 – zoals u ook al van Barend hebt gehoord – uit onvrede met de politieke situatie in zijn tijd. Het was toen een nogal negatieve periode. Hij kon er niet tegen dat alles zo somber was. Toen heeft hij een boek geschreven, *Utopia*, met het idee om een denkbeeldige ideale staat op een eiland in de Middellandse Zee op te zetten. Daar een frisse start met een nieuwe maatschappij te maken.

U hebt al gehoord dat Utopia de afleiding is van ‘niet-bestaande plaats’ of ‘goede, gelukkige plaats of samenleving’. Maar je kan je natuurlijk afvragen hoe universeel dat moet zijn. Hoever wil je daarin gaan?

Het kan ook heel individueel zijn. Want mijn persoonlijke Utopia ziet er anders uit dan uw persoonlijke Utopia.

Er zitten een paar interessante gedachten aan die twee Griekse woorden vast. Je kunt ze opvatten in deze zin: iets moet zo groots en verheven zijn, dat het eigenlijk niet bestaat. De woorden ‘goed’ en ‘gelukkig’ suggereren een bepaald idealisme. Het moet een ideale staat zijn. Maar dit wordt ook wel opgevat in de betekenis dat Utopia niet haalbaar is. Zo van: wat jullie willen is utopisch, dat lukt jullie toch nooit. Er zit iets moedeloos in.

Nu zijn Theosofen heel optimistisch. We zeggen: dit gaat werken, dit moet kunnen. Maar hoever gaan we daarin? Moeten we wachten totdat iets zover is dat het kan? Kunnen we er nu al aan werken? En als we beginnen, hoe gaat het er dan uitzien? Moet het voldoen aan bepaalde groepsnormen? Of moet het zo universeel mogelijk zijn? Dit zijn interessante vraagstukken. Utopia kun je materieel invullen: wat zijn de materiële omstandigheden die je nodig hebt om met elkaar te kunnen leven en gelukkig te zijn? Voor iedereen een Ferrari? Of voor iedereen een heel simpel autootje dat

je droog houdt en dat je brengt van a naar b. Waar ligt die grens?

Plato's *Politeia*

Dit is geen nieuw vraagstuk, want in *Politeia*, *De Staat*, kaart Plato het al aan. Aan het begin van deze dialoog laat Plato Socrates een beeld schetsen van een spirituele toestand. Het is een leefvorm die we kunnen aanduiden met wat in het Buddhisme de *Sangha* heet. Er is sprake van gelijke kleding, hetzelfde voedsel en dezelfde slaapgelegenheden. Op materieel gebied is er het minimale wat je nodig hebt om gezond te leven. Dus geen enkele luxe. Je richt je op spirituele studie. Maar de toehoorders van Socrates beginnen te piepen: dat is wel heel basaal, vinden ze. Kunnen we niet een beetje van dit en van dat? Dan begint eigenlijk *De Staat*. Want als er sprake moet kunnen zijn van bezit en dus van het onderhouden en verdelen ervan, dan wordt het veel complexer.

Het eerste stukje in *De Staat* is, geloof ik, zo'n 50-60 bladzijden en die andere 3 à 400 bladzijden zijn de uitwerking en de consequenties van als je iets meer wilt hebben dan het basale. Dan komen er groepen in de maatschappij. Je krijgt mensen die verantwoordelijk zijn voor het beveiligen van de bezittingen, maar die mensen mogen zelf geen bezittingen hebben, want anders kunnen ze niet universeel zijn in het beveiligen van de bezittingen, enzovoort. Daar komen dan veel consequenties uitrollen met betrekking tot talloze zaken, zoals het hebben en opvoeden van kinderen. Dat wordt bepaald door de staat.

Uitdagingen bij het inrichten van Utopia

Later – na de tijd van Thomas More – dacht men vooral in de anarchistische hoek dat in Utopia iedereen gelijk is. We delen alles met elkaar en er is niemand die de leiding heeft, want iedereen kan leidinggeven. Dat is een gelijkheid die erg ver gaat en waarvan je je kunt afvragen of het wel gaat werken. Want in de *Sangha* – die eenvoudige vorm in het Buddhisme – is er wel degelijk een hiërarchische structuur. Je hebt de abt van het klooster, die leidinggeeft. Er is dus een duidelijke spirituele structuur aanwezig, waardoor inspiratie vloeit en waardoor een oordeel gegeven kan worden als er een discussie is over wat er in Utopia moet plaatsvinden.

We hoorden vanochtend al van Marijn Gijsbers dat het inrichten van dat Utopia niet met een conventionele zienswijze zou kunnen plaatsvinden. Het ideaal moet zonder beperkingen ingevoerd worden. Want als je vindt dat er beperkingen moeten zijn, krijg je meteen klassenvorming, al was het maar: wij wonen in Utopia en de rest – die dus niet voldoet aan de eisen – woont erbuiten. Dan heb je alweer een spanningsveld. We moeten ons aan de andere kant realiseren, dat als we een Utopia willen opzetten, we geen perfect materiaal voorhanden hebben. We zijn mensen met persoonlijke en bovenpersoonlijke karaktereigenschappen. Er zijn maar heel weinig mensen in onze samenleving die puur van bovenpersoonlijke aard zijn. Als we een utopische vorm willen opzetten, dan moeten we met elkaars tekortkomingen om kunnen gaan. Als je bovenpersoonlijk bent en je bent je bewust van je tekortkomingen – of anderen maken je daar attent op – dan is het geen probleem om daaraan te werken. Enerzijds wil je jezelf verbeteren, anderzijds vraag je anderen je uit te leggen hoe je jezelf kunt ontwikkelen. Wij moeten dus de bouwstenen van Utopia zelf trainen en kweken — en daar speelt de mens dus een perfecte rol in.

Ik heb het over *relatief* perfect. Je wilt die perfectie wel bereiken, maar realiseer je je ook dat je die perfectie nog niet helemaal hebt verwezenlijkt? Er is altijd ruimte voor verbetering. Dus je moet eraan werken die dingen die je nog niet goed kent of kan, te perfectioneren. Dan komen we op die kreet die we ook vanmorgen gehoord hebben: een idealist is een transformator voor zijn omgeving — maar ook een inspirator. Mensen moeten in hun beperking zich ervan bewust zijn, dat ze sommige dingen wel goed en andere dingen nog niet goed kunnen. Je bent een hulp voor je medemens in zijn ontwikkeling. Je fungeert als een transformator om ideeën en vermogens toegankelijk te maken. Je bent een inspirator die zegt: waarom zou je het niet kunnen? Probeer het, laten we het samen doen, laten we daaraan werken.

Wu-wei

Hoe gaat zoiets dan functioneren?

Dan krijg je wat de Taoïsten Wu-wei, 'niets doen' noemen. Dat wordt wel eens absoluut opgevat: we moeten niets doen. Maar het is veel meer, zoals in de

Tao-teh-King wordt gezegd, ‘handelen zonder te handelen’. Dat is handelen in overeenstemming met de harmonie van het grote geheel. Handelen zonder te handelen is een typische taoïstische prikkel: je moet in de totaliteit zo handelen, dat je in overeenstemming handelt met de harmonie van het grote geheel. Ik stel het wel eens zo voor: neem een ideale zwemmer in de oceaan — een dolfijn bijvoorbeeld. Die weet zo door het water te bewegen, dat hij geen draaikolkjes, geen golven oproept. Hij gaat heel soepel door het water heen. Dit is een typisch voorbeeld dat je in die totaliteit zo beweegt, je in harmonie weet voort te bewegen, dat je de samenhang van het geheel niet verstoort. Dat is een aardige uitdaging. Daar is oefening en zelfkennis voor nodig.

U heeft vanochtend gehoord welke kwaliteiten je nog meer nodig hebt. Je moet internationaal, universeel, gelijkmoedig en mededogend zijn. In één woord: het Bodhisattva-ideaal. We hebben inzicht en mededogen ontwikkeld, maar wensen dat niet te oogsten in de vorm van spirituele rust – een nirvânische toestand – maar we dragen die spirituele inzichten in die samenleving uit. Individuele groei is dan niet meer van belang, maar de totaliteit is van belang. Spirituele ervaring opdoen is een bijkomstigheid, geen doel op zich.

Input van de workshops: leiding

Ik heb geprobeerd de input van de workshops enigszins in te delen. Het eerste element is leiding. Daarover werd onder andere dit opgemerkt:

“Handel naar het eenheidsbesef. Oftewel realiseer je je dat je deel uitmaakt van het grote geheel. Ga uit van vrede in jezelf. Heb vertrouwen in jezelf. Kom tot zelfkennis.”

Vanochtend werd dit voorbeeld gegeven: als je ’s ochtends niet in harmonie bent, dan ben je een verstoring in de harmonie van je gezin of je werkomgeving. Als je binnenkomt als chagrijnige werkgever, dan heb je in de kortste keren allerlei prikkels opgeroepen bij je werknemers. Dus geef het goede voorbeeld. Als je de leiding hebt en je staat een ideaal voor ogen, moet je ervan uitgaan dat je een levend voorbeeld bent van dat ideaal. Natuurlijk moet je bereid zijn terugkoppeling te ontvangen, want ook medewerkers op een lager niveau dan het directieniveau kunnen terugkoppeling geven die voor de totaliteit een aanmerkelijke verbe-

tering oplevert of een betere harmonie bewerkstelligt. Daarom moet de leider de meest universele denker zijn. Als een leider een specialist is, dan worden er snel hobby’s bedreven. Dan ontwikkelen bedrijven zich in een bepaalde richting, waardoor ze aansluiting op de markt verliezen en hun oudere doelstellingen en producten niet meer kwijt kunnen.

“Een leider is leider uit verantwoordelijkheid.”

Dat is een interessante opmerking. Dat houdt in dat je voor jezelf pas tot het idee van ‘ik moet iets leiden’ kan komen, als je ook vindt dat je verantwoordelijkheid draagt voor een bepaalde sfeer, afdeling, bedrijf of organisatie. Vanuit die verantwoordelijkheid ontstaat een stimulans in jezelf het voortouw te nemen en de zaken aan te sturen.

Lao-tse zegt dat een goed leider achter en niet voor het volk loopt. Als je voor het volk loopt, loop je het voor de voeten; ga je achter het volk, dan ben je een stimulans. Je houdt de handen van mensen dan niet vast en laat hen niet handelen zoals je dat zelf wilt. Medewerkers kunnen inzichten en ervaringen hebben die je zelf niet hebt. Een leider moet niet slechts zeggen hoe bepaalde dingen moeten, hij luistert ook naar anderen.

Er zijn in de workshops vele voorbeelden gegeven uit het bedrijfsleven, waaruit bleek dat de top niet wist wat er aan de basis gebeurde. Dan zijn de beslissingen van de top niet goed uitvoerbaar of leiden niet tot een goed resultaat.

Een frappant voorbeeld hoe het wel kan: bij de Engelse spoorwegen was een van de directeuren verplicht om ’s nachts met de rangeerders mee te werken aan het koppelen van treinen. Er stond voor elke koppeling 2½ minuut en na één nacht meelopen had de directeur al begrepen dat 2½ minuut levensgevaarlijk is, want die treinen moeten eerst goed stilstaan. Het eerste wat hij deed was deze koppelingstijd verhogen naar zes minuten.

Ik heb het meegemaakt dat in een bejaardenhuis de directeur het verplegend personeel ’s nachts met zijn tweeën liet werken op driehonderd bewoners. En toen ik vroeg wanneer hij de laatste keer ’s nachts aanwezig was geweest, antwoordde hij: “Ik ben hier ’s nachts nog nooit geweest.” Ik zei: “Waarom kom je hier niet eens ’s nachts? Die meiden beginnen om half elf te rennen en zijn ’s morgens om zeven uur nog bezig. En

ze mogen niet eens van de lift gebruikmaken, omdat daar veiligheidsaspecten aan zitten.” Hij heeft het inderdaad een keer gedaan. Toen zag hij dat het een ondoenlijke taak was.

Kortom, je hoeft zelf het werk niet te doen, maar je moet weten wat er gebeurt.

Economie

Er is in de workshops gesproken over onderwijs, onderscheidingsvermogen kweken, delen, harmonische verdeling, samenwerking, verantwoordelijkheid nemen. Dat zijn allemaal belangrijke elementen. Er waren twee opmerkingen uit de workshops over milieubewustzijn. Ik had er eigenlijk meer verwacht.

“Is in Utopia plaats of noodzaak voor een carrière?”

De algemene opvatting was: nee, daar is geen noodzaak voor, want als Utopia harmonisch is, kan je je ontwikkelen en groeien met je eigen snelheid en noodzakelijkheid. Bovendien is er een eerlijke verdeling, dus allerlei prikkels om carrière te willen maken zijn er niet. Als je tevreden bent op een afdeling en je vindt dat je daar je kwaliteiten goed naar voren kan brengen, waarom zou je dan zo graag van de ene afdeling naar de andere willen verhuizen?

Over de economie kwam uit de workshops veel gemeenschappelijks naar voren. “De winst gaat terug naar de medemensen.” “Rijkdom moet verdeeld worden.” Je kan je afvragen of in Utopia eigenlijk wel sprake zou kunnen zijn van rijkdom, want rijkdom is het vergaren en het apart zetten van materie. Als je echter in een utopisch systeem zit en het systeem genereert een zekere vorm van welvaart, dan zou die welvaart evenredig verdeeld dienen te worden — niet evenredig naar aantal, maar evenredig naar behoefte. Daar past bij dat de financiële wereld het geheel dient, zoals opgemerkt werd.

“Er wordt geproduceerd naar behoefte.”

Dan gaan we weer terug naar vroeger. Toen had je de schoenmaker. Daar ging je naartoe voor schoenen. Of de kleermaker voor een nieuw pak.

De vraag kan rijzen of gelijke beloning de prikkel tot presteren en werken uit de mens haalt.

Er zijn wel pogingen geweest Utopia in te richten. Kijk bijvoorbeeld naar de Sovjet-Unie of Cuba. Je ziet dan dat leven in Utopia een bovenpersoonlijke geaardheid vereist. Ik heb met mensen uit Rusland gewerkt. Ze

zeiden dat als je als werktuigbouwkundige van de universiteit kwam, je kon kiezen uit drie fabrieken: de productie van tractoren, de vliegtuigindustrie of het leger. Welke keuze je ook maakte, je zat er 35 jaar aan vast. Het salaris in alle richtingen was hetzelfde. Wat was het gevolg? Men ondervond geen stimulans. Er was dus niet zoiets als een bovenpersoonlijke instelling die het algemeen belang als ideaal voor ogen had. Men was toch uit op eigen voordeeltjes. Die mensen vroegen zich af waarom een partijsecretaris binnen een maand een auto had, terwijl zij er zes tot negen jaar op moesten wachten. Als de leiding geen levend voorbeeld is van het ideaal kan je niet verwachten dat er harmonie is en mensen zonder salarisprikkels zich hardmaken voor de zaak.

Je moet, denk ik, wel een onderscheid maken tussen beloning en waardering. Als leidinggevende je waardering naar mensen uitspreken is een goede zaak, maar dat wil niet zeggen dat daar extra beloningen aan vast moeten zitten.

Justitie

“Justitie wordt educatie en zal moeten gaan plaatsvinden met een Salomonsoordeel”.

Ik denk dat het erom gaat, dat je moet proberen uit te vinden waar het werkelijke belang en het werkelijke probleem zit. Er zijn nu uitspraken van justitie waarvan je denkt dat die alleen dankzij goede advocaten tot stand zijn gekomen. Dus als je genoeg geld hebt om goede advocaten in te huren, dan lukt het om uit een zaak voordeel te halen.

“Principes in plaats van regels”.

Wat krijg je met regels? Mensen gaan de tekst bestuderen, totdat ze een klein gaatje in de omschrijving vinden. Wetten zouden meer principes moeten zijn. Het gaat om de geest van de wet niet om de letter.

In de afleidingen en de jurisprudentie wordt een wet langzaam maar zeker een regel: een taalkundige aan gelegenheid. Als je de wet principieel toepast, dan hoef je hem ook nooit bij te stellen, want een principe is een algemeen beeld. Aan principes zit ook het voordeel dat wie het verst ontwikkeld is, die begrijpt de principes het best. Zo iemand zal vanzelfsprekend die principes toepassen op zichzelf. Hij is dan het levende voorbeeld van hoe ze geïnterpreteerd dienen te worden. Advocaten worden dan adepten in de universele wet en

daarom leraren. Ze zullen moeten leren de principes over te dragen aan de mensen. Rechters zijn dan een soort Buddha of Thoth uit de Egyptische mythologie. Een rechter is dan een hoog ontwikkeld wezen, die op basis van inzichten rechtspreekt.

Vroeger waren er staten die aldus rechtspraken. Een van de regels in het oude China was dat als een rechter een fout had gemaakt, hij de straf die hij had opgelegd, zelf moest ondergaan. Ik kan u verzekeren dat als die regel bij ons wordt ingevoerd, menig rechter wat voorzichtiger wordt met uitspraken doen en straf opleggen. “Educatie in plaats van straf”.

Als je een straf ondergaat – zo werd in een workshop opgemerkt – is er behoefte aan educatie, in plaats van afzondering en de mentaliteit van oog om oog, tand om tand. Bij educatie of herscholing geef je iemand de gelegenheid andere ‘denkgolven’ te leren kennen. Je moet mensen bewustmaken van het feit dat ze uit een te beperkte visie hebben gehandeld en dat een positievere visie, een training en groei veel interessanter is.

Migratie

Er werden nogal wat opmerkingen gemaakt over migratie. Wanneer ontstaat die?

Als er geen harmonie is – in het klein of in het groot – krijg je automatisch dat mensen bijvoorbeeld graag van de ene afdeling naar een andere afdeling gaan. Elders is het veel leuker, beter, een betere werksfeer. Op de afdeling waar je zit, wordt het toch nooit wat. In het groot is het hetzelfde: je woont in een land waar het slecht is en je wilt graag naar een land waar het beter is, materieel, mentaal of spiritueel.

Als je grenzen aanlegt, ontstaat het migratievraagstuk. Maar als een Utopia sterk, spiritueel en in harmonie is, dan is het ook in staat mensen van buiten die utopische samenleving op te vangen, welkom te heten, in te laten groeien, te scholen, zodat zij onderdelen van Utopia worden. U kunt zich voorstellen dat daar een bepaalde tijd voor nodig is. Je krijgt in een utopisch systeem dan ook een opleiding, een scholing, die mensen motiveert een levend onderdeel van het systeem te zijn. Bij mijn weten gebeurt dit thans maar in heel weinig landen.

De materie

Er was maar één voorbeeld uit de workshops dat sprak

over het onderhouden van het voertuig, het lichaam. Toch is dat niet onbelangrijk, want je zal je toch moeten realiseren dat ook in een Utopia, hoe simpel dan ook, er enige energie in materiële zaken gestopt moet worden.

Dat geldt ook voor de Sangha van het Buddhisme. Een klooster bijvoorbeeld zal een waterdicht dak moeten hebben, de slaappleatsen, toiletten en keuken moeten schoongehouden worden. Anders ontstaan ziekten en andere ongemakken. Dit is natuurlijk niet het hoogste doel, maar het hoort er wel bij.

Wat gaan we ermee doen?

We hebben een bepaald inzicht om deze ideeën naar de maatschappij te vertalen. Bij de verkiezingen is er een uitdaging. Dan mag u aangeven door welke politieke partij u zich in de Tweede Kamer wil laten vertegenwoordigen. Welke partij geeft, politiek gezien, uw Utopia het best vorm.

Maar belangrijker is dat we hard werken in de samenleving met het verspreiden van onze idealen om langzaam maar zeker een groep mensen te krijgen die er meer voor openstaan.

En er zijn zeker groepen mensen die daar niet ongevoelig voor zijn. Er is een beweging die praat over een groene voetafdruk en spirituele harmonie in de samenleving. Vanuit die hoek is een interessante applicatie voor een smartphone ontwikkeld. Je kunt in-tikken wat je eet en dan komt er uitrollen hoe groen je maaltijd is, of hoeveel landoppervlakte en energie er nodig was voor wat je zit te eten. Ik denk dat door zo’n snelle visuele terugkoppeling je eerder bereid bent je eetpatroon aan te passen. Er zijn zelfs apps die gaan zo ver, dat als je bij de grootgrutter rondloopt en je met je camera een foto maakt van een product, je keurig een lijst krijgt van wat er allemaal in dat product zit, zodat je weet of je het beter niet of wel kan kopen. Het is wat technisch, maar de techniek kan het ideaal ondersteunen.

Ik heb de indruk dat we deze twee dagen goed hebben samengewerkt en dat we elkaar veel stof tot nadenken hebben gegeven.

Aankondiging I.S.I.S. Symposium 2013

Thema:

Praktische spiritualiteit

Boven de materie en in de maatschappij

Internationaal I.S.I.S. Symposium 2013: Twee dagen de schijnwerpers gericht op mededogen

Studie van de cyclische bewegingen in het leven relateert het belang dat veel mensen aan bepaalde zaken hechten. De waarde van ras, nationaliteit, aanzien, geld, luxe en macht wordt steeds minder, wanneer je in de gaten krijgt dat al dit soort *uiterlijke* zaken komen en gaan als eb en vloed en daarom geen enkele duurzaamheid in zichzelf kennen.

Er zit steeds iets achter die uiterlijke, veranderende verschijnselen. Dat 'iets' is veel belangrijker. Dat 'iets' kunnen we onze spirituele kern noemen. Het is mogelijk om vanuit die spirituele kern te leven.

Spiritualiteit wil niet zeggen dat je je terugtrekt uit de samenleving en in een hutje op de hei gaat wonen. Spiritualiteit heeft ook geen rituelen of geheimzinnigheid. Evenmin is spiritualiteit 'soft', vaag of wazig. Nee, spiritualiteit wil vooral zeggen dat je een *andere visie* op het leven ontwikkelt. De verschijnselen zijn niet meer dingen die op zichzelf bestaan, maar afspiegelingen van bewustzijn, dat zich eraan onttrekt en toch de bron is van die verschijnselen. Een spiritueel mens ziet de verschijnselen om zich heen als illusies, en tegelijk weet hij dat achter of in die verschijnselen het spirituele en duurzame licht schijnt.

Naarmate je meer leeft vanuit je spirituele kern, zie je dat dit licht in elk wezen hetzelfde is. Wezens verschillen slechts in de mate waarin ze dat innerlijke licht ook laten schijnen.

Het besef dat ieder wezen in hetzelfde Leven geworteld is, versterkt het besef dat er een onlosmakelijke band met al het leven is. Door je daarvan bewust te worden ontstaat mededogen.

Leven vanuit je innerlijke, spirituele kern is daarom leven voor je medemensen. Je leeft in de wereld, maar bent er niet van. Je leeft in de maatschappij, maar staat er qua bewustzijn boven.

Je maakt gebruik van de illusoire stof, maar weet dat het bewustzijn voorafgaat aan elk verschijnsel, mens, dier of zonnestelsel.

Praktisch

Het symposium is voor iedereen die weet – of althans een vaag vermoeden heeft – dat er meer is dan alleen de stoffelijke wereld en die bereid is, zonder dogma's of vooropgezette meningen, gezamenlijk met anderen te onderzoeken hoe het spirituele – dat boven de stof uitgaat – te ontplooiën. Het symposium is voor mensen die bereid zijn hun dromen – hun idealen – te vertalen naar de praktijk van alledag.

Waar en wanneer?

Datum: zaterdag 25 en zondag 26 mei 2013.

(Geplande) locatie: International Institute of Social Studies (ISS), Kortenaerkade 12, Den Haag.

Op de website www.stichtingisis.org verschijnen regelmatig updates over het programma, inschrijvingen e.d.

Colofon

Redactie:

Barend Voorham, Henk Bezemer,
Bianca Peeters, Rob Goor

Eindredactie:

Herman C. Vermeulen

Vormgeving en druk:

Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis,
De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag,
tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: info@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org

© Stichting I.S.I.S.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Dit nummer uit de Symposiumreeks is tevens nummer 4 en 5 van *Lucifer*, jaargang 34, 2012.

Stichting I.S.I.S.
De Ruyterstraat 72-74
2518 AV Den Haag
T: 070 - 346 15 45
F: 070 - 345 24 67
E: info@stichtingisis.org
I: www.stichtingisis.org

Den Haag, september 2012

Symposiumreeks, nummer 14 is tevens Lucifer, nummer 4/5, 2012